

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२६-२०२७

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास
व मत्स्यव्यवसाय विभाग

४

मत्स्यव्यवसाय

कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचा क्रमांक	कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचे नाव
१	कृषी व पदुम विभाग (कृषी)
२	कृषी व पदुम विभाग (पशुसंवर्धन)
३	कृषी व पदुम विभाग (दुग्धव्यवसाय विकास)
४	कृषी व पदुम विभाग (मत्स्यव्यवसाय)
५	कृषी व पदुम विभाग (फलोत्पादन)
६	कृषी व पदुम विभाग (मृदसंधारण)

अनुक्रमणिका

पृष्ठ क्र.

1. प्रास्ताविक	1
2. समग्र कार्यक्रम	1
3. वैधानिक विकास मंडळ निहाय खर्चाची माहिती	7
4. कार्यक्रम--				
(एक) संचालन व प्रशासन	8
(दोन) भूजल मत्स्यव्यवसाय	12
(तीन) विशेष घटक योजना	16
(चार) सागरी मत्स्यव्यवसाय	26
(पाच) निमखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय	81
(सहा) शिक्षण व प्रशिक्षण	87
(सात) मासळीची सुरक्षण, वाहतूक व पणन	90
(आठ) इतर कार्यक्रम	92
5. मत्स्यव्यवसाय विभागातील सर्व कर्मचारी वर्गाची कार्यक्रमवार माहिती	99
6. मत्स्यव्यवसाय विभागाची रचनात्मक आखणी (तक्ता)	103
7. प्रपत्र एक	104
8. प्रपत्र दोन	108
9. प्रपत्र तीन	109
10. प्रपत्र चार	110
11. महाराष्ट्र शासनाचे अर्थसहाय्य	111
12. जनजाती क्षेत्र उपयोजना	117
13. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना	128

(१) प्रास्ताविक

१.१ प्राणिजन्य प्रथीनयुक्त सकस आहार पुरविण्यात मासळीचा महत्वाचा वाटा आहे. समुद्रकिनाऱ्यावर व अंतर्भागात राहणाऱ्या कोळी, भोई, ढीवर इत्यादी मागासलेल्या जातींचा मासळी पकडणे हा पारंपरिक व्यवसाय आहे. संवर्धन करणे व मासळीच्या उत्पादनात वाढ तसेच मच्छिमारांची सामाजिक व आर्थिक उन्नती करण्याच्यादृष्टीने मत्स्यव्यवसाय विभागाची प्रमुख उद्दिष्टे पुढीलप्रमाणे आहेत.

(१) उपलब्ध जलसंपत्तीतून अधिकाधिक मत्स्योत्पादन काढण्यात प्रोत्साहन व आर्थिक सहाय्य देणे.

(२) मच्छिमार वर्ग सामाजिक व आर्थिकदृष्ट्या मागासलेला असल्यामुळे या वर्गाची आर्थिक व सामाजिक सुधारणा घडवून आणण्यात मदत करणे.

(३) मच्छिमारांना व्यावसायिक शिक्षण देऊन त्यांची कार्यक्षमता विकसीत करणे.

१.२. मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या कार्याचे खालील सात कार्यक्रमात वर्गीकरण करण्यात आले आहे.

- (१) संचालन व प्रशासन
- (२) भूजल मत्स्यव्यवसाय
- (३) सागरी मत्स्यव्यवसाय
- (४) निमखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय
- (५) शिक्षण व प्रशिक्षण
- (६) मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व पणन
- (७) इतर कार्यक्रम

जनजातीविरहीत क्षेत्रातील वरील कार्यक्रमांची माहिती या कार्यक्रम अंदाजपत्रकात दिली आहे. अशाच स्वरूपाचे कार्यक्रम जनजाती क्षेत्रात व जनजाती क्षेत्राबाहेरील लाभार्थ्यांसाठी तसेच अवर्षण प्रवण क्षेत्र कार्यक्रमाखाली घेण्यात येतात. त्यांची माहिती आदिवासी विकास विभाग यांच्या कार्यक्रम अंदाजपत्रकात देण्यात येते.

मत्स्यव्यवसाय विभागाची २०२५-२०२६ या वर्षाची वार्षिक योजना रुपये ८६९८२.८३ लाख आहे. मत्स्यव्यवसाय विकास कार्यक्रमासाठी २०२६-२०२७ च्या अर्थसंक्रमात योजनेतर (अनिवार्य) बाबीसाठी रुपये २३५५४.५२ लाख, कार्यक्रम (योजनांतर्गत) बाबीसाठी रुपये ३८२७०.१४ लाख असे एकूण रुपये ६१८२४.६६ लाख तरतूद आहे.

(२) समग्र कार्यक्रम--

सागरी, निमखारे पाण्यातील व गोड्या पाण्यातील अशा तीन प्रकारच्या जलसंपत्तीत मत्स्यव्यवसायाच्या विकासासाठी वर नमूद केलेले कार्यक्रम राबविण्यात येतात. या प्रत्येक कार्यक्रमाची थोडक्यात माहिती खाली दिली असून प्रत्येक कार्यक्रमाच्या अंतर्गत येणाऱ्या कार्याची (अॅक्टिव्हिटीज) माहिती त्या त्या कार्यक्रमाच्या प्रकरणात दिली आहे.

(१) संचालन व प्रशासन :- मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या संपूर्ण कार्यक्रमाचे संचालन मुख्य कार्यालयात मत्स्यव्यवसाय आयुक्तांच्या मार्गदर्शनाखाली होते. त्यांच्या मदतीला सह आयुक्त/उपआयुक्त/प्रादेशिक उपआयुक्त/सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय इत्यादी अधिकारी वर्ग आहे. सागरी मत्स्योत्पादनाची माहिती गोळा करण्यासाठी सागरी जिल्ह्यात सांख्यिकीविषयक कर्मचारी वर्ग

नेमलेला आहे. त्यांना नमुना पाहणीतून गोळा केलेल्या माहितीतून सागरी मत्स्योत्पादनाचे प्राक्कलन व इतर माहितीचे संकलन केले जाते.

अ) अंतर्गत लेखा निरीक्षण व कार्यालयीन तपासणी :- आयुक्त मत्स्यव्यवसाय कार्यालयाचे अधिपत्याखालील जिल्हा व प्रादेशिक कार्यालयांच्या प्रशासकीय व तांत्रिक कामामध्ये सुसूत्रता आणून मत्स्यव्यवसाय विभागाची सनियंत्रण यंत्रणा सक्षम करण्याच्यादृष्टीने मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या पदांच्या आढाव्याअंतर्गत या कार्यालयात अंतर्गत लेखा निरीक्षण कक्ष स्थापन करण्यात आला आहे. आयुक्त कार्यालयाच्या अधिनस्त प्रादेशिक व जिल्हा कार्यालयांची कार्यालयीन तपासणी व अंतर्गत लेखा निरीक्षण या कक्षामार्फत करण्यात येते.

सन २००९-१० ते सन २०१५-१६ पर्यंत एकूण ९६ जिल्हा व प्रादेशिक कार्यालयांची अंतर्गत तपासणीची दुसरी फेरी पूर्ण झाली असून तपासणीत आढळलेल्या त्रुटीचा अहवाल त्या-त्या जिल्हा व प्रादेशिक कार्यालयास पाठविण्यात आला होता. बहुतांश कार्यालयांनी त्रुटीची पुर्तता करून संबंधी अनुपालन अहवाल सादर केलेला आहे. ज्या कार्यालयांनी अनुपालन सादर केलेला नाही. त्या कार्यालयाकडे अहवाल सादर करण्याकरिता पाठपुरावा करण्यात येत आहे. सन २०१६-१७ पासून तपासणीची ३री फेरी सुरू करण्यात आली असून सन २०२३-२४ मध्ये एकूण २२ कार्यालयाचे तपासणीचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले आहे.

(२) भूजल मत्स्यव्यवसाय :- गोड्या पाण्यातील लहान तळी, तलाव, जलाशय या प्रकारचे सुमारे ४३७३९५.०१ हे. जलक्षेत्र महाराष्ट्रात आहे. या जलसंपत्तीचा योग्य वापर करून त्यातून मत्स्योत्पादन घेण्याच्या योजना या कार्यक्रमांतर्गत कार्यान्वित आहेत. तलावात व जलाशयांत जलद वाढणारे मत्स्यबीज सोडून विक्री योग्य आकारापर्यंत वाढविण्यात येते. तलावात मत्स्यशेती करण्यास सहकारी संस्थांना प्राधान्य व प्रोत्साहन देण्यात येते. वाजवी प्रमाणात बीज सोडण्यासाठी राज्याची बीजांची गरज सुमारे ९०.५८ कोटीची आहे. महाराष्ट्र राज्यात एकूण ६७ मत्स्यबीज केंद्र आहेत.

ठाणे जिल्ह्यात दापचरी येथे फ्रेंच शासनाचे आर्थिक व तांत्रिक सहकार्याने गोड्या पाण्यातील कोळंबी बीज उत्पादन प्रकल्प कार्यान्वित करण्यात आला आहे.

(३) सागरी मत्स्यव्यवसाय :- राज्यात ७२० कि. मी. चा सागरी किनारा लाभला असून ८७,००० चौ. कि. मी., खंडान्त उतारावर (Continental Shelf) उपलब्ध आहे. या किनाऱ्यावर १८४ मासळी उतरविण्याची केंद्रे असून १६,३६४ यांत्रिक नौका तर ६,९७६ बिगर यांत्रिकी नौका व १५५४ ओबीएम कार्यान्वित आहेत. सागरी मत्स्योत्पादन सरासरी ४.०० लाख मेट्रीक टन आहे.

(४) निमखाऱ्यावरील पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय :- निमखारे पाण्यातील कोळंबी संवर्धन हा व्यवसाय निश्चित उत्पन्न देणारा एक चांगला व्यवसाय म्हणून उदयास आलेला आहे. महाराष्ट्र राज्यात एकूण ७० लहान मोठ्या खाड्यांलगत सुमारे १०,००० हेक्टर खाजण क्षेत्र निमखाऱ्या पाण्यातील कोळंबी संवर्धनाकरीता उपयुक्त असल्याचे आढळले आहे. राज्यातील खाजण जमीन कोळंबी संवर्धनाखाली उपयोगात आणताना पर्यावरणाचे दृष्टीने केंद्र शासनाने तटीय जलकृषी प्राधिकरण - २००५ हा कायदा अंमलात आणला आहे.

(५) शिक्षण व प्रशिक्षण :- मत्स्योत्पादनात वाढ करणे व या क्षेत्राशी निगडित असलेल्या मच्छिमर समाज सामाजिक दृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या मागासलेला असल्याने त्यांचा सर्वांगीण विकास करणे हे मत्स्यव्यवसाय विभागाचे ध्येय धोरण आहे. त्यासाठी मच्छिमर समाजातील मुलांना शालेय शिक्षण देणे व मच्छिमर तरुणांना मत्स्यव्यवसायिक प्रशिक्षण देणे हे दोन उपक्रम विभागाने हाती घेतले आहे.

(१) मत्स्यव्यवसाय शाळा (सन २००२ मध्ये जिल्हा परिषदेकडे हस्तांतरित) :- शासनाने मच्छिमर समाजातील मुलांना शालेय शिक्षण देण्यासाठी पाच सागरी जिल्ह्यात ठाणे येथे एक माध्यमिक व दोन प्राथमिक तसेच रायगड जिल्ह्यात दोन प्राथमिक रत्नागिरी जिल्ह्यात दोन व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात दोन प्राथमिक अशा एकूण ९ शाळा सन २००२ पर्यंत विभागाकडून चालविण्यात येत होत्या.

सदर ९ शाळा शासनाच्या दिनांक २० फेब्रुवारी २००२ च्या आदेशान्वये जिल्हा परिषदेकडे हस्तांतरित करण्यात आल्या आहेत. या शाळेमधील कर्मचारी वर्ग जिल्हा परिषदेकडे प्रति नियुक्तीवर हस्तांतरित करण्यात आलेला आहे.

(२) मत्स्यव्यवसाय प्रशिक्षण केंद्र :- मत्स्यव्यवसाय विभागामार्फत मच्छिमर तरुणांना मत्स्यव्यवसायिक सागरी प्रशिक्षण देण्यासाठी ५ सागरी जिल्ह्यात ६ प्रशिक्षण केंद्र चालविण्यात येत आहेत. ठाणे जिल्ह्यात सातपाटी येथे १९५६ साली पहिले प्रशिक्षण केंद्र सुरु करण्यात आले. त्यानंतर मुंबई जिल्ह्यात वसोवा व ठाणे जिल्ह्यात वसई, रायगड जिल्ह्यात अलिबाग येथे, तर रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात मालवण येथे एक अशी एकूण ६ केंद्रे कार्यरत आहेत या केंद्रात मच्छिमर युवकांना नौकानयन शास्त्र, नौकेच्या इंजिनांची निगा राखणे अत्याधुनिक मासेमारी साधनाचा सागरी मासेमारीसाठी उपयोग इत्यादी बाबतचे प्रशिक्षण देण्यात येते. सदर केंद्रात देण्यात येणारे प्रशिक्षण ६ महिन्यांच्या कालावधीचे असून वर्षातून दोन सत्रात प्रशिक्षण देण्यात येते. प्रत्येक केंद्रात एक क्षेत्रात २२ विद्यार्थी घेतले जातात. या योजने खाली सन २०१९-२०२० या वर्षात ८९ प्रशिक्षणार्थीनी प्रशिक्षण घेतले आहे. सन २०२०-२०२१ या वर्षात १७० प्रशिक्षणार्थी अपेक्षित आहेत तर सन २०२१-२०२२ या वर्षात अंदाजे २४४ प्रशिक्षणार्थी हे प्रशिक्षण घेतील प्रशिक्षण कालावधीत यापुर्वी २००१ पर्यंत प्रत्येक उमेदवारास रु. ३००/- विद्यावेतन देण्यात येत होते. ३ फेब्रुवारी २००१ पासून शासकीय धोरणानुसार प्रशिक्षणार्थीना विद्यावेतन देणे बंद करण्यात आले असून दारिद्र्यरेषेखालील विद्यार्थ्यांना १०० तर दारिद्र्यरेषेवरील विद्यार्थ्यांना रु. ४५०/- प्रशिक्षण फी

आकारण्यात येते. सदर सागरी प्रशिक्षण केंद्रापैकी रत्नागिरी व सातपाटी ही प्रशिक्षण केंद्रे शासकीय जागेत कार्यरत आहेत. उर्वरित प्रशिक्षण केंद्रे खाजगी जागेत कार्यरत आहेत विस्तार कार्यक्रमांतर्गत कृषि दिंडीद्वारे मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या सहाय्याने आत्मा या (ATMA) या संस्थेच्या सहाय्याने ग्रामीण भागात प्रत्यक्ष जोडून कृषि दिंडीद्वारे मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या विविध योजनांची माहिती व त्याचा लाभ घेण्यासाठीची आवश्यक माहिती विभागाच्या अधिकाऱ्यांमार्फत देण्यात येते निलक्रांती अंतर्गत मच्छिमारांना प्रशिक्षण या योजने अंतर्गत राष्ट्रीय मत्स्यविकास मंडळ, हैद्राबाद (NFDB) मार्फत प्रशिक्षण कार्यक्रम सुरु केलेला आहे. सन २०१७-२०१८ मध्ये (NFDB) यांनी रु. १५.६० लाख इतकी रक्कम १३ जिल्ह्यात वितरीत केली होती त्या नंतर ८०० प्रशिक्षणार्थीना प्रशिक्षण देण्यात आले.

(३) प्रशिक्षण नौका मत्स्योप्रबोधिनी :- राष्ट्रीय कृषि विकास योजने अंतर्गत मत्स्योप्रबोधिनी ही प्रशिक्षण नौका मच्छिमारांना प्रशिक्षण देण्यासाठी बांधण्यात आली आहे. मच्छिमारांना आधुनिक पद्धतीने मासेमारी, नौकानयनचे प्रशिक्षण देण्यासाठी सदर नौका बांधण्यात आली.

(४) मासळीचे सुरक्षण वाहतूक व पणन :- मासळी हा नाशवंत माल असल्यामुळे तिच्या सुरक्षण, वाहतूक व विक्रीची योग्य सोय करण्यासाठी राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाच्या मदतीने बर्फ कारखाने व शीतगृहे बांधणे, मालमोटारी खरेदी करणे, गोदामे बांधणे यासाठी सहकार संस्थांना कर्ज, भागभांडवल, अनुदान या स्वरूपात अर्थसहाय्य दिले जाते. तसेच मासळी सुस्थितीत राहण्यासाठी मासळी बर्फात/शितगृहात ठेवणे आवश्यक असल्याने सहकारी संस्थांना विज दरात सवलत दिली जाते.

(५) इतर कार्यक्रम :- वरील कार्यक्रमांत समाविष्ट नसणारे इतरही बरेच कार्यक्रम तारापोरवाला मत्स्यालय, मासेमारी साधने, विशेष घटक योजना, नैसर्गिक आपत्तीत मृत पावलेल्या मच्छिमारांच्या वारसांना अर्थसहाय्य, घरकूल, अपघात गट विमा योजना तसेच स्वेच्छा अनुदान योजना या विभागांतर्गत राबविण्यात येतात.

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
AGRICULTURE, ANIMAL HUSBANDRY, DAIRY DEVELOPMENT AND FISHERIES DEPARTMENT

(मत्स्यव्यवसाय) (FISHERIES)

(तीन) विवरणपत्र 'अ' STATEMENT 'A'

२०२४-२५ च्या प्रत्यक्ष रकमा, २०२५-२६ चा अर्थसंकल्प व सुधारलेले अंदाज आणि २०२६-२७ चा अर्थसंकल्प

Actuals for 2024-25, Budget Estimates and Revised Estimates for 2025-26 and Budget Estimates for 2026-27

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)

कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२५		अर्थसंकल्प २०२५-२६		सुधारलेले अंदाज २०२५-२६		अर्थसंकल्प २०२६-२७		Programme			
	2	3	4	5	6	7	8	9		10	11	12
अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण	अनिवार्य कार्यक्रमांत एकूण
Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total	Committed Schemewise Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
२४०५-मत्स्यव्यवसाय	2405—Fisheries											
००१-संचालन व प्रशासन	639183	...	639183	787326	...	787326	719255	...	719255	843620	...	843620
१०१-भूजल मत्स्यव्यवसाय	15877	190575	206482	5564	1201138	1206702	1254192	...	1254192	364180	...	364180
१०३-सागरी मत्स्यव्यवसाय	1445480	158440	1603920	1600650	516669	2117319	1943348	...	1943348	1845558	...	1845558
अ) मच्छिमारी बंदराची सुधारणा
ब) मच्छिमारी होड्यांचे यांत्रिकीकरण
१०२-निमाखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय	...	1498	1498	...	33340	33340	...	38738	38738	...	1644	1644
१०९-प्रशिक्षण पण	39742	...	39742	74583	...	74583	46590	...	46590	82736	...	82736
इतर बाबी	3803	...	3803	4016	...	4016	3515	...	3515	4215	...	4215
१२०-मत्स्यव्यवसाय सह. संस्था	1	1	1	...	1	1	...	1
१२१-मच्छिमारांसाठी कल्याणकारी योजना...	4820	...	4820	...	21000	21000	15000	...	15000	13000	...	13000
७८९-अनुसूचित जाती,	...	83333	83333	...	375000	375000	...	706791	706791	...	100000	100000
७९६-अ.जमातीसाठी योजना	...	10000	10000	...	2	2	...	96648	96648	...	250000	250000
स्वेच्छा अनुदान	...	689	689	...	50000	50000	...	35000	35000	...	6000	6000
सचिवालय आर्थिक सेवा... *भारत	150	...	150	105	...	105	150	...	150
(२४०५) दत्तमत	2144085	449355	2593440	2472130	2197150	4669289	3982006	877177	4859183	8149245	361859	8511104
वजा वसूली
* भारीत	150	...	150	105	...	105	150	...	150
(२४०५) दत्तमत	2144085	449355	2593440	2472289	2197150	4669439	3982111	877177	4859288	8149395	361859	8511254
स्थूल बेरीज	2144085	449355	2593440	2472289	2197150	4669439	3982111	877177	4859288	8149395	361859	8511254
निव्वळ बेरीज
कुल

विवरणपत्र 'अ' --चालू
STATEMENT 'A' --Contd.

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
४४०५-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च												
१०१-भुजल मत्स्यव्यवसाय
अ) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना केंद्रीय क्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा १००%) (कार्यक्रम) ५३, मोठी बांधकामे (४४०५३४३४)
ब) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) ५३, मोठी बांधकामे (४४०५३४४३)	375001	375001	...	375001	375001
क) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) ५३, मोठी बांधकामे (४४०५३४५२)	250001	250001	...	250001	250001
१०३-सागरी मत्स्यव्यवसाय												
अ) मच्छिमारी बंदराची सुधारणा... (44050651) ५०. इतर खर्च	126634	126634	...	88644	88644
ब) नाबार्ड (44053292)	285044	285044	...	42000	42000	...	40000	40000
५३. मोठी बांधकामे(44053309)	126634	126634	...	88644	88644
क) मच्छिमारी होड्यांचे यांत्रिकीकरण व सुधारणा (44050551) 31-सहा. अनुदाने (योजनेतर), (44053407/3416)	1	1	...	1	1
ड) ५३, मोठी बांधकामे (3416)	...	61174	61174	...	113302	113302	...	54701	54701
इ) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (44053472/3481)	10800	...	162001	162001	...	162001	162001
३१. सहा. अनुदाने (वैतनेतर)	...	10800	10800	...	162001	162001	...	162001	162001
३३. अर्थसहाय्य
५३. मोठी बांधकामे	...	7200	7200	...	108001	108001	...	108001	108001

विवरणपत्र 'अ' - चालू
STATEMENT 'A' - Contd.

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1												
ग) मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील पायाभूत सुविधा विकास निधी योजनेची कामे (कार्यक्रम) (४४०५३४९९) ५३ मोठी बांधकामे	...	1287500	1287500	...	1000000	1000000	...	2600000	2600000	...	1060000	1060000
फ) मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील पायाभूत सुविधा विकास निधी योजनेची कामे (कार्यक्रम) (४४०५३४९९) ५३ मोठी बांधकामे	...	1287500	1287500	...	1000000	1000000	...	2600000	2600000	...	1060000	1060000
ग) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा १००%) (कार्यक्रम) ५३, मोठी बांधकामे (४४०५३४९९)	1	1	...	1	1	...	1	1
१०२-निमखाच्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय	4	4	...	4	4	...	4	4
११५-सहकारी संस्थांना सहाय्य (44050168/0177/0562/0571)	4	4	...	4	4	...	4	4
३३. अर्थसहाय्य
३५. भांडवली मत्तेच्या निर्मितीकरिता अनुदान
८००-इतर कार्यक्रम
१९०-(ब) सार्वजनिक क्षेत्रात व इतर..... उपक्रमात गुंतवणूक (44053363/3372)
३३. सहा. अनुदाने (वेतनेतर)	50000	50000	...	50000	50000	...	150000	150000
३५. भांडवली मत्तेच्या निर्मितीकरिता अनुदान	50000	50000	...	50000	50000	...	100000	100000
५३. मोठी बांधकामे	100000	100000
५३. मोठी बांधकामे
५४. गुंतवणुक	200	200
(४४०५) स्थूल बेरीज	...	1651718	1651718	...	2377146	2377146	...	3836958	3836958	...	2669340	2669340
वजा वसुली
(४४०५) निव्वळ बेरीज	...	1651718	1651718	...	2377146	2377146	...	3836958	3836958	...	2669340	2669340

विवरणपत्र 'अ' --समाप्त
STATEMENT 'A' --End.

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)

कार्यक्रम	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६ सुधारलेले अंदाज २०२५-२०२६ अर्थसंकल्प २०२६-२०२७													
	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२०२५	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६	
	Actuals Expenditure 2024-2025 Budget Provision 2025-2026 Revised Estimate 2025-2026 Budget Estimates 2026-2027													
	Programme													
	अनिवार्य कार्यक्रम	एकूण	अनिवार्य कार्यक्रम	एकूण	अनिवार्य कार्यक्रम	एकूण	अनिवार्य कार्यक्रम	एकूण	अनिवार्य कार्यक्रम	एकूण	अनिवार्य कार्यक्रम	एकूण	अनिवार्य कार्यक्रम	एकूण
	Committed Programme	Total	Committed Programme	Total	Committed Programme	Total	Committed Programme	Total	Committed Programme	Total	Committed Programme	Total	Committed Programme	Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
६४०५-मत्स्यवसायासाठी कर्जे														
००१-संचालन व प्रशासन
१०१-भूजल मत्स्यव्यसाय
१०३-सागरी मत्स्यव्यसाय
१९५-मच्छीमार सहकारी संस्थांना कर्जे	१	१	...	१	१	..	१	१	१	१
(64050081)														
(64050072)					१	१	...	१	१	..	१	१	१	१
८००-इतर कार्यक्रम
(६४०५) स्थूल बेरीज	२	२	...	२	२	..	२	२	२	२
वजा वसुली
(६४०५) निव्वळ बेरीज	२	२	...	२	२	..	२	२	२	२
भारीत
दत्तमत
एकूण स्थूल
एकूण-वजा-वसुली
(६४०५) एकूण निव्वळ	२	२	...	२	२	..	२	२	२	२

6405—Loan for Fisheries

001-Direction and Administration

101-Inland Fisheries

103-Marine Fisheries

195-Loan to Fishermen's

Cooperatives (64050081)

(64050072)

800-Other Programme

.. Total—Gross

Deduct—Recoveries

Total—Net

Charge

Voted

Total Gross

Deduct Recoveries

Total—Net

(३) वैधानिक विकास मंडळनिहाय प्रत्यक्ष खर्चाचे माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र (योजनेत्तर)
मागणी क्र. डी-६. २४०५- मत्स्यवसाय (योजनेत्तर) (अनिवार्य)

(रु. हजारत)(Rs. in Thousands)

अ. नं.	योजनेत्तर योजना	सांकेतांक	मंजूर निधी		एकूण		विदर्भ		मराठ-		उर्वरीत		Non Plan	
			सं	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		१३
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
			२०२३-२४	२०२४-२५										
१	मुख्य कार्यालय व प्रादेशिक कार्यालये	24050021	233474	219870	0	0	0	239870	270747	251948	0	0	251948	Head Office & Regional Office
२	जिल्हा कार्यालये	24050039	417756	352279	0	0	0	352279	416964	387235	0	0	387235	District Offices
३	मत्स्यबीज केंद्रे	24050075	3918	3586	0	0	3586	..	3888	3442	0	0	3442	Fisheries Farms
४	अवरुद्ध पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	24050084	261	133	0	0	133	..	256	233	0	0	233	Fish Farming in Impounded Water
५	शासकीय मत्स्यबीज/कोळंबी बीज उत्पादन व संवर्धन केंद्र दुरुस्ती खर्च, दैनंदिन खर्च, अधुनिकरण.	24058245	13557	12203	0	0	12203	Govt. Fish seed/Shrimp seed Production and
६	निमखाऱ्या पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	24050191	..	0	0	0	0	..	0	0	0	0	0	Conversatation Center Modernization
७	सागरी मासेमारी नियमन	24050226	116951	116039	0	0	116039	..	183728	183380	0	0	183380	Brackish Water Fish Culture
८	मासळी उतरविण्याची केंद्रे	24050262	50	14	0	0	14	0	50	0	0	0	0	Marine Fishing regulation Fish Landing Centres
९	हायस्मिड डिझेल तेलावरील विक्री प्रतिपूर्ती.	24051278	2693000	2687099	0	0	02687099	0	1260000	1260000	0	0	1260000	Reimbursement of Sales Tax on High Speed Diesel
१०	नैसर्गिक आपत्ती मच्छिमारांच्या वारसांना अनुदान	24051287	5100	5100	0	0	5100	..	2106	2100	0	0	2100	Grant-in-aid to the heirs of the deceased Fisherman under Natural Calamities
११	नैसर्गिक आपत्ती मच्छिमारांच्या अनुदान वाटप	24054867	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Grant-in-aid to affected Fishermen in Natural Calamities
१२	मच्छिमारांना प्रशिक्षण	24050291	20	6	0	0	0	6	20	9	0	0	0	Fishermen's Training
१३	शाळा	24051204	32815	32513	0	0	32513	..	40712	39733	0	0	39733	School
१४	तारापोरेवाला मत्स्यालय कार्यालये (भारीत)	24050398	11348	9174	0	0	0	9174	4889	3803	0	0	3803	Head Office & Regional Office (Charged)
१५	मुख्य कार्यालय व प्रादेशिक कार्यालये (भारीत)	24050012	105	0	0	0	..	0	105	0	0	0	0	Head Office & Regional Office (Charged)
एकूण योजनेत्तर			3514798	3425813	0	0	2844484	581329	2197022	2144086	0	0	1501091	642995 Total

(४) कार्यक्रम

(एक) संचालन व प्रशासन

One. Direction and Administration

प्रस्ताविक :

प्रशासन

कृषी व पशुम विभागाच्या प्रशासनिक नियंत्रणाखाली मत्स्यव्यवसाय आयुक्त हे विभाग प्रमुख म्हणून काम करतात. त्यांच्याकडे आदिवासी विकास विभागाच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या जनजाती क्षेत्र उपयोगाने अंतर्गत मत्स्यव्यवसाय योजनेचेही काम आहे. राज्यस्तरावर आयुक्तांना सहआयुक्त मत्स्य (सागरी), सहआयुक्त मत्स्य (भूजल), सहआयुक्त मत्स्य (निमखारे पाणी) व उप आयुक्त मत्स्य (प्रशासन) कामात सहाय्य करतात. प्रादेशिक पातळीवर प्रादेशिक उपआयुक्त मत्स्यव्यवसाय आहेत. जिल्हा पातळीवर कार्याचा प्रारंभ व कार्यान्वयन सहा. आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांचेकडून होते. तसेच प्रत्येक जिल्हांसाठी सहाय्यक मत्स्यव्यवसाय आयुक्त (ता.) हे कार्यालय प्रमुख असून त्यांचे अधिनस्थ मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी कार्यरत आहेत. या

अधिकार्यांच्या मदतीसाठी विभिन्न श्रेणीचे तांत्रिक व तांत्रिकेतर अराजपत्रित कर्मचारी आहेत. सहकारी संस्थाविषयक कामासाठी उपनिबंधक सहकारी संस्था, (मत्स्यव्यवसाय) सांख्यिकीय कामासाठी उपआयुक्त (सांख्यिकी) व सांख्यिकी अधिकारी, लेखाविषयक कामासाठी सहाय्यक संचालक (वित्त) कार्यकारी अभियंता (मत्स्य) हे मुख्यत्वे बंदराची कामे हाताळणीकरिता हे अधिकारीही त्यांच्या विभागाकडून प्रतिनियुक्तीवर घेतले आहेत.

(अ) सांख्यिकी.--मत्स्यव्यवसाय उद्योगाच्या विविध बाजूसंबंधीची आकडेवारी गोळा करणे व उद्योगाच्या माहितीसाठी सागरी मासळीच्या उत्पादनाचे विध्वंसनीय अंदाज काढणे हा या कार्यक्रमाचा उद्देश आहे. या विभागात मासळीचे भाव, मासळी व मासळीच्या पदार्थाची निर्यात व पंचवार्षिक मत्स्यव्यवसाय गणने अंतर्गत मच्छीमार लोकसंख्या, नौका आणि जाळी यांची आकडेवारी गोळा करण्यात येते.

तक्ता एक

(वित्तीय आवश्यकता) :

TABLE I

०

(1) Financial requirement :		(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)													
कार्यक्रम	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Programme	
															प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२५
		अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य
		कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत	कार्यक्रमांतर्गत
		एकूण	एकूण	एकूण	एकूण	एकूण	एकूण	एकूण	एकूण	एकूण	एकूण	एकूण	एकूण	एकूण	एकूण
		Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total
		Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise	Committed Schemewise
		Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
(अ) कार्यनिहाय वर्गीकरण															(A)—Activitywise Classification
(१) संचालन व प्रशासन	...	639183	...	639183	787326	...	787326	719255	...	719255	843620	843620	843620	1	Direction & Administration
(२) मत्स्यव्यवसाय सांख्यिकी	Collection of Fisheries statistics
(३) हानीच्या रकमा निलंबन करणे	Write off/losses
		भारत		...	150	...	150	105	...	105	150	150	150	..	Charge
	...	639183	...	639183	787476	...	787476	719360	...	719360	843770	843770	843770	..	Total—(A)—Gross
	Deduct—Recoveries
	...	639183	...	639183	787476	...	787476	719360	...	719360	843770	843770	843770	..	Total—A—Net

तक्ता एक--समान TABLE I--End.

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
(ब) वित्तव्यवस्थेची साधने--												
मागणी प्रधान शीर्ष क्रमांक												
डी-६ २४०५ मत्स्य व्यवसाय ...	639183	...	639183	787476	...	787476	4020744	..	4020744	3155124	..	3155124
डी-९ ४४०५ मत्स्य व्यवसाया-	1651718	1651718	...	2277147	2277147	3839098	3839098	3839098	..	2671340	2671340
वरील भांडवली खर्च												
डी-९ ६४०५ मत्स्य व्यवसाया-	2	2	..	2	2	..	2	2
साठी कर्जे												
भारित
एकूण (ब) स्थूल+भारित	639183	1651718	2290901	787476	2277149	3064625	4020744	3839100	7859844	3155124	2671342	5826468
Total (B) Gross
वजा वसुली ...भारित
एकूण (ब) निव्वळ	639183	1651718	2290901	787476	2277149	3064625	4020744	3839100	7859844	3155124	2671342	5826468
Total (B) Net												

तक्ता दोन (अ) TABLE II (A)

कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण :

खाली दिलेल्या तक्त्यामध्ये मत्स्योत्पादन व मासळीची सरासरी किंमत दर्शविण्यात आली आहे :--

Programme work-load summary and explanation of financial requirements :

The following table indicates the production and average prices of fish :—

२०२४-२५ 2024-25					
बाब	मत्स्योत्पादन (मे. टन) Fish Production M. T.	मूल्यांकन (रु. लाखात) Value in lakh Rs.	सरासरी दर (रु. दर टनामागे) Average Price in Rs. per M. T.	Item	
1	2	3	4		
(१) मच्छिमारी				1. Fishing—	
(अ) सागरी	...	463758	912107.51	196677	(a) Marine
(ब) भूजलाशयीन	...	269158	355440.74	132057	(b) Inland
(२) सागरी मत्स्योत्पादनाचा विनियोग				2. Utilisation of Marine fish Production—	
(अ) (१) ताजी मासळी	...	408000	825482.85	202412	(a) 1) In fresh form—
(ब) खारविलेली मासळी					(b) In salt cured form—
(१) खारविण्यासाठी उपयोगात आणलेली मासळी	...	3672	7221.09	196677	(i) Salted fish let out
(२) खारवून तयार केली मासळी	...	2754	8123.77	295018	(ii) Raw fish let in for Celing
(३) खारविण्यासाठी वापरात आलेले मीठ	...	1322	158.61	12000	(iii) Salt used
(क) सुकविलेली मासळी					(c) In sundried form—
(१) सुकविण्यासाठी उपयोगात आणलेली मासळी	...	52086	102441.34	196677	(i) Raw fish let in for sundrying
(२) सुकी मासळी	...	9064	14652.37	161661	(ii) Sundried fish let out

सागरी मत्स्यव्यवसाय विषयक सांख्यिकी माहिती गोळा करण्याविषयी माहिती :--

वर्ष	क्षेत्राची संख्या	केंद्राची संख्या	सर्वेक्षणाचे एकूण दिवस	Year	
२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	...	25	173	2735	2024-2025 (Actual)
२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	...	25	173	2736	2025-2026 (Anticipated)
२०२६-२०२७ (अंदाजित)	...	25	173	2736	2026-2027 (Estimated)

महाराष्ट्र राज्यातील मत्स्योत्पादनाची माहिती :--

वर्ष	मत्स्योत्पादन (मे. टनात)			Year
	(सागरी)	(भूजलाशयीन)	एकूण	
२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	463758	269158	732916	2024-2025 (Actual)
२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	2025-2026 (Anticipated)
२०२६-२०२७ (अंदाजित)	2026-2027 (Estimated)

मच्छिमारांची आर्थिक पाहणी : या कार्यक्रमांतर्गत माहिती गोळा करणे व गोळा केलेल्या माहितीच्या संस्करणाची कार्यवाही मोठ्या प्रमाणावरील रिक्त व व्यपगत झालेल्या पदांमुळे प्रलंबित आहे.

पंचवार्षिक सागरी मत्स्यगणनेसंबंधी सांख्यिकी माहिती :

अ.क्र.	वर्ष	एकूण कुटुंबाची संख्या	मच्छिमारांची लोकसंख्या				
			पुरुष	स्त्रिया	मुले	एकूण	
१	२	३	४	५	६	७	
१	२००५	६५३१३	१११६६५	१०९३३१	९८४०१	३१९३९७	
२	२०१०	८१४९२	१३४४०३	१३२०१३	११९८४३	३८६२५९	
३	२०१६	८७७१७	१३०८३०	१३०५४७	१०३५२२	३६४८९९	

** २००५, २०१० आणि २०१६ मत्स्यव्यवसाय गणना (CMFRI COCHIN) च्या संदर्भानुसार

मत्स्यव्यवसायात गुंतलेल्या मच्छिमारांची संख्या

अ.क्र.	वर्ष	पूर्ण वेळ	अर्धवेळ	मत्स्य विक्री	जाळी दुरुस्ती	प्रक्रिया करणे	इतर	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१	२००५	५४९०१	१२४८४	४३८२२	९०८६	१०६४८	३३६३८	१६४५७९
२	२०१०	६३३३३	१३०१२	४५९७१	१४४७७	१६०४७	४०४३८	१९३२७८
३	२०१६	६०९२४	१६००४	५६५५३	५०३१	९७६५	३५५४५	१८३८२२

** २००५, २०१० आणि २०१६ मत्स्यव्यवसाय गणना (CMFRI COCHIN) च्या संदर्भानुसार

बोटीची संख्या

अ. क्र.	वर्ष	वि. यांत्रिक	यांत्रिक	एकूण
१	२	३	४	५
१	२०१०	१४५७९	२७८३	१७३६२
२	२०१६	१२६५५	२८६५	१५५२०

** २०१० आणि २०१६ मत्स्यव्यवसाय गणना (CMFRI COCHIN) च्या संदर्भानुसार

(दोन) भूजल मत्स्यव्यवसाय (सन २०२६-२७)

राज्यातील भूजलाशयातील मत्स्यव्यवसायाचा विकास करण्याच्यादृष्टीने खालील योजना राबविल्या जात आहेत :-

१. भूजलाशयीन मत्स्यबीज संचयन.--

राज्यातील भूजलाशयीन क्षेत्रांतर्गत नद्या व जलाशये यांचा समावेश होतो. राज्यातील मत्स्यसंवर्धनास योग्य असलेल्या २,८३,०६०.८६ हेक्टर जलक्षेत्रात योग्य प्रमाणात मत्स्यबीज साठवणूक करण्यास प्रतिवर्षी अंदाजे ४६९७.८० लक्ष मत्स्यबोटुकली आवश्यकता आहे. संवर्धन योग्य अशा जलद वाढीच्या कार्प माशांची पिल्ले पश्चिम बंगालमधून आयात केली जात होती. परंतु १९९१-९२ पासून आयात मत्स्यबीजाचा पुरवठा बंद करून स्थानिकरित्या प्रमुख कार्प माशांचे उत्पादन करण्यात येते. मत्स्यबीजाची राज्यातील ही पूर्ण गरज भागविण्याकरिता राज्यातील ६७ मत्स्यबीज/कोळंबी बीज उत्पादन व संवर्धन केंद्रे असून त्यापैकी ३२ मत्स्यबीज केंद्र व ०२ कोळंबी बीज उत्पादन केंद्रावर वर्तुळाकार हॅचरी आहेत. २०२३-२४ यावर्षी २६१०४.२३ लक्ष मत्स्यबीज व २७२६.३७ लक्ष मत्स्यबोटुकली स्थानिकरित्या निर्मिती करून मच्छिमारांना क्रिफायतशीर दराने पुरवठा करण्यात आला.

२. मत्स्यबीज उत्पादन.--

मत्स्यबीज केंद्राच्या उभारणीस सर्व आवश्यक बाबींनी परिपूर्ण असलेल्या जागा निवडून अशा ठिकाणी मत्स्यबीज केंद्रे बांधण्यात येत आहेत. आतापर्यंत ६७ मत्स्यबीज/कोळंबी बीज उत्पादन व संवर्धन केंद्रे असून त्यापैकी ५५ बिगर जनजाती क्षेत्रात असून उर्वरित १२ जनजाती क्षेत्रात आहेत. सदर केंद्रावर प्रमुख कार्प व सायप्रिनस मत्स्यबीजांचे उत्पादन करण्यात येते. मुळानगर, बोर व चारगाव हे तीन मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळ, मुंबई यांचेकडे हस्तांतरित केले आहे. तसेच (१) करडखेड जि. नांदेड, (२) उजनी जि. सोलापूर, (३) धोम जि. सातारा, (४) वेणा, जि. नागपूर, (५) अरुणावती जि. यवतमाळ, (६) मांजरा जि. बीड (७) मासोळी जि. परभणी, (८) पेंच जि. नागपूर, (९) मांडवा जि. अमरावती, (१०) घरणी, जि. लातूर, (११) करंजवण जि. नाशिक, (१२) मुक्ती जि. धुळे, (१३) गंगापूर, जि. नाशिक, (१४) गल्हाटी जि. जालना, (१५) जायकवाडी जि. औरंगाबाद, (१६) खिंडगी जि. नागपूर, (१७) रंकाळा जि. कोल्हापूर (१८) वीर जि. पुणे, (१९) नागठाणा जि. भंडारा, (२०) मनार जि. नांदेड (२१) चांदणी जि. उस्मानाबाद, (२२) मुरखला, जि. गडचिरोली, (२३) अमलनाला जि. गडचिरोली,

(२४) बाडापोखरण जि. पालघर, (२५) सायखेडा जि. यवतमाळ, (२६) खेळणा जि. औरंगाबाद, (२७) इसापूर जि. यवतमाळ, (२८) इटियाडोह जि. गोंदिया, (२९) केळझर, सिद्धेश्वर, बेंबळा, आसनगाव संवर्धन केंद्र मत्स्यबीज उत्पादक केंद्रे खाजगीकरणद्वारे ठेक्याने देण्यात आले आहे.

३. गोड्या पाण्यातील कोळंबी बीज उत्पादन प्रकल्प--

गोड्या पाण्यातील कोळंबी उत्पादन हे भूजलाशयीन क्षेत्रात नव्याने विकसित होणारे क्षेत्र आहे. त्यासाठी हॅचरी उत्पादित कोळंबी बीजाची मोठ्या प्रमाणात आवश्यकता आहे. सध्या कोळंबी बीजाची मागणी काही भागातील नैसर्गिकरित्या उपलब्ध होणाऱ्या बीजाद्वारे भागवली जाते.

४. तलाव ठेका--

पाटबंधारे विभागाने बांधलेले पाटबंधारे तलाव मत्स्यव्यवसाय विकासासाठी मत्स्यव्यवसाय विभागाकडे देण्याचे धोरण १९६६ पासून अंमलात होते दरम्यानच्या कालावधीत विविध विभागीय पाटबंधारे महामंडळाची निर्मिती टप्पे झाल्यामुळे पाटबंधारे महामंडळाच्या नियमानुसार हे सर्व तलाव त्या महामंडळाकडे वर्ग झाले होते.

आता शासनाने या सर्व तलावांचे मासेमारी हक्क मत्स्यव्यवसाय विभागास पूर्ववत देण्याबाबत क्र.मत्स्यवि १२९६/१४१८३/सीआर-१३२/पदुम-१३, दिनांक ६-४-२००० तसेच शासन निर्णय पाटबंधारे विभाग संकीर्ण २००३/१३(४००/०३) अ.सं.नि. दि. २०-१-२००४ अन्वये निर्णय घेतलेला आहे. तसेच शासनाच्या १५ ऑक्टोबर २००१ च्या सुधारित धोरणानुसार तलाव ठेका रक्कम निर्धारित केली असून त्यात पुन्हा ४-१-२००२ च्या निर्णयाद्वारे ठेका रक्कम दर आकारणीत सुधारणा केलेली होती तदनंतर शासन निर्णयात वेळोवेळी सुधारण करण्यात येवून दि. ३-७-२०१९ चे सुधारीत धोरण जाहीर करून त्यानुसार तलाव ठेक्याने देण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

५. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना--

सन २०२०-२१ पासून केंद्र शासनमार्फत प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना राबविण्यात येत असून त्यामध्ये केंद्रीय क्षेत्र योजना १२ व केंद्र पुरस्कृत योजना मध्ये १) लाभार्थी हिस्सा असलेल्या ६० योजना २) लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या १५ योजना असे मिळून एकूण ८७ योजना राबविण्या येत आहेत.

भूजल मत्स्यव्यवसाय
Inland Fisheries
तक्ता-एक
TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in Thousands)

विवरण	प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२५		अर्थसंकल्प २०२५-२६		सुधारल्ले अंदाज २०२५-२६		अर्थसंकल्प २०२६-२७		Details			
	Actuals, 2024-25	Committed	Budget Estimates 2025-26	Revised Estimate 2025-26	Budget Estimates 2025-26	Committed	Budget Estimates 2026-27	Committed				
तपशील	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	अनिवार्य	कार्यक्रमांतर्गत	एकूण	अनिवार्य	कार्यक्रमांतर्गत	एकूण	अनिवार्य	कार्यक्रमांतर्गत	एकूण	अनिवार्य	कार्यक्रमांतर्गत	एकूण
	Committed	Schemewise	Total	Committed	Schemewise	Total	Committed	Schemewise	Total	Committed	Schemewise	Total
१. मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे (24050075)	3441	...	3441	5267	..	5267	3811	..	3811	5219	..	5219
२. अवरुद्ध पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन... (24050084)	233	...	233	296	..	296	242	..	242	621	..	621
३. (०४) शासकीय मत्स्यबीज-काळंबी बीज उत्पादन व संवर्धन केंद्र दुरुस्ती खर्च, दैनंदिन खर्च केंद्र आधुनिकरण (२४०५८२४५) ३१-सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	12202	..	12202	1	..	1	1	..	1	1	..	1
४. (०४) प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (०४)(०४) प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजना लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) (केंद्र हिस्सा २४%) (कार्यक्रम) (२४०५७५०७)	6845	20000	..	49400	49400	..	15000	15000
५. ३३-अर्थसहाय्य (केंद्र पुरस्कृत योजना) (०४)(०५) प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा लाभार्थी-भिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) (राज्य हिस्सा १६%) (कार्यक्रम) (२४०५७५१६)	6845	...	1	1

अ-कार्यनिहाय वर्गीकरण

भूजल मत्स्यव्यवसाय--

Inland Fisheries

१. Fish Seeds Farms

२. Fish farming in impounded waters

३. (01) (04) Government Fish Seed/ Production and conversation Center Repair

Eupas Daily Expentes, coare Moder nization (2405 8245) 31-Grant-in-aid (Non salay)

(04) Pradhanmantri Matsya Sampada Yojana (Centrally sorsored Scheme) Pradhanmantri Schemes Matsya Sampada Beneficiary oriented (General Male) Central Share 24%(Scheme)

31- Grant-in-aid (Non-Salary)

33- Subsidies

(04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Centrally sorsored Scheme) (04)(05) PMMS Beneficiary Oriented Schemes (General Male) (State Share 16%) (Scheme)

भुजल मत्स्यव्यवसाय तक्ता-एक--चालू
Inland Fisheries TABLE-1—Contd.

(रुपये लाखत) (Rs. in lakhs)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	...	4564	4564	...	13333	13333	...	32933	32933	..	10000	10000	31- Grant-in-aid (Non-Salary)
३३-अर्थसहाय्य (केंद्र पुरस्कृत योजना)	33- Subsidies
६. (०४) प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	6. (04) PMMSY (Centrally Sponsored Scheme)
लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) (केंद्र हिस्सा ३६%) (कार्यक्रम) (२४०५७५२५)	(04)(05) PMMS Beneficiary Oriented Schemes (General Female) (Central Share 36%) (Scheme) (24057525)
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)...	107500	107500	...	700680	700680	700680	700680	..	200000	200000	31- Grant-in-aid (Non-Salary)
३३-अर्थसहाय्य (केंद्र पुरस्कृत योजना)	33- Subsidies
७. (०४) प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	7. (04) PMMSY (Centrally Sponsored Scheme) (04)(07) PMMS Sampada Beneficiary Oriented Schemes (General Female) (State Share 24%) (Scheme) (24057534)
लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) (राज्य हिस्सा २४%) (कार्यक्रम) (२४०५७५३४)	31- Grant-in-aid (Non-Salary)
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)...	71667	71667	...	467120	467120	467120	467120	...	133333	133333	31- Grant-in-aid (Non-Salary)
३३-अर्थसहाय्य (केंद्र पुरस्कृत योजना)	33- Subsidies
८. (०४) प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	8. (04) PMMSY (Centrally Sponsored Scheme) (04)(01) PMMS Central Sector Schemes (Central Share 100%) (Scheme) (24057472)
(०४)(०१) प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा १००%) (कार्यक्रम) (२४०५७४७२)	31- Grant-in-aid (Non-Salary)
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	31- Grant-in-aid (Non-Salary)
३३-अर्थसहाय्य (केंद्र पुरस्कृत योजना)	33- Subsidies
९. प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (सर्वसाधारण पुरुष) (केंद्र हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७४८१)	9. (04) PMMSY Central Sector Schemes (Central Share 100%) (Scheme) (24057481)
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	31- Grant-in-aid (Non-Salary)

भूजल मत्स्यव्यवसाय तक्ता-एक--चालू
Inland Fisheries TABLE-1—Contd.

(रुपये लाखत) (Rs. in lakhs)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
१०. प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना केंद्रीय क्षेत्र योजना (सर्वसाधारण महिला) (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) (२४०५७४९२)	1	1	..	1	1	..	1	1
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)...	1	1	..	1	1	..	1	1
११. प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) (२४०५७५४३)	1	1	..	1	1	..	1	1
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)...	1	1	..	1	1	..	1	1
१२. प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७५५२)	1	1	..	1	1	..	1	1
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)...	1	1	..	1	1	..	1	1
१३. (०१) (०१) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीयक्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा १००%) (कार्यक्रम) (४४०५३४३४)	1	1	..	1	1	..	1	1
५३-मोठी बांधकामे	1	1	..	1	1	..	1	1
१४. (०१) (०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी ... हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) (४४०५३४४३)	1	1	..	1	1	..	1	1
५३-मोठी बांधकामे	1	1	..	1	1	..	1	1
१५. (०१) (७३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदाचा हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (४४०५३४५२)	1	1	..	1	1	..	1	1
५३-मोठी बांधकामे	1	1	..	1	1	..	1	1
(अ) एकूण स्थूल	15877	190575	206452	5564	1826141	1831705	4054	1875141	..	5841	691672	(A)
(ब) वित्तव्यवस्थेची साधने-												(B)
मागणी प्रधान शीर्ष क्रमांक												
डी-६ २४०५-मत्स्य व्यवसाय	15877	190575	206452	5564	1201138	1206702	4054	1250138	1254192	5841	358339	369180
डी-९ ४४०५-मत्स्य व्यवसाया- वरील भांडवली खर्च	625003	625003	625003	625003	..	333333	333333
डी-९ ६४०५-मत्स्य व्यवसायासाठी कर्जे
एकूण ब-स्थूल	15877	190575	206452	5564	1826141	1831705	4054	1875141	1879195	5841	691672	697513
Total—B—Gross												

**(तीन) विशेष घटक योजना
Special Component Plan**

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)

तपशील	प्रत्यक्ष रकमा २०२४-२५ Actuals Expenditure 2024-25	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Provision 2025-26	सुधारलेले अंदाज २०२५-२६ Revised Estimate 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimanges 2026-27	Description
1	2	3	4	5	6
७८९. अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना	789, Special Component Plan for Scheduled Castes
(०१) अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रमार्तत योजना	(०१) Schemes under-Schedule Caste Component scheme
(०१)(४६) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनाअंतर्गत केंद्र पुरस्कृत लाभार्थीभिमुख योजना (केंद्र हिस्सा ३६%) (कार्यक्रम) (२४०५ ७७९५)	50000	225000	424075	60000	(०१) (४६) Central Sponsored beneficiary oriented Scheme under Pradhanmantri Matsyasampada Yojana (Central Share ३६ % (Scheme) (2405 7795)
३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	31, Grants-in-aid (Non-Salary) 33, Subsidies
एकूण- (०१) (४६)	50000	225000	424075	60000	Total (01) (46)
(०१) (४७) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेअंतर्गत केंद्र पुरस्कृत लाभार्थीभिमुख योजना (राज्य हिस्सा) २४%) (कार्यक्रम) (२४०५ ७८०१)	(01) (47) Central Sponsored beneficiary. oriented Schemes under Pradhanmantri Matsyasampada Yojana (State Share 24%) (2405 7801)
३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	33333	150000	282716	40000	31, Grants-in-aid (Non-Salary)
एकूण- (०१) (४७)	33333	150000	282716	40000	Total (01) (47)
दत्तमत एकूण- (०१)	83333	375000	706791	100000	..Total (01)

तक्ता एक TABLE I
तलावाचे जलक्षेत्र व इष्टतम संचयन क्षमता
Water spread area of tanks and optimum stocking capacity

अ. क्र.	वर्गवारी	जलक्षेत्र (हेक्टर)	Water spread area (Ha.)	अपेक्षित इष्टतम बाटुकली साठवणूक (लाख)	Optimum stocking capacity (Ha.)	अपेक्षित मत्स्योत्पादन (कि. ग्रॅ.) (मे.टन)	Classification
१)	० ते २० हे.	6633.94		331.8895		9935.895	0 to 20 Ha.
२)	२०.१ ते ६० हे.	47664.3		1770.6948		53132.844	20.1 to 60 Ha.
३)	६०.१ ते २०० हे.	48371.6		1029.3405		30877.215	60.1 to 200 Ha.
४)	२००.०१ ते ५०० हे.	36056.62		448.5031		13348.173	200.01 to 500 Ha.
५)	५००.०१ ते १००० हे.	32614.01		264.1631		7352.6715	500.01 to 1000 Ha.
६)	१०००.०१ ते २००० हे.	27052		177.06		4707.09	1000.01 to 2000 Ha.
७)	२००० हेक्टर वरील	84467		470.535		9437.025	Above 2000 Ha.
	एकूण

17

तक्ता तीन TABLE III

हा तक्ता स्थानिकरीत्या उत्पादित केलेले तलावात आणि जलाशयात साठविलेले मत्स्यबाटुकली, एकूण मत्स्योत्पादन व त्याची किंमत दर्शवितो.
The following table indicates carp fry stocked in tanks and reservoirs and fish production and its value.

मत्स्यबाटुकली संचयनाचा व मत्स्योत्पादनांचा तपशील (आदिवासी)
Details of stocking Fingerling and Fish Production (Tribal)

वर्ष	मत्स्यबाटुकली संचयन लाखात (Fingerling stocking in lakhs)	मत्स्योत्पादन (टनात)	माशाची किंमत (रुपये लाखात)	Year
		Fish Production (tons)	Value of fish (Rs. in Lakh)	
1	2	3	4	
२०२४-२५ (प्रत्यक्ष)	686.90	17409.3	191722.50	2024-25 (Actuals)
२०२५-२६ (अंदाजित)	765.20	18332.2	215905.00	2025-26 (Estimated)
२०२६-२७ (अपेक्षित)	843.00	21006	229570.80	2026-27 (Anticipated)

मत्स्यबोटुकली संचयनाचा व मत्स्योत्पादनांचा तपशील (बिगर आदिवासी)
Details of stocking Fingerling and Fish Production (Non Tribal)

वर्ष	मत्स्यबोटुकली संचयन लाखात (Fingerling stocking in lakhs)	मत्स्योत्पादन (टनात)	माशाची किंमत (रुपये लाखात)	Year
1	2	3	4	
२०२४-२५ (प्रत्यक्ष)	4138.71	115487.94	57215.71	2024-25 (Actuals)
२०२५-२६ (अंदाजित)	4701.78	121136.18	59196.60	2025-26 (Estimated)
२०२६-२७ (अपेक्षित)	4896.73	133043.00	614943.00	2026-27 (Anticipated)

मत्स्यबोटुकली संचयनाचा व मत्स्योत्पादनांचा तपशील (अनुसूचित जाती)
Details of stocking Fingerling and Fish Production (SCP)

वर्ष	मत्स्यबोटुकली संचयन लाखात (Fingerling stocking in lakhs)	मत्स्योत्पादन (टनात)	माशाची किंमत (रुपये लाखात)	Year
1	2	3	4	
२०२४-२५ (प्रत्यक्ष)	1541.99	8028	3778.50	2024-25 (Actuals)
२०२५-२६ (अंदाजित)	52099.00	9405	4561	2025-26 (Estimated)
२०२६-२७ (अपेक्षित)	3107.30	10307	5045.40	2026-27 (Anticipated)

तक्ता (ब) Table (b) (कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७) खालील तक्त्यात कार्यरत असलेल्या मत्स्यबीज उत्पादन/संवर्धन केंद्राची माहिती दर्शविली आहे. (बिगर आदिवासी)
13. The following table indicates the particulars of the fish seed production/rearing farms in operation.(Non Tribal)

अ. क्र. Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज संवर्धन केंद्राचे नाव	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) water spread Name of the form	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात) Actuals	मत्स्यबीज संवर्धन (लाखात) Fry Production (in lakhs)			जिल्हा District	
						२०२४-२५ (प्रत्यक्ष) 2024-25 Actuals	२०२५-२६ (अपेक्षित) 2025-26 Anticipated	२०२६-२७ (अदाजित) 2026-27 Estimated		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र (Fish Seed Rearing Farms) (Non Tribal)										
१.	मुंबई विभाग	रायगड	खोपोली	१.५०	४३.२०	३५.००	०.००	२०.००	रायगड	रायगड
२.		पुणे		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		पुणे
३.	नाशिक विभाग	नाशिक	मुक्ती	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		नाशिक
		धुळे		०.००	१०.००	०.००	०.००	६.००		धुळे
		जळगांव		०.००	०.००	०.००	०.००	३३००.००		जळगांव
		अहिल्यानगर	सीना	१.८०	१८.००	०.००	०.००	०.००		अहिल्यानगर
			मुसळवाडी	१.८०	१८.००	०.००	०.००	०.००		मुसळवाडी
			नाशिक एकूण	३.६०	३६.००	०.००	०.००	०.००		नाशिक
४.		अमरावती		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		अमरावती
५.		छ. संभाजीनगर		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		छ. संभाजीनगर
६.	लातूर विभाग	नांदेड	मनार	४.११	१०.००	०.००	०.००	१०.००	मनार	नांदेड
७.	नागपूर विभाग	नागपूर	खीडशी	१.१२	१६.८	१.००	१५.००	१५.००	खीडशी	नागपूर
		भंडारा	रुयाळ	०.४३	६.४५	०.९	०	१.००	रुयाळ	भंडारा
			नागठाणा	१.५२	१५.२	३.०२	०.००	१०.००	नागठाणा	भंडारा
		गोंदिया	अंभोरा	१.३४	२०.००	२.०८	२.२५	२.२५	अंभोरा	गोंदिया
		गडचिरोली	मुरखळा	०.७२	१०.८०	१.००	४.५०	६.००	मुरखळा	गडचिरोली
			असोलामेंडा	१.३९	१३.००	०.०	०.००	९.००	असोलामेंडा	गडचिरोली
			मरेगाव	१.१७	६.५	०.००	०.००	०.००	मरेगाव	गडचिरोली
		चंद्रपूर	अडयाळ	०.३२	३.२	०.००	०.००	०.००	अडयाळ	चंद्रपूर
			किन्ही	०.०८	०.८	०.००	०.००	०.००	किन्ही	चंद्रपूर
			नागपूर एकूण	८.०९	९२.७५	८	२१.७५	४३.२५	नागपूर	नागपूर
			सर्व विभाग एकूण	१७.३०	१८१.९५	४३.००	२१.७५	७३.२५	सर्व विभाग एकूण	नागपूर

तक्ता दोन
TABLE II

मच्छिमर साधनावरील अर्थसहाय्याची माहिती (आदिवासी)
Information about financial assistance on fishery Requisites (Tribal)

(रु. लाखात)
(Rs. in lakhs)

वर्ष	नायलॉन सूत Nylon twe		तयार जाळी Readymade Net's		बिगर यांत्रिक नौका Non-Mecharised boats		Year
	परिमाण (किलो) Quantity (Kgs.)	शासकीय अर्थसहाय्य Govt. fin. assistance	संख्या Quantity	शासकीय अर्थसहाय्य Govt. fin. assistance	संख्या No.	शासकीय अर्थसहाय्य Govt. fin. assistance	
1	2	3	4	5	6	7	
२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	11205	59.38	250.00	1.00	19	3.52	2024-2025 (Actuals)
२०२५-२०२६ (अंदाजित)	34297	140.20	275	1.10	99	36.40	2025-2026 (Anticipated)
२०२६-२०२७ (अपेक्षित)	31900	141.40	375	1.50	67	23.60	2026-2027 (Estimated)

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७) खालील तक्त्यात कार्यरत असलेल्या मत्स्यबीज उत्पादन/संवर्धन केंद्राची माहिती दर्शविली आहे (आदिवासी) The following table indicates the particulars of the fish seed production/rearing farms in operation (Tribal) **मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र (Fish Seed Production farms) (Tribal)**

अ. क्र Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राचे नाव	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) Total water spread area (Ha.)	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात)	मत्स्यबीज उत्पादन (लाखात) Fish Production (in lakhs)			जिल्हा District
						२०२५-२६ (अपेक्षित) 2025-26 Expected	२०२६-२७ (अदाखित) 2026-2027 Estimated	२०२४-२५ (प्रत्यक्ष) 2024-25 Actuals	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	पुणे			०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१०
२.	नाशिक	नाशिक	करंजवण	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Pune
३.		अहिल्यानगर	मुळानगर	२.३६	५००.००	४६.८६	७०.००	७०.००	Pune
			एकूण	१.७०५	१००.००	०.००	०.००	०.००	Nashik
			एकूण	४.०७	६००.००	४६.८६	७०.००	७०.००	Ahilyanagar
४.	अमरावती	अमरावती	मांडवा	६.००	१५.००	०.००	६.००	७.००	Amravati
			एकूण	६.००	१५.००	०.००	६.००	७.००	Amravati
५.	छत्रपती संभाजीनगर		खेळणा	१.१७	५०.००	११.४०	७.५०	१२०.००	Chh. Sambhaji
		जालना	ढेकू	०.५३	३०.००	०.००	०.००	२.००	Chh. Sambhaji
		परभणी		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
		बीड		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
			एकूण	१.७०	८०.००	११.४०	७.५०	१२२.००	
६.	नागपूर	गोंदिया	इटियाडोह	५.८१	३३.५०	०.००	६.००	३०.००	Gondia
		चंद्रपूर	अमलनाला	२.९६	२०.००	१४.९०	२०.००	२०.००	
			नागपूर एकूण	८.७७	५३.५०	१४.९०	२६.००	५०.००	Chandrapur
			एकूण	२०.५४	७४८.५०	१७५.७६	१०९.५०	२४९.००	
७.	लातूर	लातूर	घरणी	५.९४	५००.००	०.००	०.००	२.००	Latur
	विभाग	धाराशिव	चांदणी	१.०७	३५.००	५.००	०.००	३५.००	
		नांदेड	करडखेड	२.२०	५००.००	०.००	०.००	१५०.००	Dharashiv
		हिंगोली	सिधेश्वर	२.९९	५००.००	२.३८	३.००	०.००	Nanded
		हिंगोली	भाटगांव	१.१८	१५०.००	०.४८	२.००	५.००	Hingoli
			एकूण	१३.३८	१६८५.००	७.८६	५.००	१९८.००	Hingoli
८.	नागपूर	नागपूर	पंच मत्स्यबीज केंद्र	२७.५५	२५५.००	०.००	०.००	२५५.००	Nagpur
	विभाग	नागपूर	वेण्णा मत्स्यबीज केंद्र	१.३२	१०.००	०.००	६.००	९.००	
		वर्धा	केळझर म. बिल केंद्र	२.८८	२०.००	०.२४	०.००	१२.००	Nagpur
		वर्धा	बोर म. विज केंद्र	१.४४	१०.००	०.००	०.००	१०.००	Wardha
		भंडारा	शिवणी बांध व बिज केंद्र	२.४०	१३.००	२.३४	७.००	११.००	Wardha
		चंद्रपूर	चारगाव	४.१६	२३.२०	२०.००	२१.००	२३.००	Bhandara
			नागपूर एकूण	३९.७५	३३१.२०	२२.५८	३४.००	३१९.००	Chad
			एकूण	९५.०३	५४२६.२०	६२५.१४	५९५.००	११६८.००	

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७)
 खालील तक्त्यात कार्यरत असलेल्या मत्स्यबीज केंद्राचा जलविस्तार व मत्स्यबीज निर्मिती दर्शवितो (आदिवासी)
 The following table indicates the particulars of the fish seed production/rearing farms in operation (Tribal)
 मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र (Fish Seed Production farms)

अ. क्र. Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राचे नाव	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) Total water spread area (Ha.)	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात)	मत्स्यबीज उत्पादन (लाखात) Fry Production (in lakhs)		District
						२०२४-२५ (प्रत्यक्ष) 2024-25 Direct	२०२५-२६ (अपेक्षित) 2025-26 Expected	
१. 1	मुंबई विभाग	रायगड	खोपोली	०.६०	०.६०	०.६०	०.६०	०.६०
			एकूण	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२. २.	पुणे विभाग	पुणे	हडपसर	२.५८	४०.००	७.००	८.४८	१५.००
		सातारा	धोम	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
		सोलापूर	उजनी	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
			एकूण	२.५८	४०.००	७.००	८.४८	१५.००
३. ३.	नाशिक विभाग	नाशिक	करंजवण	२.३६	५००.००	४६.८६	७०.००	७०.००
		धुळे		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
		नंदुरबार		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
		जळगाव		०.००	०.००	३२५०.००	३३००.००	३४००.००
		अहिल्यानगर	मुळानगर	१.७०५	१००.००	०.००	०.००	०.००
			नाशिक एकूण	४.०७	६००.००	३२९६.८६	३३७०.००	३४७०.००
५. ५.	छत्रपती संभाजी-नगर विभाग		छ. संभाजीनगर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
			जालना	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
			परभणी	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
			बीड	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
			छ. संभाजीनगर एकूण	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
६. ६.	लातूर विभाग			०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
			एकूण	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
७. ७.	नागपूर	गोंदिया	इटीयाडोह	५.८१	३३.५०	०.००	६.००	३०.००
		चंद्रपूर	अमलनाला	२.९६	२०.००	१४.९०	२०.००	२०.००
			नागपूर एकूण	८.७७	५३.५०	१४.९०	२६.००	५०.००
			एकूण	१५.४२	६९३.५०	३३१८.७६	३४०४.४८	३५३५.००

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७) (आदिवासी)
मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र (Fish Seed Rearing Farms) (Tribal)

अ. क्र. Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राचे नाव	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) Total water spread area (Ha.)	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात)	मत्स्यबीज उत्पादन (लाखात) Fish Production (in lakhs)			District
						२०२४-२५ (प्रत्यक्ष) 2024-25 Actuals	२०२६-२६ (अपेक्षित) 2026-27 Expected	२०२६-२७ (अंदाजित) 2026-27 Estimated	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
नाशिक									
		नाशिक	गंगापूर	0.72	10.00	0.00	10.00	10.00	
		नाशिक	चणकापूर	0.80	10.00	1.50	0.00	0.00	
		अहिल्यानगर	सीना	0.9	18.00	0.00	0.00	0.00	
			मुसळवाडी	1.8	18.00	0.00	0.00	0.00	
			एकूण	4.22	56.00	1.50	10.00	10.00	Total
१. मुंबई विभाग									
		रायगड	खोपोली	1.50	43.20	35.00	0.00	0.00	Raigad
			एकूण	1.50	43.20	43.20	35.00	0.00	Total
२. पुणे									
		सातारा	येरलवाडी	0.75	0.00	0.00	0.00	0.00	Yeralwadi
		सातारा	राजेवाडी	0.6	0.00	0.00	0.00	0.00	Rajewadi
			एकूण	1.35	0.00	0.00	0.00	0.00	Total
३. नाशिक									
		धुळे		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		नंदुरबार		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		जळगाव		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		अहिल्यानगर		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
			नाशिक एकूण	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Total
४. अमरावती									
		अमरावती	बासलापूर	1.80	15.00	6.52	9.43	9.50	Amravati
		यवतमाळ	सायखेडी	2.04	60.00	13.19	20.00	30.00	Yavatmal
		यवतमाळ	पूस	1.39	30.00	3.69	5.00	5.00	Yavatmal
			अमरावती एकूण	5.23	105.00	23.40	34.43	44.50	Total
५. छ. संभाजीनगर									
			खेळणा	1.17	50.00	114.00	7.50	120.00	Chh. Sambhaji
			ढेकू	0.53	30.00	0.00	0.00	2.00	Chh. Sambhaji
			छ. संभाजीनगर एकूण	1.70	80.00	114.00	7.50	122.00	Total

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७) (विगर आदिवासी)
मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र (Fish Seed Rearing Farms) (Non-Tribal)

अ. क्र. Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राचे नाव	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) Total water spread area (Ha.)	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात)	मत्स्यबीज उत्पादन (लाखात) Fish Production (in lakhs)			District	
						२०२४-२५ (प्रत्यक्ष) 2024-25 Actual	२०२५-२६ (अपेक्षित) 2025-26 Expected	२०२६-२७ (अंदाजित) 2026-27 Estimated		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	
६. लातूर		नांदेड	मनार	०.००	१५	०.००	०.००	१५	०.००	Manar
			एकूण	०.००	१५	०	०	१५	Total	
७. नागपूर		नागपूर	खींडशी म. वित्त केंद्र	१.१२	१६.८	१	१५	१५	१५	Khindshi Nagpur
		भंडारा	नागठाणा	१.५२	१५.२	३.०२	०	१०	१०	Nagthana Bhandara
		भंडारा	रुयाळ	०.४३	६.४५	०.९०	०	१.००	१.००	Ruyal Bhandara
		गोंदीया	अंभोरा	१.३४	२०.००	२.०८	२.२५	२.२५	२.२५	Ambhora Gondiya
		गडचिरोली	मूरखळा	०.७२	१०.८०	१.००	४.५०	६.००	६.००	Murkhala Gadchiroli
		चंद्रपूर	आसोलामेढा	१.३९	१३.००	०	०	९.००	९.००	Asolamena Chandrapur
		चंद्रपूर	मरेगाव	१.१७	६.५	०	०	०	०	Margaon Chandrapur
		चंद्रपूर	अड्याळ	०.३२	३.२	०	०	०	०	Adyal Chandrapur
		चंद्रपूर	किन्ही	०.०८	०.८	०	०	०	०	Kinni Chandrapur
			नागपूर एकूण	८.०९	९२.७५	८	२१.७५	४३.२५	Nagpur Total	
			एकूण	१७.८७	३३५.९५	१८०.४०	६३.६८	२४४.७५	Total	

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७)
मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र (बिगर आदिवासी)
(Fish Seed Production Farms) (Non Tribal)

अ. क्र. Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राचे नाव Name of the Farm	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) Total water spread area (Ha.)	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात)	२०२४-२५ (प्रत्यक्ष) 2024-25 Actuals	मत्स्यबीज उत्पादन (लाखात) Fish Production (in lakhs)			
							२०२५-२६ (अपेक्षित) 2025-26 Anticipated	२०२६-२७ (अंदाजित) 2026-27 Estimated	Name of the Farm	District
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
१.	छत्रपती	छ. संभाजीनगर	जायकवाडी	22.49	1000.00	1530	2700	2700	Jaikwadi	Aurangabad
	संभाजीनगर	जालना	गल्हाटी	2.72	200.00	40.00	100.00	200.00	Galhati	Jalna
		परभणी	मासोळी	3.21	500.00	100.00	150.00	150.00	Masoli	Parbhani
		बीड	मांजरा	3.52	180.00	130.00	200.00	200.00	Manjara	Beed
			छ. संभाजीनगर एकूण	31.94	1880.00	1800.00	3150.00	3250.00	Total	
२.	नाशिक	धुळे	मुक्ती	1.00	10.00	2.00	2.00	4.00	Mukti	Dhule
		नंदुरबार		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00		
		जळगाव		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00		
		अहिल्यानगर		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00		
			नाशिक एकूण	1.00	10.00	2.00	2.00	4.00	Total	
			एकूण	32.94	1890.00	1802.00	3152.00	3254.00	Total	

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७)

खालील तक्त्यात कार्यरत असलेल्या मत्स्यबीज उत्पादन/संवर्धन केंद्राची माहिती दर्शविली आहे.
The following table indicates the particulars of the fish seed production/rearing farms in operation

मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र (Fish Seed Rearing Farms) (Non-Tribal)

अ. क्र. Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राचे नाव Name of the Farm	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) Total water spread area (Ha.)	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात) Capacity (lakhs)	२०२४-२५ (प्रत्यक्ष) 2024-25 Actuals	२०२५-२६ (अपेक्षित) 2025-26 Anticipated	२०२६-२७ (अंदाजित) 2026-27 Estimated	Name of the Farm	District	मत्स्यबीज उत्पादन (लाखात) Fry Production (in lakhs)	
											7	8
१.	मुंबई	मुंबई	--	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००			०.००	०.००
			एकूण	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००			०.००	०.००
२.	पुणे	पुणे	हडपसर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Hadapsar	Pune	०.००	०.००
			धोम	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Dhom	Satara	०.००	०.००
			उजणी	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Ujani	Solapur	०.००	०.००
			एकूण	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Total		०.००	०.००
३.	नाशिक	नाशिक	--	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	--	Nashik	०.००	०.००
			मुक्ती	१.००	१०.००	२.००	०.००	६.००	Mukti	Dhule	६.००	०.००
			--	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	--		०.००	०.००
			जळगाव	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	--		०.००	०.००
			अहिल्यानगर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	--		०.००	०.००
			नाशिक एकूण	१.००	१०.००	२.००	०.००	६.००	Total		६.००	०.००
५.	अमरावती	अमरावती	मोर्शी	१२.६०	७००.००	०.००	०.००	०.००	Morshi	Amravati	०.००	०.००
			बुलढाणा	३.६०	५००.००	०.००	०.००	०.००	Koradi	Buldana	०.००	०.००
			काटेपूर्णा	३.४०	५००.००	५६०.००	५२१.००	६००.००	Katepurna	Akola	६००.००	६००.००
			इसापूर	१२.००	७००.००	२६.२०	३५.००	४५.००	Isapur	Yavatmal	४५.००	४५.००
			अरुणावती	४.७०	५००.००	६.५०	०.००	०.००	Arunavati	Yavatmal	०.००	०.००
			बेंबळा	४.६०	५००.००	०.००	०.००	०.००	Bembala	Yavatmal	०.००	०.००
			अमरावती एकूण	४०.९०	३४००.००	५९२.७०	५५६.००	६४५.००	Total		६४५.००	६४५.००

मासेमार साधनावरील अर्थसहाय्याची माहिती
Information about Physical Financial assistance on Fishery Requisites (Schedule Cast Plan)

(रु. लाखात) (Rs. in Lakhs)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा District	मासेमार साधनावरील अर्थसहाय्याची माहिती Information about Physical financial assistance on Fishery Requisites. (Schedule Cast Plan)						(रु.लाखात) (Rs. in lakhs)											
		वर्ष 2024-25 (प्रत्यक्ष) Year 2024-25 (Actual)		वर्ष 2025-26 (अंदाजित) Year 2025-26 (Anticipated)		वर्ष 2026-27 (अपेक्षित) Year 2026-27 (Estimated)		वर्ष 2024-25 (प्रत्यक्ष) Year 2024-25 (Actual)		वर्ष 2025-26 (अंदाजित) Year 2025-26 (Anticipated)		वर्ष 2026-27 (अपेक्षित) Year 2026-27 (Estimated)							
		नायलॉन सूत/जाळी Nylon Twine		तयार जाळी Readymade Nets		बिगर यांत्रिकी नौका Non-Mechanised Boats		नायलॉन सूत/जाळी Nylon Twine		तयार जाळी Readymade Nets		बिगर यांत्रिकी नौका Non-Mechanised Boats							
		किलो Kg	अर्थसहाय्य Financial Assistance	संख्या No.	अर्थसहाय्य Financial Assistance	संख्या No.	अर्थसहाय्य Financial Assistance	किलो Kg	अर्थसहाय्य Financial Assistance	संख्या No.	अर्थसहाय्य Financial Assistance	संख्या No.	अर्थसहाय्य Financial Assistance						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	मुंबई	0.30	0.79	0.00	0.00	0.00	0.00	0.36	0.70	0.00	0.00	0.00	0.00	0.30	0.70	0.00	0.00	0.00	0.00
2	पुणे	600.00	320.8	0.00	0.00	0.00	0.00	825.00	500.8	0.00	0.00	0.00	0.00	875.00	501.00	0.00	0.00	0.00	0.00
3	नाशिक	0	0	200	0.6	0	0	0	0	200	1	0	0	0	0	200	1	2	1
4	अमरावती	500	2	0	0	0	0	625	2.5	0	0	0	0	750	3	0	0	0	0
5	छ. संभाजीनगर	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
6	लातूर	3780	4.24	1175.00	4.70	2.00	0.30	6400.00	8.00	1863.00	8.40	2.00	0.60	6400.00	8.00	2025.00	10.00	0.00	0.00
7	नागपूर	240	1.05	0	0	3.00	0.45	240.00	1.05	0.00	3.00	0.45	0.00	240.00	1.05	0.00	3.00	0.45	0.00
	सर्व विभाग एकूण	5120.30	328.88	1375.00	5.30	5.00	0.75	8090.36	513.05	2063.00	12.40	2.45	0.60	8265.30	513.75	2225.00	14.00	2.45	1.00

मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र
(Fish Seed Rearing Units) (Non-Tribal)

अ. क्र. Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राचे नाव Name of the Farm	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) Total water spread area (Ha.)	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात)	मत्स्यबीज उत्पादन (लाखात) Fish Production (in lakhs)			नाम Name of the Farm	जिल्हा District		
						२०२४-२५ (प्रत्यक्ष) 2024-25 Actuals	२०२५-२६ (अपेक्षित) 2025-26 Anticipated	२०२६-२७ (अंदाजित) 2026-27 Estimated				
1	2	3	4	5	6	7	8	9		10		
१.	नाशिक	धुळे	गंगापूर	0.72	10.00	0.00	10.00	10.00	10.00	Gangapur	Nashik	
			चणकापूर	0.80	10.00	1.500	0.00	0.00	0.00	0.00	Chankapur	Dhule
			नाशिक एकूण	1.52	20.00	1.50	10.00	10.00	10.00	Total		
२.	छत्रपती संभाजीनगर	छ. संभाजीनगर	जायकवाडी	22.49	1000.00	1530.00	2700.00	2700.00	2700.00	Jayakwadi	Ch. Sambhajinagar	
			गल्हाटी	2.72	200.00	40.00	100.00	100.00	200.00	200.00	Galhati	Jalna
			मासोळी	3.21	500.00	100.00	150.00	150.00	150.00	150.00	Masoli	Parbhani
			मांजरा	3.52	180.00	130.00	200.00	200.00	200.00	200.00	Manjara	Beed
			छ. संभाजीनगर एकूण	31.94	1880.00	1800.00	3150.00	3250.00	Total			
			सर्व विभाग एकूण	33.46	1900.00	1801.50	3160.00	3260.00	Total			

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७)

अ. क्र Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राचे नाव Name of the Farm	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) Total water spread area (Ha.)	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात) Capacity (in lakhs)	मत्स्यबीज उत्पादन (लाखात) Fry Production (in lakhs)			Name of the Farm	District
						२०२४-२५ (प्रत्यक्ष) 2024-25 Actuals	२०२५-२६ (अपेक्षित) 2025-26 Anticipated	२०२६-२७ (अंदाजित) 2026-27 Estimated		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र (Fish Seed Rearing Farms) (Tribal)										
१.	मुंबई	मुंबई	--	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
एकूण										
२.	पुणे	पुणे	माणिकडोह	0.30	7.00	3.40	0.00	7.00	0.00	0.00
		सातारा	येरळवाडी	0.75	11.25	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		सातारा	राजेवाडी	0.60	9.00	1.12	0.00	0.00	0.00	0.00
		सांगली	सिध्देवाडी	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
			बिरनाळ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
			सिध्दनाथ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
			आटपाडी	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
			दुधेभावी	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
			चांदोली	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		सोलापूर		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		कोल्हापूर	रंकाळा	0.60	3.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
			तिल्लारी	3.56	140.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
पुणे एकूण				5.81	170.25	4.52	0.00	7.00	0.00	0.00
३.		नाशिक	--	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
४.		अमरावती	--	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
५.		छ. संभाजीनगर	--	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
६.		लातूर	लोणी	1.95	15.00	0.00	5.16	15.00	15.00	15.00
७.		नागपूर	--	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
सर्व विभाग एकूण				7.76	185.25	4.52	5.16	22.00	22.00	0.00
Total										

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७)

अ. क्र. Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राचे नाव Name of the Farm	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) Total water spread area (Ha.)	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात) Production (in lakhs)	मत्स्यबीज संवर्धन (लाखात) Fry Production (in lakhs)			Name of the Farm	District	
						२०२४-२५ (प्रत्यक्ष) 2024-25 Actuals	२०२५-२६ (अपेक्षित) 2025-26 Anticipated	२०२६-२७ (अंदाजित) 2026-27 Estimated			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०		
मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र (Fish Seed Rearing Farms) (Non-Tribal)											
१.	मुंबई	रायगड	खोपोली	१.५०	४३.२०	३५.००	०.००	२०.००	--	--	
२.	पुणे	पुणे	--	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Pune	
३.	नाशिक	नाशिक	--	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	--	
		धुळे	--	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	--	
		जळगाव	--	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	--	
		अहिल्यानगर	सीना	१.८०	१८.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Seena
			मुसळवाडी	१.८०	१८.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Musalwadi	
			नाशिक एकूण	३.६०	३६.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Total	
४.		अमरावती	--	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Amravati	
५.		छ. संभाजीनगर	--	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Ch. Sambhijnagar	
६.	लातूर	नांदेड	मनार	४.११	१०.००	०.००	०.००	१०.००	१०.००	Latur	
७.	नागपूर	नागपूर	खिडशी	१.१२	१६.८०	१.००	१५.००	१५.००	१५.००	--	
		भंडारा	रुयाळ	०.४३	६.४५	०.९०	०.००	१.००	१.००	--	
			नागठाणा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	--
		गोंदिया	अंभोरा	१.३४	२०.००	२.०८	२.२५	२.२५	२.२५	२.२५	--
		गडचिरोली	मुखळा	०.७२	१०.८०	१.००	४.५०	६.००	६.००	६.००	--
		चंद्रपूर	असोलामेंडा	१.३९	१३.००	०.००	०.००	९.००	९.००	९.००	Asolamendha
		मरेगाव	१.१७	६.५०	०.००	०.००	०.००	०.००	Maregoan		
		अड्याळ	०.३२	३.२०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Adyal	
		किन्ही	०.०८	०.८०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	Khinhi	
			नागपूर एकूण	८.०९	९२.७५	८.००	२१.७५	४३.२५	४३.२५	Total	
			सर्व विभाग एकूण	१७.३०	१८१.९५	४३.००	२१.७५	७३.२५	७३.२५	Total	

(दोन) वित्तीय आवश्यकता (II) Financial Requirement (ए) कार्यनिहाय वर्गीकरण (a) Activitywise Classification														
मत्स्यबीज केंद्रांचे बांधकाम/सुधारणा/आधुनिकीकरण (बिगर आदिवासी) Construction, Strengthening and Modernization of Fish Seed Center. (Non Tribal) सन २०२६-२७ सालचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक (रु. हजारत)														
अ.क्र. Sr.No	जिल्हा	कार्यक्रमाचा तपशील (Detail of Programmers)	प्रत्यक्ष रक्कम २०२४-२५ Actuals, २०२४-२५			अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates २०२५-२६			सुधारलेले अंदाज, २०२५-२६ Revised Budget Ext. २०२५-२६			अर्थसंकल्प, २०२६-२७ Budget Estimates, २०२६-२७		
			योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
मत्स्यबीज उत्पादन Fish Seed Production. सन 2026-27 सालचे कार्यक्रम														
1	मुंबई		5.00	5.00	10.00	35.00	5.00	40.00	35.00	5.00	40.00	5.00	5.00	10.00
2	पुणे		573.97	0.00	573.97	300.00	1500.00	1800.00	300.00	1500.00	1800.00	300.00	1500.00	1800.00
3	नाशिक		0.00	1.80	1.80	0.00	302.80	302.80	0.00	100.01	100.01	0.00	340.00	340.00
4	अमरावती		3.1	358.0	361.1	4.5	571.0	675.5	0.6	526.0	526.6	13.0	677.0	690.0
5	छ. संभाजीनगर		0.00	0.00	0.00	0.00	5000.00	5000.00	0.00	5000.00	5000.00	0.00	13600.00	13600.00
6	लातूर		399.00	1789.95	2188.95	64.00	11603.00	11667.00	64.00	1103.00	1167.00	252.00	6113.00	6365.00
7	नागपूर		407.10	15602.0	16009.1	1107.0	15303.0	16410.0	1107.0	15303.0	16410.0	1740.0	32550.0	34290.00
	सर्व विभाग एकूण		1388.17	17756.75	19144.92	1510.50	34284.80	35895.30	1506.60	23537.01	25043.61	2310.00	54785.00	57095.00

(दोन) वित्तीय आवश्यकता (II) Financial Requirement

(ए) कार्यानिहाय वर्गीकरण (a) Activitywise Classification

मत्स्यबीज केंद्रांचे बांधकाम/सुधारण/आधुनिकीकरण (आदिवासी) Construction, Strengthening
and Modernization of Fish Seed Center. (Tribal) सन २०२६-२७ सालचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक (रु. लाखात)

अ.क्र. Sr.No	जिल्हा	कार्यक्रमाचा तपशील (Detail of Programmers)	प्रत्यक्ष रक्कम २०२४-२५ Actuals, २०२४-२५			अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates २०२५-२६			सुधारलेले अंदाज, २०२५-२६ Revised Budget Est. २०२५-२६			अर्थसंकल्प, २०२६-२७ Budget Estimates, २०२६-२७		
			योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	मुंबई		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
2	पुणे		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
3	नाशिक		0.00	501.01	501.01	0.00	3501.11	3501.11	0.00	3501.11	3501.11	0.00	3501.51	3501.51
4	अमरावती		0.00	260.4	260.4	0.00	505.6	505.6	0.00	502.0	502.0	0.00	507.6	507.6
5	छ. संभाजीनगर		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
6	लातूर		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
7	नागपूर		147.00	0.00	147.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	सर्व विभाग एकूण		151.00	766.41	914.41	7.00	4014.71	4015.71	10.00	4014.11	4015.11	13.00	4023.11	4024.11

तक्ता चार

TABLE IV

मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा

अ.क्र.	विभाग	वर्ष	विकासासाठी निवडलेले जलक्षेत्र (हेक्टर)			जलाशयात पिंजरा
			तळी बांधकाम जलक्षेत्र (हेक्टर)	तळी नुतनीकरण जलक्षेत्र (हेक्टर)	निविष्ठी अनुदान जलक्षेत्र (हेक्टर)	पध्दतीने मत्स्यसंवर्धन पिंजरा उभारणी ६x४x४ मी. आकाराचे
१	२	३	४	५	६	७
१.	प्रादेशिक उपआयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, मुंबई	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	४०	...	०.३०	२४
		२०२१-२०२२ (अंदाजित)	७.५४	...	६.९९	१९२
		२०२२-२०२३ (अपेक्षित)	४८
२.	प्रादेशिक उपआयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, नाशिक	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१४१५
		२०२१-२०२२ (अंदाजित)	६.००	६.००	४६२१
		२०२२-२०२३ (अपेक्षित)	०.४८	...	०.४८	२३७६
३.	प्रादेशिक उपआयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, पुणे	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१.३७	...	०.९०	२५७
		२०२१-२०२२ (अंदाजित)	५.८३	...	८.३०	३४७
		२०२२-२०२३ (अपेक्षित)	१३.५५	...	११.६५	१२००
४.	प्रादेशिक उपआयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, अमरावती	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	२.९१	...	०.८०	२५२
		२०२१-२०२२ (अंदाजित)	३०.३८	५.०८	३३.४९	१०२
		२०२२-२०२३ (अपेक्षित)	३.४०	...	३.९८	३६०
५.	प्रादेशिक उपआयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, नागपूर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१.१७	...	०.५०	५०४
		२०२१-२०२२ (अंदाजित)	२५.९८	१.६५	४२.५६	२५६८
		२०२२-२०२३ (अपेक्षित)	२३.०९	...	१४.७९	...
६.	प्रादेशिक उपआयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, औरंगाबाद	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	०.८०	...	०.२५	२०
		२०२१-२०२२ (अंदाजित)	३.९४	०.२०	५.४९	१२३२
		२०२२-२०२३ (अपेक्षित)	५.००
७.	प्रादेशिक उपआयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, लातूर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	०.६०	...	०.२५	७२
		२०२१-२०२२ (अंदाजित)	१.८७	२.०५	२.२२	४६४
		२०२२-२०२३ (अपेक्षित)	१०.००	...	१०.००	५७६
एकूण		२०२३-२०२४ (प्रत्यक्ष)
		२०२४-२०२५ (अंदाजित)
		२०२५-२०२६ (अपेक्षित)

* सदरच्या योजना सद्यस्थितीत बंद आहेत.

तक्ता पाच

TABLE V

हा तक्ता तलाव ठेका, मत्स्यजिरे, मत्स्यबीज विक्री, इत्यादी बाबींवरील भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसायातील जमा रकमांची माहिती दर्शवितो.

Following Table indicates actual receipts realised from lease of tanks, Sale of fish spond and fish seed under Inland programme.

(रुपये लाखात)

(Rs. In lakhs)

(प्रत्यक्ष)(अंदाजित)	२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष जमा) Actual Receipts 2023-2024 1	२०२५-२०२६ (अपेक्षित जमा) Estimated Receipts 2024-2025 2	२०२६-२०२७ (अंदाजित जमा) Anticipated Receipts 2025-2026 3	बाब
१) तलाव ठेका				Lease of Tanks.
१) मुंबई	23.60	15.63	20.21	Mumbai
२) पुणे	80.28	64.20	74.87	Pune
३) नाशिक	57.70	55.40	60.16	Nashik
४) औरंगाबाद	18.80	89.69	94.63	Aurangabad
५) लातूर	56.33	91.22	93.77	Latur
६) अमरावती	95.33	180.43	185.12	Amaravati
७) नागपूर	25.58	36.93	40.62	Nagpur
एकूण ...	357.62	533.5	569.58	Total

(सन २०२६-२७ सालचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक)

अ.क्र. Sr. No.	विभाग Region	बाब	२०२४-२५ प्रत्यक्ष Actual Receipts	२०२५-२६ अंदाजित Anticipated Receipts	२०२६-२७ अपेक्षित Estimated Receipts	
१)	मुंबई	मत्स्यबीज विक्री	0.37	..	1.00	Mumbai
२)	पुणे	मत्स्यबीज विक्री	780	500	1500	Pune
३)	नाशिक	मत्स्यबीज विक्री	Nashik
४)	औरंगाबाद	मत्स्यबीज विक्री	Aurangabad
५)	लातूर	मत्स्यबीज विक्री	5	..	20	Latur
६)	अमरावती	मत्स्यबीज विक्री	18.10	26.93	28.40	Amaravati
७)	नागपूर	मत्स्यबीज विक्री	Nagpur
	एकूण ...		803.47	526.93	1599.40	

(सन २०२६-२७ सालचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक)

अ.क्र. Sr. No.	विभाग Region	बाब	२०२४-२५ प्रत्यक्ष Actual Receipts	२०२५-२६ अंदाजित Anticipated Receipts	२०२६-२७ अपेक्षित Estimated Receipts	
१)	मुंबई	मत्स्यजिरे विक्री	Mumbai
२)	पुणे	मत्स्यजिरे विक्री	500	Pune
३)	नाशिक	मत्स्यजिरे विक्री	Nashik
४)	औरंगाबाद	मत्स्यजिरे विक्री	20	Aurangabad
५)	लातूर	मत्स्यजिरे विक्री	18.093	7.80	31	Latur
६)	अमरावती	मत्स्यजिरे विक्री	Amaravati
७)	नागपूर	मत्स्यजिरे विक्री	4.576	6.1	9	Nagpur
	एकूण ...		22.669	13.900	560	

(चार) सागरी मत्स्यव्यवसाय

प्रास्ताविक :

राज्यात ७२० कि. मी. चा सागरी किनारा लाभला असून ८७,००० चौ. कि. मी., खंडान्त उतारावर (Continental Shelf) उपलब्ध आहे. या किनाऱ्यावर १८४ मासळी उतरविण्याची केंद्रे असून १६.३६४ यांत्रिक नौका तर ७,९७६ बिगर यांत्रिकी नौका व १५५४ ओबीएम कार्याकचत आहेत. सागरी मत्स्योत्पादन सरासरी ४.०० लाख मेट्रीक टन आहे.

१. मासेमारी नौकांचे यांत्रिकीकरण :

मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थामधील ७-८ सभासदांचा गट तयार करून त्यांना राष्ट्रीय सहकार विकास निगमच्या अर्थसहाय्याने यांत्रिक नौका बांधण्याकरिता अर्थ सहाय्य पुरविण्यात येते. खोल समुद्रात मासेमारी करण्याकरिता (फायबर व लाकडी) मध्यम आकाराच्या नौकांनाही आता अर्थसहाय्य दिले जाते.

२. आंतरबाह्य इंजिनावर अर्थसहाय्य :

परंपरागत मासेमारी नौकांच्या यांत्रिकीकरणाच्या केंद्र पुरस्कृत योजनेखाली आऊट बोर्ड इंजिन व आंतर (इनबोर्ड) इंजिनावर ५० टक्के अनुदान मासेमारांना देण्यात येते. केंद्र व राज्य शासनाचा ५०:५० असा हिस्सा असतो.

३. मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य :

(अ) अनुदान :- मत्स्यव्यवसायासाठी लागणारी जाळी तयार करण्यासाठी बरेच मच्छिमार नायलॉन सूत, मोनोफिलामेंट व शेवसूत वापरतात. तसेच यांत्रिक मासेमार नौकांसाठी त्यांना डिझेल तेलाची फार आवश्यकता असते. तथापि या साधनांच्या किंमतीत बरीच वाढ होत असल्यामुळे मासेमारीसाठी ही आवश्यक असूनही त्यांचा वापर करणे मच्छिमारांना अशक्य होते. यास्तव सवलतीच्या दरात मच्छिमारांना ही साधने उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने या विभागाकडून वरील योजना राबविली जात आहे. नॉयलॉन सूत, मोनोफिलॉमेंट धागा व सुतांची जाळी शिखर संघ किंवा जिल्हा संघामार्फत पुरविले जाते. डिझेल तेल स्थानिक मच्छिमारी संस्थेमार्फत पुरविले जाते. १९८२-८३ पासून रापणकारांना नायलॉन सूत वगैरेवर तसेच अल्प उत्पन्न गटातील मच्छिमारांना बिगर यांत्रिकी नौकांसाठी नौकांच्या किमतीच्या ५० टक्के किंवा जास्तीत जास्त रु. १,००,००० अर्थसहाय्य देण्यात येते. अनुदानाचा तपशील प्रपत्र तीनमध्ये दर्शविण्यात आला आहे.

४. महाराष्ट्र सागरी मासेमारी नियमन अधिनियम १९८१ :-

निरनिराळ्या प्रकारच्या व आकारमानाच्या मासेमारी नौकांचे कार्यक्षेत्र निश्चित करण्याच्या उद्देशाने महाराष्ट्र शासनाने "महाराष्ट्र सागरी मासेमारी नियमन अधिनियम, १९८१" हा कायदा सप्टेंबर १९८१ मध्ये संमत केला. या कायद्याची अंमलबजावणी दिनांक ४-८-१९८२ पासून सुरू झाली. या अधिनियमात दि. १८-११-२०२१ नुसार सुधारणा करण्यात आली आहे. अधिनियमातील प्रमुख तरतुदी खालीलप्रमाणे आहेत :-

- (१) मासेमारी नौकांची नोंदणी करणे;
- (२) मासेमारीसाठी परवाना देणे;
- (३) कार्यक्षेत्रे उतरविण्याबाबत शिफारशी करण्यासाठी जिल्हावार समित्यांची स्थापना करणे;

- (४) जिल्हा समित्यांच्या शिफारशीवर विचार करून कार्यक्षेत्रांबाबत आदेश काढणे;
- (५) कायद्यांतर्गत तरतुदीचे उल्लंघन करणाऱ्यांना शिक्षा करण्यासाठी यंत्रणा;
- (६) अपील मंडळाची स्थापना व अपीलाचे पुनर्निरीक्षण;

५. मासेमारी बंदराची सुधारणा :

लहान मासेमारी बंदरे बांधणे व मासळी उतरविण्याच्या तसेच नौकानयनाच्या पायाभूत सुविधा पुरविण्याचा कार्यक्रमही केंद्र शासनाच्या ७५% अर्थसहाय्यातून हाती घेण्यात आला आहे.

सन २००८-०९ पर्यंत केंद्र शासनाकडून या योजनेस ५०% अर्थसहाय्य दिले जात होते. परंतु सन २००९-१० पासून या योजनेस केंद्र शासनाकडून ७५% अर्थसहाय्य देण्यात येत आहे.

सदरची योजना किनारी अभियंता सार्वजनिक बांधकाम विभाग यांचेकडून राबविली जात आहे.

धडक कार्यक्रम : लहान मच्छिमारी बंदरावर मासळी सुकविण्यासाठी चौथरे, उघडे निवारे, मार्गदर्शक स्तंभ, जोडरस्ते बांधणे इत्यादी मूलभूत गरजा भागविण्यासाठी रुपये २५.०० लक्ष खर्चापर्यंतची आवश्यक कामे विभागाद्वारे या योजने अंतर्गत करण्यात येतात.

६. हायस्पीड डिझेल तेलावरील सवलत :

२० मीटरपेक्षा कमी लांबीच्या यांत्रिक मच्छिमार नौकांना लागणाऱ्या हायस्पीड डिझेल तेलावरील सवलत देण्याची योजना केंद्र शासनाने २००४-०५ पासून मंजूर केलेली आहे. या योजने अंतर्गत केंद्र शासनाकडून १०० टक्के अर्थसहाय्य देण्यात येत होते. या योजनेअंतर्गत रु. ३.०० प्रति लिटर सवलत देण्यात येते. परंतु दरिद्र रेषेखालील लाभार्थ्यांची अट असल्याने या योजनेत लाभार्थी उपलब्ध होत नाहीत.

७. मासेमारी नौकांवर संदेशवाहन, मासळीचा शोध घेणे इ. अत्याधुनिक यंत्रसामुग्री खरेदी करण्यासाठी अर्थसहाय्य :-

मासेमारी नौकांवर संदेशवाहन, मासळीचा शोध घेणे इ. अत्याधुनिक यंत्रसामुग्री खरेदी करण्यासाठी अर्थसहाय्य देण्याची योजना सन १९९९ पासून कार्यान्वित करण्यात आलेली आहे. शासन निर्णय क्र. मत्स्यवि-२०११/प्र.क्र. २९/पदुम-१४ दिनांक ३०-०३-२०११ अन्वये योजनेमध्ये सुधारणा करून सदर योजने अंतर्गत खाली नमूद केल्याप्रमाणे अर्थसहाय्य देय राहिल.

यंत्र सामुग्री	अर्थसहाय्याचे प्रमाण व अर्थसहाय्याची कमाल मर्यादा
१) एकोसाऊंडर	यंत्रसामुग्रीच्या किमतीच्या २५% परंतु रु. १५,०००/- च्या मर्यादेत.
२) जीपीएस/नेव्हीगेटर	यंत्रसामुग्रीच्या किमतीच्या २५% परंतु रु. ७५,०००/- च्या मर्यादेत.
३) वॉकीटॉकी	यंत्रसामुग्रीच्या किमतीच्या २५% परंतु रु. १२,५००/- च्या मर्यादेत.

ह्या प्रकारची यंत्रसामुग्री मच्छिमारांना त्यांच्या यांत्रिक नौकांवर उपलब्ध करून दिल्यास त्यांना सागरात मासेमारी करताना मासळीचा साठा कोठे आहे हे कळणे शक्य होते. परिणामी त्यांचे श्रम तसेच डिझेलही वाचेल व मत्स्योत्पादनात आपोआप भर पडेल.

८. मच्छिमारी सहकारी संस्थांच्या सभासदांच्या यांत्रिक नौकांनी वापरलेल्या डिझेल वरील विक्रीकराची मूल्यवर्धित कराची प्रतिपूर्ती :-

मच्छिमारांनी त्यांच्या यांत्रिक नौकांकरिता खरेदी केलेल्या हायस्पीड डिझेल तेलावरील विक्रीकराची (व्हॅट) प्रतिपूर्ती देण्याची योजना राज्यात ३ सप्टेंबर, २००५ पासून कार्यान्वित करण्यात आलेली आहे. या योजनेंतर्गत मच्छिमारांनी मासेमारीसाठी खरेदी केलेल्या हायस्पीड डिझेल तेलावरील १०० टक्के विक्रीकराची रक्कम प्रतिपूर्तीद्वारे मच्छिमारांना देण्यात येते.

(२) वित्तीय आवश्यकता :

(ii) Financial Requirements :

तक्ता एक TABLE I
४. सागरी मत्स्यव्यवसाय Marine Fisheries

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)

कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२५		अर्थसंकल्प २०२५-२६		सुधारलेले अंदाज २०२५-२६		अर्थसंकल्प २०२६-२७		Programme			
	Actuals 2024-25	Committed Total	Budget Estimates 2025-26	Revised Estimates 2025-26	Budge Estimates 2025-26	Budge Estimates 2026-27						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
कार्यक्रमांतर्गत योजना (केंद्र योजना)												
(अ)--कार्यानिहाय वर्गीकरण												
१) सागरी मासेमारी नियमन (२४०५०२३६)	183380	..	183380	120003	..	120003	288944	..	288944	164736	..	164736
२) लहान मासेमारी बंदरे (४४०५०६५१) ५० इतर खर्च ५३ मोठी बांधकामे	126634	..	88644	88644	..	100000	100000
३) मासळी उतरविण्याची केंद्र व सुविधा (२४०५०२६२)	146	..	146	102	..	102	153	..	153
४) नाबार्ड (४४०५३२९२)	..	270792	270792	..	40000	40000	..	40000	40000	..	95000	95000
५) मासेमारी नौकांचे यांत्रिकीकरण (राज्य हिस्सा)
६) मासळीचे सुरक्षण व परिवहन, पणन (४४०५०१७७) (४४०२०५६२)
(४४०५०५७१) (६४०५००७२)
७) मासेमारी नौकांचे यांत्रिकीकरण (रा.स.वि.नि. हिस्सा) (४४०५०१६८)
(४४०५०५५१)(६४०५००८१)
३४-अर्थसहाय्य व कर्ज व अगाऊ रक्कम	3	3	3	3
५३-मोठी बांधकामे	3	3
५५-कर्ज व अगाऊ रक्कम	1	1	1	1	..	1	1
मासेमारी नौकांचे यांत्रिकीकरण (रा.स.वि.नि. हिस्सा) (४४०५०१६८)	3	3	3	3	..	3	3
(४४०५०५५१)(६४०५००८१)
३४-अर्थसहाय्य व कर्ज व अगाऊ रक्कम	3	3	3	3
८) हायर्सड डिझेल तेलावरील विक्रीकराची प्रतपूर्ती (२४०५१२७८)	1260000	..	1260000	..	1477801	..	1477801	1034461	..	1034461	1250000	..
(रा. हि.)
९) नैसर्गिक आपत्तीने मृत पावलेल्या मच्छिमारांच्या वारसांना सहाय्यक अनुदान	2100	..	2100	2700	..	2700	11166	..	11166	4000	..	4000
१०) मच्छिमारांना डिझेल तेलावर सवलत (के.पु.) (२४०५०८१६)

(03) Under blue Revolution Scheme (Central Scheme)

A—Activitywise Classification

1) Marine Fishing Regulation

2) Marine Fishing Harbours

50 other charges, 53 major work

Landing centers and facilities

Nabard

Mechanisation of Fishing Crafts

Fishermen dev. Rebate on High Speed Diesel Oil

35-Grant for creation of capital Assets

53-Major Works

55-Loan and Advance

Mechanisation of Fishing crafts

N.C.C. Shre (44050168)

(44050551) (64050081)

8) Reimbursement Sales Tax on High Speed Diesel Oil

9) Grant-in-Aid to the Heirs of the Deceased Fisherman under Natural Clamitted

10) Fishermen dev. Rebate on High Speed Diesel Oil

तक्ता एक-चालू TABLE I—Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
११) यांत्रिक नौकेवर अत्याधुनिक यंत्रसामग्री बसविणे (२४०५११७१)
१२) (००) लहान मासेमारी बंदराचे बांधकाम (केंद्र हिस्सा ४४०५३४०७) (राज्य हिस्सा ४४०५३४१६)	..	61173	61173	..	113302	113302	..	113302	113302	..	120000	120000
१३) मासेमारी बंदराचे आधुनिकीकरण करणे कार्यक्रम (राज्य हिस्सा ५०%) (केंद्र हिस्सा ५०%) (४४०५३३६३) (४४०५३३७२)	100000	100000	..	100000	100000	..	250000	250000
१४) (००)(०१) मत्स्यव्यवसाय विकास महामंडळ (राज्य योजना) कार्यक्रम (४४०५०१०३)	200	200	..	140	140	..	2000	2000
१५) (०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)
१६) (०४)(०५) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष (कें.हि.२४%)(कार्यक्रम) ३१-सहायक अनुदाने (वेतनेतर) ३३. अर्थसहाय्य (२४०५७६८८)	..	131	131	..	50000	50000	..	50000	50000	..	20000	20000
१६) (०४)(०५)प्र. मत्स्यसंपदा लाभार्थी-भुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) (रा.हि.१६%) (कार्यक्रम) (२४०५७६९७)
३१. सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	..	87	87	..	33333	33333	..	33333	33333	..	13333	13333
३३. अर्थसहाय्य
१७) (०४)(०६) प्र. मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला)
कें. हि.३६% (कार्यक्रम) (२४०५७७०३)

तक्ता एक-चालू TABLE I—Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	..	6051	6051	..	200000	200000	..	249200	249200	..	200000	200000
३३- अर्थसहाय्य
१८) (०४)(०७) प्र. मत्स्यसंपदा लाभार्थिभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) (रा.हि. २४%) (कार्यक्रम) (२४०५७७१२)
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)...	..	4034	4034	..	133333	133333	..	166133	166133	..	133333	133333
३३- अर्थसहाय्य
१९) (०४)(०८) प्र. मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (कें.हि. ६०%) (कार्यक्रम) (२४०५७७२१)
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)...	..	61775	61775	..	60000	60000	..	60000	60000	..	30000	30000
३३- अर्थसहाय्य
२०) (०४)(०९) प्र. मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७७३२)
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	..	86363	86363	..	40000	40000	..	40000	40000	..	20000	20000
३३- अर्थसहाय्य
२१) (०४)(१०) मासेमारी बंदी कालावधी दरम्यान मच्छिमारांना उदरनिर्वाहाकरिता अर्थसहाय्य (केंद्र हिस्सा ५०%) (कार्यक्रम) (२४०५७८१२)
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	3000	3000	..	5003	5003	..	5000	5000
३३- अर्थसहाय्य
२२) (०४)(११) मासेमारी बंदी कालावधी दरम्यान मच्छिमारांना उदरनिर्वाहाकरिता अर्थसहाय्य (राज्य हिस्सा ५०%) (कार्यक्रम) (२४०५७८२१)
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)
३३- अर्थसहाय्य

तक्ता एक--चालू TABLE I—Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
२३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजने अंतर्गत मच्छिमारांसाठी कल्याणकारी योजना (०१)(०१) मच्छिमारांसाठी अपघात गट विमा योजना (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७८६६)
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)
३३- अर्थसहाय्य	...	4820	4820	...	15000	15000	...	15000	15000	...	13000	13000
२४) (०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)
(०४)(०१) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (कें.हि. १००%) (कार्यक्रम) (२४०५७६५२)
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)
३३- अर्थसहाय्य
२५)(०४)(०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (सर्वसा. पुरुष) (कें.हि. ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७६६१)
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)
२६)(०४)(०३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (सर्वसा. महिला) (कें.हि. ६०%) (कार्यक्रम) (२४०५७६७१)
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)
२७) मासेमारी बंदरे व लहान जेटीचे बांधकाम करणे (४४०५३३०९)	...	14252	14252	...	2000	2000	...	2000	2000	...	5000	5000

तक्ता एक--समाप्त TABLE I—End.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
२८)(०१)	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (कें.हि. १००%) (कार्यक्रम) (४४०५३४६१)	1	1	..	1	1	...	1	1		
५३-	मोटी बांधकामे	1	1	..	1	1	...	1	1		
२९)(०२)	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (कें.हि. ६०%) (कार्यक्रम) (४४०५३४७२)		
३३-	अर्थसहाय्य	...	10800		
५३-	मोटी बांधकामे	162001	162001	..	162001	162001	...	150000	150000		
३०)(०२)	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (४४०५३४८१)		
५३-	मोटी बांधकामे	...	7200	...	108001	108001	..	108001	108001	...	156000	156000		
एकूण-अ-स्थूल	...	1445480	527478	1972958	1600650	1189817	1334673	1149127	2483800	1418889	1217677	2636566		
वजा वसुली		
एकूण-अ-निव्वळ	...	1445480	527478	1972958	1600650	1189817	1334673	1149127	2483800	1418889	1217677	2636566		
(ब)-विन व्यवस्थेची साधने-														
मागणी क्रमांक	प्रधान शीर्ष		
डी-६	२४०५-मत्स्यव्यवसाय	...	1445480	163261	1608741	1600650	537671	2138321	1334673	623675	1958348	1418889	439669	1858558
डी-९	४४०५-मत्स्यव्यवसाय-वरील भांडवली खर्च	364217	364217	...	652144	652144	..	614093	614093	..	1278006	1278006
डी-९	६४०५-मत्स्यव्यवसायवरील कर्ज...	2	2	..	2	2	..	2	2
एकूण-ब-स्थूल	...	1445480	527478	1972958	1600650	1189817	2790467	1334673	1237770	2572443	1418889	1717677	3136566	
वजा-वसुली	
एकूण-ब-निव्वळ	...	1445480	527478	1972958	1600650	1189817	2790467	1334673	1237770	2572443	1418889	1717677	3136566	

तक्ता एक-TABLE I

खालील तक्ता मच्छिमार गटांना मच्छिमार नौकांच्या यांत्रिकीकरणासाठी दिलेले व देण्यात यावयाचे अर्थसहाय्य दर्शवितो. The following table indicates financial assistance given or to be the groups of fishermen for mechanisation of the fishing boats. (रुपये लाखात) (Rs. in lakhs)

जिल्हा	प्रत्यक्ष २०२४-२५ Actuals 2024-25						अपेक्षित २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26						अंदाजित २०२६-२७ Revised Estimate 2026-27						
	नौकांची संख्या	लाभार्थी संख्या	नौकांची संख्या	लाभार्थी संख्या	नौकांची संख्या	लाभार्थी संख्या	नौकांची संख्या	लाभार्थी संख्या	नौकांची संख्या	लाभार्थी संख्या	नौकांची संख्या	लाभार्थी संख्या	नौकांची संख्या	लाभार्थी संख्या	नौकांची संख्या	लाभार्थी संख्या			
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
मुंबई शहर	16	400	112	7	74	49	24	583	168	19	216	147	..
मुंबई व उपनगरे	14	355	98	6	96	42	31	729	217	21	337	133	..
ठाणे	05	102	35	4	39	28	22	231	119	8	105	56	..
पालघर	5	173	70	5	79	35	..
रायगड	107	3162	749	64	663	448	123	3274	861	104	1312	728	..
रत्नागिरी	08	195	56	24	544	168	1	12	7	24	299	168	11	119	77	..
सिंधुदुर्ग-मालवण
एकूण ...	08	195	56	166	4563	1162	82	884	574	229	5289	1603	168	1668	1176	..

तक्ता दोन TABLE II

खालील तक्ता माल मोटारी, बर्फ कारखाने, शीतगृहे यांची संख्या आणि त्यावर मच्छिमार सहकारी (अनुदान, भागभांडवल व कर्ज) दर्शवितो. खालील तक्ता माल मोटारी, बर्फ कारखाने, शीतगृहे यांची संख्या आणि त्यावर मच्छिमार सहकारी (अनुदान, भागभांडवल व कर्ज) दर्शवितो. खालील तक्ता माल मोटारी, बर्फ कारखाने, शीतगृहे यांची संख्या आणि त्यावर मच्छिमार सहकारी (अनुदान, भागभांडवल व कर्ज) दर्शवितो.

(₹. लाखत)
(Rs. in lakhs)

अ. क्र.	बाब	वर्ष	संख्या No.	राज्य हिस्सा State Portion			राष्ट्रीय सहकार विकास निगम हिस्सा N. C. D. C. Portion			Item	Year
				अनुदान Subsidy	खास विमोचक भाग भांडवल	खास विमोचक भाग भांडवल	अनुदान Subsidy	खास विमोचक भाग भांडवल	कर्ज Loan		
				S. R. Share Capital 10% 24050389	S. R. Share Capital 5%/10% 4405177	S.R.S.C. 15% 20%44050571	S.R.S.C. 50% 64050072				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१)	बर्फ कारखाने व शीतगृहे	२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष) २०२५-२०२६ (अपेक्षित) २०२६-२०२७ (अंदाजित)	1) Ice Factories & Cold Storages	2024-2025 (Actuals) 2025-2026 (Anticipated) 2026-2027 (Estimated)
२)	माल मोटारी	२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष) २०२५-२०२६ (अपेक्षित) २०२६-२०२७ (अंदाजित)	25	..	7.50	30.00	82.50	2) Transport Trucks	2024-2025 (Actuals) 2025-2026 (Anticipated) 2026-2027 (Estimated)
३)	गोदामे	२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष) २०२५-२०२६ (अपेक्षित) २०२६-२०२७ (अंदाजित)	3) Godowns	2024-2025 (Actuals) 2025-2026 (Anticipated) 2026-2027 (Estimated)
एकूण ..			2	..	175.00	..	10.00	33.75	95.00	Total	Total

तक्ता एक TABLE I
Budget Estimate For 2026-2027
Minor Fishing Harbour (Survey)
 State Plan Scheme

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work	Estimate Cost	Expenditure to the end of March 2025	Budget Estimates 2025-26	Budget Estimates 2026-27	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष, व बांधकामाचे नाव	अभिप्राय
(Rs. In Thousand)	अंदाजित खर्च	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	अर्थसंकल्प २०२५-२६	अर्थसंकल्प २०२६-२७	(रु. हजारात)	
Demand No. D-09 4405-Capital Outlay on Fisheries 103-Marine Fisheries (00) (02) Minor Fishing Harbour 50-Other Charges (4405 0651)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च 103-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (00) (02) लहान मासेमारी बंदरे (राज्य योजना) (कार्यक्रम) 50-इतर खर्च (4405 0651)	
Survey of Small Fishing Harbour	150000	..	126634	150000	लहान मासेमारी बंदरांचे सर्व्हेक्षण करण्याकरिता	
Total State Share (4405 0651)	150000	..	126634	150000	एकूण राज्य हिस्सा (4405 0651)	

तक्ता दोन TABLE II
Budget Estimate For 2026-2027
Minor Fishing Harbour (Construction)
 State Plan Scheme

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work	Estimate Cost	Expenditure to the end of March 2025	Budget Estimates 2025-26	Budget Estimates 2026-27	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष, व बांधकामाचे नाव	अभिप्राय
(Rs. In Thousand)	अंदाजित खर्च	मार्च 2025 अखेरपर्यंतचा खर्च	अर्थसंकल्प 2025-26	अर्थसंकल्प 2026-27	(रु. हजारात)	
Demand No. D-09 4405-Capital Outlay on Fisheries 103-Marine Fisheries (00) (02) Minor Fishing Harbour (4405 0651) 53-Major Work					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च 103-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (00) (02) लहान मासेमारी बंदरे (राज्य योजना) (कार्यक्रम) (4405 0651) 53-मोठी बांधकामे	
Construction of Small Fishing Harbour	541600	..	541600	150000	लहान मासेमारी बंदरांचे बांधकाम करण्याकरिता	
Total State Share (4405 0651)	541600	..	541600	150000	एकूण राज्य हिस्सा (4405 0651)	

तक्ता तीन TABLE III
Budget Estimate For 2026-2027
NABARD Phase-22,23,24,31 Fisheries Department
नाबार्ड टप्पा- 22,23,24,31 मत्स्यव्यवसाय विभाग (95 %)

मासेमारी बंदरे व लहान धव्यांचा विकास

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-26 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-27 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-Capital Outlay on Fisheries (00) 103-Marine Fisheries (00) (05) Construction of Fisheries Harbour and Minor Jetty (NABARD Share 95%) (4405 3292) 53-Major Work					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च (00)103-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (00) (05) मासेमारी बंदरे व लहान धवके बांधणे (नाबार्ड हिस्सा 95 %) (कार्यक्रम) ५३- मोठी बांधकामे (4405 3292)	
NABARD-22	512810	322642	143735	0	दिवाळेगाव, बोर्ली मांडला, विजयदुर्ग येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मूलभूत सुविधा पुरविणे ही कामे नाबार्डमधून वगळण्यात आली आहेत. पाचूबंदर व बोऱ्या येथील कामे पूर्ण झाली आहेत तसेच चिंम्बई व मेंढा ही कामे रद्द करण्यात आली आहेत.	
NABARD-23	487951	112321	303081	0	धाकटी डहाणू, दिघी, राजपूरी, वेलदूर येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मूलभूत सुविधा पुरविणे ही कामे नाबार्डमधून वगळण्यात आली आहेत तसेच जुहू मोरगाव हे कामे रद्द करण्यात आले आहे.	
NABARD-24	752589	668565	67735	0	नांदगाव येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मूलभूत सुविधा पुरविणे ही कामे नाबार्डमधून वगळण्यात आली आहेत. तसेच नवाबाग हे काम पूर्ण करण्यात आले आहे.	
NABARD-31	1052907	0	0	142500	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पुरविणे याकरिता दिघी लागेबंदर व ट्रॉबे येथे नव्याने कामे प्रस्तावित करण्यात आले आहेत.	
Total 103 Marine Fisheries-1105 3292- Nabard Share (95%)	2806257	1103528	514551	142500	एकूण १०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय ४४०५ ३२९२- नाबार्ड हिस्सा (९५%)	

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-26 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-27 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-Capital Outlay on Fisheries (00) 103-Marine Fisheries (00) (05) Construction of Fisheries Harbour and Minor Jetty (NABARD Share 95%) (4405 3292)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च (00)103- सागरी मत्स्यव्यवसाय, (00) (05) मासेमारी बंदर व लहान धक्के बांधणे (नाबार्ड हिस्सा 95 %) (कार्यक्रम) 53-मोठी बांधकामे (4405 3292)	
NABARD-22					पाचुबंदर ता. वसई	
1 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Pachubander, Tal. Vasai, Dist. Palghar.	88350	86355	8740	0	जि. पालघर येथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	
2 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Divalegoav, Tal. Belapur, Dist. Thane.	9690	406	100320	0	दिवाळे गाव ता. बेलापूर येथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	प्रकल्प नाबार्ड मधून वगळण्यात आले आहे
3 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Chimbai, Tal. Andheri, Dist. Mumbai Suburban.	80750	19041	190	0	चिंबई ता. अंधेरी जि. मुंबई उपनगर गावयेथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	प्रकल्प रद्द करण्याच्या प्रस्ताव शासनास सादर
4 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Borli-mandala, Tal Murud, Dist. Raigad.	119320	122910	7695	0	बोर्ली मांडला ता. मुरुड जि. रायगड येथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	प्रकल्प नाबार्ड मधून वगळण्यात आले आहे
5 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Borya, Tal. Guhagar, Dist. Ratnagiri.	43700	43514	190	0	बोच्या ता. गुहागर जि. रत्नागिरी येथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	
6 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Vijaydurg, Tal Devgad, Dist. Sindhudurg.	90250	60416	26600	0	विजयदुर्ग ता. देवगड, सिंधुदुर्ग येथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	प्रकल्प नाबार्ड मधून वगळण्यात आले आहे

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-26 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-27 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
7 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Medha Tal Malvan Dist. Sindhudurg	80750	0	0	0	मेढा ता. मालवन सिंधुदुर्ग येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	प्रकल्प रद्द करण्याचा प्रस्ताव शासनास सादर
Total Nabard-22	512810	332642	143735	0		
Nabard-23						
8 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Dhakati Dahanu, Dist. Palghar.	114420	0	114420	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी धाकटी डहाणू, ता. डहाणू, जि. पालघर येथे जेटीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे
9 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Juhu Morgoav. Dist. Mumbai Suburban,	72580	0	0	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी जूहू मोरागाव, ता. अंधेरी, जि. मुंबई, उपनगर येथे जेटीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प रद्द करण्याचा प्रस्ताव शासनास सादर
10 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Dighi, Tal Shrivardhan, Dist. Raigad.	136800	63444	73340	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी दिघी, ता. श्रीवर्धन, जि. रायगड येथे जेटीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे
11 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Rajapuri, Tal. Murud, Dist. Raigad.	85785	48877	36955	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी राजापूरी, ता. मुरुड, जि. रायगड जेटीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे
12 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Veldur, Tal. Guhagar, Dist. Ratnagiri.	78366	0	78366	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी वेलदूर, ता. गुहागर, जि. रत्नागिरी जेटीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे
Total Nabard-23	487951	112321	303081	0		
Nabard-24						
13 Providing post infrastructure facility at fish landing centre at Navabag, Tal. Vengurla, Dist. Sindhudurg.	344409	331750	0	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी नवाबाग ता. वेंगुर्ला, जि. सिंधुदुर्ग येथे जेटीचे बांधकाम करणे	

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-26 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-27 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
14 Providing post infrastructure facility at fish landing centre at Nandgaon, Tal. Murud, Dist. Raigad.	408180	336815	67735	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी नांदगाव, ता. मुरूड, जि. रायगड येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे	
Total Nabard-24	752589	668565	67735	0		
Nabard-31						
15 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Dighi, Tal. Shirvardhan, Dist. Raigad.	268046	0	0	28500	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी दिघी, ता. श्रीवर्धन, जि. रायगड येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नव्याने प्रस्तावित करण्यात आले आहे
16 Providing post infrastructure facility at fish landing centre at Lagebandar, Tal. Vasai, Dist. Palghar	205836	0	0	19000	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी लागेबंदर, ता. वसई, जि. पालघर येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नव्याने प्रस्तावित करण्यात आले आहे
17 Providing post infrastructure facility at fish landing centre at Trombe, Dist. Mumbai	579025	0	0	95000	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी ट्रॉम्बे, जि. मुंबई, येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नव्याने प्रस्तावित करण्यात आले आहे
Total Nabard-31	1052907	0	0	142500		
Total Nabar (4405 3292)	2806257	1113528	514551	142500		

तक्ता चार TABLE IV
Budget Estimate For 2026-2027
NABARD Phase-22,23,24,31 Fisheries Department

नाबार्ड टप्पा- 22,23,24,31 मत्स्यव्यवसाय विभाग

मासेमारी बंदरे व लहान धव्यांचा विकास

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-26 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-27 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-Capital Outlay on Fisheries 103-Marine Fisheries (00) (06) Construction of Fisheries Harbour and Minor Jetty (State Share 5%)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च (00)103-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (00) (06) मासेमारी बंदरे आणि लहान जेटींचे बांधकाम (राज्य हिस्सा 5 %) (कार्यक्रम)	
53-Major Work (4405 3309)					53 - मोठी बांधकामे (4405 3309)	
NABARD-22	31580	71842	7565	0	दिवाळेगाव, बोर्ली मांडला, विजयदुर्ग येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मूलभूत सुविधा पुरविणे ही कामे नाबार्डमधून वगळण्यात आली आहेत. पाचूबंदर व बोर्ली येथील कामे पूर्ण झाली आहेत तसेच चिंम्बई व मेंढा ही कामे रद्द करण्यात आली आहेत.	
NABARD-23	25681	5911	15951	0	धाकटी डहाणू, दिधी, राजपूरी, वेलदूर येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मूलभूत सुविधा पुरविणे ही कामे नाबार्डमधून वगळण्यात आली आहेत तसेच जुहू मोरगाव हे कामे रद्द करण्यात आले आहे.	
NABARD-24	39610	25980	3565	0	नांदगाव येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मूलभूत सुविधा पुरविणे ही कामे नाबार्डमधून वगळण्यात आली आहेत. तसेच नवाबाग हे काम पूर्ण करण्यात आले आहे.	
NABARD-31	55416	0	0	7500	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पुरविणे याकरिता दिधी लागेबंदर व टाँबे येथे नव्याने कामे प्रस्तावित करण्यात आले आहेत.	
Total 103 Marine Fisheries-4405 3292- Nabard Share (95%) 4405 3309 - State Share (५%)	152287	103733	27081	7500	एकूण १०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय ४४०५ ३२९२- नाबार्ड हिस्सा (९५%) 4405 3309 - राज्य हिस्सा (५%)	

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-26 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-27 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-Capital Outlay on Fisheries (00) 103-Marine Fisheries (00) (06) Construction of Fisheries Harbour and Minor Jetty (STATE Share 5%) (4405 3309)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च (00)103- सागरी मत्स्यव्यवसाय, (00) (06) मासेमारी बंदर व लहान जेटींचे बांधकाम (राज्य हिस्सा 5%) (कार्यक्रम) 53-मोठी बांधकामे (4405 3309)	
NABARD-22					पाचुबंदर ता. वसई	
1 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Pachubander, Tal. Vasai, Dist. Palghar.	4650	18156	460	0	जि. पालघर येथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	
2 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Divalegoav, Tal. Belapur, Dist. Thane.	5100	21	5280	0	दिवाळे गाव ता. बेलापूर येथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे
3 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Chimbai, Tal. Andheri, Dist. Mumbai Suburban.	4250	5293	10	0	चिंबई ता. अंधेरी जि. मुंबई उपनगर गावयेथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	प्रकल्प रद्द करण्याच्या प्रस्ताव शासनास सादर
4 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Borli-mandala, Tal. Murud, Dist. Raigad.	6280	20186	405	0	बोर्ली मांडला ता. मुरुड जि. रायगड येथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे
5 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Borya, Tal. Guhagar, Dist. Ratnagiri.	2300	10736	10	0	बोच्या ता. गुहागर जि. रत्नागिरी येथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	
6 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Vijaydurg, Tal. Devgad, Dist. Sindhudurg.	4750	17450	1400	0	विजयदुर्ग ता. देवगड, सिंधुदुर्ग येथे मासे उत्तरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-26 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-27 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
7 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Medha Tal Malvan Dist. Sindhudurg	4250	0	0	0	मेढा ता. मालवन सिंधुदुर्ग येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा पूर्विणे	प्रकल्प रद्द करण्याचा प्रस्ताव शासनास सादर
Total Nabard-22	31580	71842	7565	0		
Nabard-23						
8 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Dhakati Dahanu Dist. Palghar	6022	0	6022	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी धाकटी डहाणू, ता. डहाणू, जि. पालघर येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे.	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे
9 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Juhu Morgoav Dist. Mumbai Suburban	3820	0	0	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी जूहू मोरागाव, ता. अंधेरी, जि. मुंबई, उपनगर येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प रद्द करण्याचा प्रस्ताव शासनास सादर
10 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Dighi Tal Shrivardhan	7200	3339	3860	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी दिधी, ता. श्रीवर्धन, जि. रायगड येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे.	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे
11 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Rajapuri, Tal. Murud Dist. Raigad	4515	2572	1945	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी राजापूरी, ता. मुरूड, जि. रायगड जेड्टीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे
12 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Veldur, Tal. Guhagar Dist. Ratnagiri	4124	0	4124	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी वेलदूर, ता. गुहागर, जि. रत्नागिरी जेड्टीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नाबाई मधून वगळण्यात आले आहे
Total Nabard-23	25681	5911	15951	0		
Nabard-24						
13 Providing post infrastructure facility at fish landing centre at Navabag Tal. Vengurla Dist. Sindhudurg	18127	17461	0	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी नवाबाग ता. वेंगुर्ला, जि. सिंधुदुर्ग येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे.	

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-26 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-27 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
14 Providing post infrastructure facility at fish landing centre at Navabag Tal. Murud Dist. Raigad	21483	8519	3565	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी नांदगाव, ता मुरूड, जि. रायगड येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नाबार्ड मधून वगळण्यात आले आहे
Total Nabard-24	39610	25980	3565	0		
Nabard-31						
15 Providing post infrastructure facility at fish landing centre Dighi, Tal. Shirvardhan, Dist. Raigad.	14108	0	0	1500	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी दिघी, ता. श्रीवर्धन, जि. रायगड येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नव्याने प्रस्तावित करण्यात आले आहे
16 Providing post infrastructure facility at fish landing centre at Lagebandar, Tal. Vasai, Dist. Palghar.	10833	0	0	1000	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी लागेबंदर, ता. वसई, जि. पालघर येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नव्याने प्रस्तावित करण्यात आले आहे
17 Providing post infrastructure facility at fish landing centre at Trombe, Dist. Mumbai.	30475	0	0	5000	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी ट्रॉम्बे, जि. मुंबई, येथे जेड्टीचे बांधकाम करणे	प्रकल्प नव्याने प्रस्तावित करण्यात आले आहे
Total Nabard-31	55416	0	0	7500		
Total Nabar	152287	103733	27081	7500		

तक्ता पाच TABLE V
Budget Estimate For 2026-2027
Modernization of Sosson Dock Fishing Harbour, Dist. Mumbai
 State Plan Scheme (५०%)

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work	Estimate Cost	Expenditure to the end of March 2025	Budget Estimates 2025-2026	Budget Estimates 2026-2027	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष, व बांधकामाचे बांधकामाचे नाव	अभिप्राय
(Rs. In Thousand)	अंदाजित खर्च	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	अर्थसंकल्प २०२५-२६	अर्थसंकल्प २०२६-२७	(रु. हजारात)	
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES (00) 190-Public Sector & Other Project Investments (00)(00)(02) Modernization of Fishing Harbour (50%) (State Share)(Programme) 53-Mojor Work (4405 3363)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसाया- वरील भांडवली खर्च (00) 190 सार्वजनिक क्षेत्रातील व इतर उपक्रमातील गुंतवणूका (00)(02)-मासेमारी बंदरांचे आधुनिकीकरण (50% राज्य हिस्सा) (कार्यक्रम) ५३ मोठी बांधकामे (४४०५ ३३६३)	
Modernization of Sosson Dock Fishing Harbour Dist. Mumbai	462576	75200	50000	100000	मच्छिमारांना मुलभूत सुविधा देण्यासाठी ससून डॉक ता. जिल्हा मुंबई शहर येथे जेट्टीचे बांधकाम करणे.	
Total 109-Public Sector & Other Project Investments-44053363- State Share (50%)	462576	75200	50000	100000	एकूण 109 सार्वजनिक क्षेत्रातील व इतर उपक्रमातील गुंतवणूका 4405 3363-राज्य हिस्सा (50%)	

तक्ता सहा TABLE VI
Budget Estimate For 2026-2027
Modernization of Sosson Dock Fishing Harbour, Dist. Mumbai
 Central Plan Scheme (50%)

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work	Estimate Cost	Expenditure to the end of March 2025	Budget Estimates 2025-2026	Budget Estimates 2026-2027	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष, व बांधकामाचे नाव	अभिप्राय
(Rs. In Thousand)	अंदाजित खर्च	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	अर्थसंकल्प २०२५-२६	अर्थसंकल्प २०२६-२७	(रु. हजारात)	
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES 190-Public Sector & Other Project Investments (00)-Capital Outlay on Fisheries (00) (03) Modernization of Fishing Harbours 50% (Central Share) (Programme) 53-Major Work (4405 3372)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च 190 सार्वजनिक क्षेत्रातील व इतर उपक्रमातील गुंतवणूका, (00)-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च (00) (03) मासेमारी बंदरांचे आधुनिकीकरण करणे (50%-केंद्र हिस्सा) (कार्यक्रम) 50 मोठी बांधकाम(4405 3372)	
Modernization of Sosson Dock Fishing Harbour, Dist. Mumbai	462576	180800	50000	100000	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी ससून डॉक ता. जिल्हा मुंबई शहर येथे जेट्टीचे बांधकाम करणे	
Total 109-Public Sector & Other Project Investments-44053372- Central Share (50%)	462576	180800	50000	100000	एकूण 109 सार्वजनिक क्षेत्रातील व इतर उपक्रमातील गुंतवणूका 4405 3372-राज्य हिस्सा (50%)	

तक्ता सात TABLE VII
Budget Estimate For 2026-2027
(C) Central Plan Scheme (50%)

मासेमारी बंदरे व लहान धक्यांचा विकास

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work	Estimate Cost	Expenditure to the end of March 2025	Budget Estimates 2025-2026	Budget Estimates 2026-2027	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव	अभिप्राय
(Rs. In Thousand)	अंदाजित खर्च	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	अर्थसंकल्प २०२५-२६	अर्थसंकल्प २०२६-२७	(रु. हजारात)	
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES (00) 103-Marine Fisheries, (00) (07) Minor Fishing Harbour (50%) (Cental Share) 53-Mojor Construction (4405 3407)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च (00) 103-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (00) (07) लहान मासेमारी बंदर बांधकामे (50% केंद्र हिस्सा) 53- मोटी बांधकामे (4405 3407)	
Construction of Fishing Harbour at Anandwadi, Tal-Deogad, District Sindhudug	250000	206200	43800	0	आनंदवाडी ता. देवगड, जिल्हा सिंधुदुर्ग येथे मासेमारी बंदर बांधणे या कामाची शासनाकडून रु. 171.74 कोटी सुधारीत प्रशासकिय मान्यता अप्राप्त आहे	
Construction of Fishing Harbour at Karanja, Tal-Uran, District Raigad	749000	614100	0	134900	करंजा ता. उरण, जिल्हा रायगड येथे मासेमारी बंदर बांधणे	
Construction of Break Water Wall at Mirakarwada Phase II District Ratnagiri	853050	357900	14801	200000	मिरकरवाडा टप्पा दोन जिल्हा रत्नागिरी येथे जलसंरक्षक भिंतीचे बांधकाम करणे	
Providing infrastructural Post harvesting facility at fish landing centre Bodani Tal. Alibag Dist. Raigad	0	0	0	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी बोडणी, ता. अलिबाग, जि. रायगड येथे जेटीचे बांधकाम करणे	
Total 103 Marine Fisheries-4405 3407- Central Share (50%)	1852050	1178200	58601	334900	एकूण 103 सागरी मत्स्यव्यवसाय 4405 3407- केंद्र हिस्सा (50%)	

तक्ता आठ TABLE VIII
Budget Estimate For 2026-2027
State Plan Scheme (50%)

मासेमारी बंदरे व लहान धक्यांचा विकास

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-2026 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-2027 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES (00) 103-Marine Fisheries, (00) (08) Minor Fishing Harbour (50%) (State Share) 53-Major Construction (4405 3416)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च (00) 103-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (00) (08) लहान मासेमारी बंदर बांधकामे (50% राज्य हिस्सा) 53-मोठी बांधकामे (4405 3416)	
Construction of Fishing Harbour at Anandwadi, Tal-Deogad, District Sindhudug (July 2005)	634400	634400	0	0	आनंदवाडी ता. देवगड, जिल्हा सिंधुदुर्ग येथे मासेमारी बंदर बांधणे या कामाची शासनाकडून रु. 171.74 कोटी सुधारीत प्रशासकीय मान्यता अप्राप्त आहे	
Construction of Fishing Harbour at Karanja, Tal-Uran, District Raigad (July 2005)	749000	749000	0	0	करंजा ता. उरण, जिल्हा रायगड येथे मासेमारी बंदर बांधणे	
Construction of Break Water Wall at Mirakarwada Phase II District Ratnagiri (July 2005)	284350	280000	54701	0	मिरकरवाडा टप्पा दोन जिल्हा रत्नागिरी येथे जलसंरक्षक भिंतीचे बांधकाम करणे	
Providing infrastructural Post harvesting facility at fish landing centre Bodani Tal. Alibag, Dist. Raigad	60000	13600	0	0	मच्छिमारांना मुलभूत सुविधा देण्यासाठी बोडणी, ता. अलिबाग, जि. रायगड येथे जेटीचे बांधकाम करणे	
Total 103 Marine Fisheries-4405 3416- State Share (50%)	1727750	1677000	54701	0	एकूण 103 सागरी मत्स्यव्यवसाय 4405 3416- राज्य हिस्सा (50%)	

तक्ता नऊ TABLE IX
Budget Estimate For 2026-2027
Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY) Central Sector Schemes
Central Plan Scheme (100%)

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-2026 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-2027 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारात)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES 101-Inland Fisheries, (01) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Centrally Sponsored Scheme) (01)(01) Central Sector Scheme (Central Share 100%) 53-Majar Work (4405 3434)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च 101-गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय (01) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (01)(01) केंद्रीय क्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा 100%) 53- मोटी बांधकामे (4405 3434)	
Providing infrastructural Post harvesting facility at fish landing centre under Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana	1	0	0	1	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना अंतर्गत मासेमारी जेट्टी व बंदरावर मच्छिमाराकरिता मूलभूत सोयी सुविधा पुरविणे	टोकन प्रोव्हिजन
Total Central Share (100%) (4405 3434)	1	0	0	1	एकूण 103 सागरी केंद्र हिस्सा (100%) (4405 3434)	

तक्ता दहा TABLE X
Budget Estimate For 2026-2027
Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (CSS) Non Beneficiary Oriented Schemes
Central Plan Scheme (60%)

मासेमारी बंदरे व लहान धक्क्यांचा विकास

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-2026 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-2027 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES 101-Inland Fisheries, (01) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Centrally Sponsored Scheme) (01)(02) Non Beneficiary Oriented Schemes (Central Share 60%) 53-Major Work (4405 3443)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च 101-गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय (01) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (01)(02) लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा 60%) 53- मोठी बांधकामे (4405 3443)	
Construction of Fish Market at Sangali Miraj, Kupwad.	48452	0	48452	0	सांगली मिरज कुपवाड महानगरपालिका येथे मत्स्यबाजार बांधणे	काम प्रगतीत
Construction of Fish Market at Nagpur.	89654	0	89654	0	नागपूर महानगरपालिका येथे मत्स्यबाजार बांधणे	निविदा प्रक्रिया पूर्ण
Construction of Fish Market at Chandrapur.	35700	0	35700	0	चंद्रपूर महानगरपालिका येथे मत्स्यबाजार बांधणे	निविदा प्रक्रिया पूर्ण
Construction of Fish Market at Rajopadhyay Nagar, Sane Guruji Vasahat, Kolhapur.	303950	0	152305	151645	राजोपाध्याय नगर, सानेगुरुजी वसाहत, कोल्हापूर येथे मत्स्यबाजार बांधणे	प्रशासकीय मान्यता अप्राप्त
Construction of Fish Market at Bindu Chowk, C-Ward, Kolhapur.	48890	0	48890	0	कोल्हापूर शहरामध्ये बिंदूचौक, सी वार्ड येथे मत्स्यबाजार बांधणे	प्रशासकीय मान्यता अप्राप्त
Total 101-Inland Fisheries-4405 3443- Central Share (60%)	526646	0	375001	151645	एकूण १०१-गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय ४४०५ ३४४३- केंद्र हिस्सा (६०%)	

तक्ता अकरा TABLE XI
Budget Estimate For 2026-2027
Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (CSS) Non Beneficiary Oriented Schemes
State Plan Scheme (40%)

मासेमारी बंदरे व लहान धक्क्यांचा विकास

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-2026 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-2027 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES 101-Inland Fisheries, (01) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Centrally Sponsored Scheme) (01)(03) Non Beneficiary Oriented Schemes (State Share 40%) 53-Major Work (4405 3452)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च 101-गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय (01) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (01)(03) लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा 40%) 53- मोठी बांधकामे (4405 3452)	
Construction of Fish Market at Sangali Miraj, Kupwad	32301	0	32301	0	सांगली, मिरज, कुपवाड महानगरपालिका येथे मत्स्यबाजार बांधणे	काम प्रगतीत
Construction of Fish Market at Nagpur	59769	0	59769	0	नागपूर महानगरपालिका येथे मत्स्यबाजार बांधणे	निविदा प्रक्रिया पूर्ण
Construction of Fish Market at Chandrapur	23800	0	23800	0	चंद्रपूर महानगरपालिका येथे मत्स्यबाजार बांधणे	निविदा प्रक्रिया पूर्ण
Construction of Fish Market at Rajopadhyay Nagar, Sane Guruji Vasahat, Kolhapur.	202633	0	101538	101095	राजोपाध्याय नगर, सानेगुरुजी वसाहत, कोल्हापूर येथे मत्स्यबाजार बांधणे	प्रशासकीय मान्यता अप्राप्त
Construction of Fish Market at Bindu Chowk, C-Ward, Kolhapur.	32593	0	32593	0	कोल्हापूर शहरामध्ये बिंदूचौक, सी वार्ड येथे मत्स्यबाजार बांधणे	प्रशासकीय मान्यता अप्राप्त
Total 101-Inland Fisheries-4405 3452- State Share (40%)	351096	0	250001	101095	एकूण १०१-गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय ४४०५ ३४५२- राज्य हिस्सा (४०%)	

तक्ता बारा TABLE XII
Budget Estimate For 2026-2027
Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY) Central Sector Schemes
Central Plan Scheme (100%)

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-2026 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-2027 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES 103-Marine Fisheries, (02) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Centrally Sponsored Scheme) (02)(01) Central Sector Schemes (Central Share 100%) 53-Major Work (4405 3461)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च 101-गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय (01) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (02)(01) लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा 100%) 53- मोठी बांधकामे (4405 3461)	
Providing Infrastructural post harvesting facility at fish landing center under Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana	1	0	0	1	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना अंतर्गत मासेमारी जेड्डी व बंदरावर मच्छिमारांकरिता मूलभूत सोयी सुविधा पुरविणे	टोकन प्रोव्हिजन
Total Central Share (100%) (4405 3461)	1	0	0	1	एकूण केंद्र हिस्सा (१००%) (४४०५ ३४६१)	

तक्ता तेरा TABLE XIII
Budget Estimate For 2026-2027
Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY) Non Beneficiary Oriented Schemes
(C) Central Plan Scheme (60%)

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-2026 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-2027 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गोण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारात)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES 103-Marine Fisheries, (02) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Centrally Sponsored Scheme) (02)(02) Non Beneficiary Oriented Schemes (Central Share 60%) 53-Major Work (4405 3472)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च 103-सागरी मत्स्यव्यवसाय (02) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (02)(02) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा 60%) 53- मोठी बांधकामे (4405 3472)	
Providing Infrastructural post harvesting facility at fish landing center Bodani, Tal. Alibag, Dist. Raigad	20000	0	20000	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी बोडणी, ता. अलिबाग, जि. रायगड येथे जेटी बांधकाम करणे	योजनेच्या SNA खात्यामधून खर्च केल्याने आवश्यक
Providing Infrastructural post harvesting facility at fish landing center under Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana	685560	10800	142001	180000	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना अंतर्गत मासेमारी जेटी व बंदरावर मच्छिमारांकरिता मूलभूत सोयी सुविधा पुरविणे (९ प्रस्तावित कामे)	
Construction of fish landing Jetty at Varsova, Dist. Mumbai	2193960	0	0	1	वर्सोवा, जि. मुंबई येथे मासे उतरविण्यासाठी लहान धक्क्याचे बांधकाम	टोकन प्रोव्हिजन
Total Central Share (60%) (4405 3472)	2899520	10800	162001	180001	एकूण केंद्र हिस्सा (६०%) (४४०५ ३४७२)	

तक्ता चौदा TABLE XIV
Budget Estimate For 2026-2027
Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY) Non Beneficiary Oriented Schemes
Central Plan Scheme (40%)

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-2026 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-2027 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारत)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES 103-Marine Fisheries, (02) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Centrally Sponsored Scheme) (02)(03) Non Beneficiary Oriented Schemes (Central Share 40%) 53-Major Work (4405 3481)					मागणी क्र. D-09 4405-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च 103-सागरी मत्स्यव्यवसाय (02) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (02)(03) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा 40%) 53- मोठी बांधकामे (4405 3481)	
Providing Infrastructural post harvesting facility at fish landing center Bodani, Tal. Alibag, Dist. Raigad	60000	0	46400	0	मच्छिमारांना मूलभूत सुविधा देण्यासाठी बोडणी, ता. अलिबाग, जि. रायगड येथे जेट्टी बांधकाम करणे	योजनेच्या SNA खात्यामधून खर्च केल्याने आवश्यक
Providing Infrastructural post harvesting facility at fish landing center under Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana	457040	7200	61601	120000	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना अंतर्गत मासेमारी जेट्टी व बंदरावर मच्छिमारांकरिता मूलभूत सोयी सुविधा पुरविणे (९ प्रस्तावित कामे)	
Construction of fish landing Jetty at Varsova, Dist. Mumbai	1462640	0	0	1	वर्सोवा, जि. मुंबई येथे मासे उतरविण्यासाठी लहान धक्क्याचे बांधकाम	टोकन प्रोव्हिजन
Total Central Share (40%) (4405 3481)	1979680	7200	108001	120001	एकूण केंद्र हिस्सा (४०%) (४४०५ ३४८१)	

तक्ता पंधरा TABLE XV
Budget Estimate For 2026-2027
Fisheries and Aquaculture Infrastructure Development Fund Scheme (FIDF)
(C) Central Plan Scheme

Major Head Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work (Rs. In Thousand)	Estimate Cost अंदाजित खर्च	Expenditure to the end of March 2025 मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	Budget Estimates 2025-2026 अर्थसंकल्प २०२५-२६	Budget Estimates 2026-2027 अर्थसंकल्प २०२६-२७	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव (रु. हजारात)	अभिप्राय
Demand No. D-09 4405-CAPITAL OUTLAY ON FISHERIES 103-Marine Fisheries, (00)(09) Work under Fisheries and Aquaculture Development Fund Scheme Sponsored Scheme) 53-Major Work (4405 3499) Providing Infrastructural post harvesting facility at fish landing center under Fisheries and Aquaculture Development Fund Scheme					मागणी क्र. D-09 4405- मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च 103-सागरी मत्स्यव्यवसाय (00)(09) मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील पायाभूत सुविधा विकास निधी योजनेची कामे 53- मोठी बांधकामे (4405 3499) मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील पायाभूत सुविधा विकास निधी योजने अंतर्गत मासेमारी जेठ्टी व बंदरावर मच्छिमारांकरिता मूलभूत सोयी सुविधा पुरविणे (५ कामे)	
Jeevana, Tal. Shrivardhan, Dist. Raigad	1972612	780000	440000	500000	जीवना, ता. श्रीवर्धन, जि. रायगड	
Bharadkhol, Tal. Shrivardhan, Dist. Raigad	1242005	0	10000	250000	भरडखोल, ता. श्रीवर्धन, जि. रायगड	
Hame, Tal. Dapoli, Dist. Ratnagiri	2052535	357500	200000	400000	हर्णे, ता. दापोली, जि. रत्नागिरी	
Sakharinate, Tal. Rajapur, Dist. Ratnagiri	1534724	350000	340000	350000	साखरीनाटे, ता. राजापूर, जि. रत्नागिरी	
Satpati, Tal. Palghar, Dist. Palghar	2810489	0	10000	500000	सातपाटी, ता. पालघर, जि. पालघर	
Total (4405 3499)	9612365	1487500	1000000	2000000	एकूण (४४०५ ३४९९)	

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना
Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्र पुरस्कृत योजना (६०%) (लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या)
Central Plan Scheme (60%) (Non Beneficiary Oriented)

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)						
अ. क्र.	अंदाजित खर्च	मार्च २०२५	अर्थसंकल्प	अर्थसंकल्प	अर्थसंकल्प	Major Head, Minor Head
	२०२४-२५	अखेरपर्यंतचा खर्च	२०२५-२६	२०२६-२७	Sub Head Detailed Head	
	Estimate Cost	Expenditure to the	Budget Estimates	Budget Estimates	& Name of the work	
	2024-25	end of March 2025	2025-26	2026-27		
1	3	4	5	6	7	
१) मागणी क्र. डी-०६						Demand No. D-06
२४०५-मत्स्यव्यवसाय						2405 Fisheries 103-Marine Fisheries
१०३-सागरी मत्स्यव्यवसाय						(04) Pradhan Mantri Matsya
(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना						Sampada Yojana (CSS)
(केंद्र पुरस्कृत योजना)						(04)(08) Pradhan Mantri Matsya
(०४)(०८) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी						Sampada Non Beneficiary
हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा						Oriented Schemes (Central Share
६०%) (कार्यक्रम) (२४०५७७२१)						60%) (Scheme) (24057721)
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	254077	61775	60000	30000		31-Grants-in-aid (Non-Salary)
३३-अर्थसहाय्य	1		33-Subsidies
२) मागणी क्र. डी-०९						Demand No. D-09
४४०५-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च						4405 Capital outlay on fisheries
१०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय						103-Marine Fisheries
(०२) (०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी						(02)(02) Pradhan Mantri Matsya
हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा						Sampada Non Beneficiary Oriented
६०%) (कार्यक्रम)						Schemes (Central Share 60%)
(४४०५३४७२)						(Scheme) (44053472)
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)		31-Grants-in-aid (Non-Salary)
३३-अर्थसहाय्य	299999	10800		33- Subsidies
५३-मोठी बांधकामे	1	..	162001	150000		53-Major Works

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्र पुरस्कृत योजना (६०%) (लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या)
Central Plan Scheme (60%) (Non Beneficiary Oriented)

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)						
अ. क्र.	अंदाजित खर्च	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	अर्थसंकल्प	अर्थसंकल्प	अर्थसंकल्प	Major Head, Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work
1	2	3	4	5	6	7
	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव	२०२४-२५ Estimate Cost 2024-25	Expenditure to the end of March 2025	Budget Estimates 2025-26	Budget Estimates 2026-27	
३) मागणी क्र. डी-०९						
	४४०५-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च					Demand No. D-09
	१०१ गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय (०१) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (०१) (०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) (४४०५३४४३) ०५३-मोटी बांधकामे	१	..	३७५००१	२०००००	४४०५ Capital outlay on fisheries १०१-Inland Fisheries (०१) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (CSS) (०१) (०२) Pradhan Mnatr Matsya Sampada Non Beneficiary Oriented Schemes (Central- Share 60%)(Scheme) (44053443) ५३-Major Works
४) मागणी क्र. डी-०६						Demand No. D-06
	२४०५-मत्स्यव्यवसाय १०१ गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय (०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (०४) (०८) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) (२४०५७५४३) ३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	१	..	१	१	२४०५ Fisheries १०१-Inland Fisheries (०४) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (CSS) (०४) (०८) Pradhan Mnatr Matsya Sampada Non Beneficiary Oriented Schemes (Central Share 60%) (Scheme) (24057543) ३१-Grants-in-aid (Non-Salary)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्र पुरस्कृत योजना (६०%) (लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या)
Central Plan Scheme (60%) (Non Beneficiary Oriented)

		(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)			
अ. क्र.	अंदाजित खर्च	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	अर्थसंकल्प २०२५-२६	अर्थसंकल्प २०२६-२७	Major Head, Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work
1	2	3	4	5	6
	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव	२०२४-२५ Estimate Cost 2024-25	Expenditure to the end of March 2025	Budget Estimates 2025-26	Budget Estimates 2026-27
	2	3	4	5	6
५) मागणी क्र. डी-०६					
	२४०५-मत्स्यव्यवसाय				
	१०२-नदीमुख/निमखारे पाणी				
	यातील मत्स्यव्यवसाय				
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना				
	(केंद्र पुरस्कृत योजना)				
	(०४) (०८) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी				
	हिस्सा नसलेल्या योजना				
	(केंद्र हिस्सा ६०%)				
	(कार्यक्रम) (२४०५७६३२)				
	३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	1	..	1	1
	एकूण केंद्र हिस्सा	554081	72575	597004	380002
					Total Central Share

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्र पुरस्कृत योजना (४०%) (लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या)
Central Plan Scheme (40%) (Non Beneficiary Oriented)

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)						
अ. क्र.	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव	अंदाजित खर्च २०२४-२५ Estimate Cost 2024-25	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च Expenditure to the end of March 2025	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27	Major Head, Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work
1	2	3	4	5	6	7
१)	मागणी क्र. डी-०६					Demand No. D-06
	२४०५-मत्स्यव्यवसाय					2405 Fisheries
	१०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय (०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)					103-Marine Fisheries (04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (CSS)
	(०४) (०९) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७७३२)	169384	86363	40000	20000	(04) (09) Pradhan Mnatry Matsya Sampada Non Beneficiary Oriented Schemes (State Share 40%) (Scheme) (24057732)
	३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) ३३-अर्थसहाय्य	1	31-Grants-in-aid (Non-Salary) 33-Subsidies
२)	मागणी क्र. डी-०९					Demand No. D-09
	४४०५-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च १०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय (०२) (०३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (४४०५३४८९)					4405 Capital outlay on fisheries 103-Marine Fisheries (02) (03) Pradhan Mnatry Matsya Sampada Non Beneficiary Oriented Schemes (State Share 40%) (Scheme) (44053481)
	३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) ३३-अर्थसहाय्य ५३-मोटी बांधकामे	31-Grants-in-aid (Non-Salary) 33- Subsidies 53-Major Works
		20000	7200	108001	156000	

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्र पुरस्कृत योजना (४०%) (लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या)
Central Plan Scheme (40%) (Non Beneficiary Oriented)

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)						
अ. क्र.	अंदाजित खर्च	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	अर्थसंकल्प	अर्थसंकल्प	अर्थसंकल्प	Major Head, Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work
1	2	3	4	5	6	7
३) मागणी क्र. डी-०९						Demand No. D-09
४४०५-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च						4405 Capital outlay on fisheries
१०१ गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय						101-Inland Fisheries
(०१) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना						(01) Pradhan Mantri Matsya
(केंद्र पुरस्कृत योजना)						Sampada Yojana (CSS)
(०१) (०३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी						(01) (03) Pradhan Mnatri Matsya
हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा						Sampada Non Beneficiary Oriented
४०%) (कार्यक्रम) (४४०५३४५२)						Schemes (SSS) 40% (44053452)
५३-मोठी बांधकामे			..	250001	133333	53-Major Works
४) मागणी क्र. डी-०६						Demand No. D-06
२४०५-मत्स्यव्यवसाय						4405 Fisheries
१०१ गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय						101-Inland Fisheries
(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना						(04) Pradhan Mantri Matsya
(केंद्र पुरस्कृत योजना)						Sampada Yojana (CSS)
(०४) (०९) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा						(04) (09) Pradhan Mnatri Matsya
लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या						Sampada Non Beneficiary
योजना (राज्य हिस्सा ४०%)						Oriented Schemes (State Share
(कार्यक्रम) (२४०५७५५२)						40% (Scheme) (24057552)
३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)			..	1	1	31-Grants-in-aid (Non-Salary)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्र पुरस्कृत योजना (४०%) (लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या)
Central Plan Scheme (40%) (Non Beneficiary Oriented)

		(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)				
अ. क्र.	प्रधान शीर्ष, गोण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव	अंदाजित खर्च २०२४-२५ Estimate Cost 2024-25	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च Expenditure to the end of March 2025	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27	Major Head, Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work
1	2	3	4	5	6	7
५)	मागणी क्र. डी-०६					
	२४०५-मत्स्यव्यवसाय					Demand No. D-06
	१०२ नदीमुख/ निमखारे पाणी यातील मत्स्यव्यवसाय					2405 Fisheries
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)					102-Estuarine/Brackish Water Fisheries
	(०४) (०९) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना					(04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (CSS)
	(राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७६४१)					(04) (09) Pradhan Mantri Matsya Sampada Non Beneficiary
	३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	1	..	1	1	Oriented Schemes (State Share 40%) (Scheme) (24057641)
	एकूण केंद्र हिस्सा	369388	93563	398004	309335	31-Grants-in-aid (Non-Salary) Total Central Share

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्र पुरस्कृत योजना (४०%) (लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या)
Central Plan Scheme (40%) (Non Beneficiary Oriented)

		(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)				
अ.क्र.	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव	अंदाजित खर्च २०२४-२५ Estimate Cost 2024-25	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च Expenditure to the end of March 2025	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27	Major Head, Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work
1	2	3	4	5	6	7
१)	मागणी क्र. डी-०६ २४०५-मत्स्यव्यवसाय १०१ गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय (०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)					
	(०४) (०१) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा १००%) (कार्यक्रम) (२४०५७४७२)					
	३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनंतर) ३३-अर्थसहाय्य	1 ..		1 ..	1 ..	Demand No. D-06 2405 Fisheries 101- Inland Fisheries (04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Central Sponsered Scheme) (04) (01) Pradhan Mantri Matsya Sampada Central Sector Schemes (Central Share 100%) (Scheme) (24057472)
२)	मागणी क्र. डी-०६ २४०५-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च १०१ गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय (०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)					
	(०४) (०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (सर्वसाधारण पुरुष) (केंद्र हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७४८१)					
	३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनंतर)	1	..	1	1	31-Grants-in-aid(Non-Salary) 33-Subsidies Demand No. D-06 2405 Fisheries 101- Inland Fisheries (04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (CSS) (04)(02) Pradhan Mnatrri Matsya Sampada Central Sector Schemes (General Male) (Central Share 40%) (Scheme) (24057481)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्रीय क्षेत्र योजना (१००%) (६०%) (४०%)
Central Sector Scheme (100%) (60%) (40%)

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)						
अ. क्र.	अंदाजित खर्च	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च	अर्थसंकल्प	अर्थसंकल्प	Major Head, Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work	
1	2	3	4	5	6	7
३) मागणी क्र. डी-०६	२४०५-मत्स्यव्यवसाय	Demand No. D-06
	१०१ गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय	२०२४-२५	...	२०२५-२६	२०२६-२७	2405 Fisheries
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना	Estimate Cost	Expenditure to the	Budget Estimates	Budget Estimates	101- Inland Fisheries
	(केंद्र पुरस्कृत योजना)	2024-25	end of March 2025	2025-26	2026-27	(04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana
	(०४) (०३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र	3	4	5	6	(Central Sponsored Scheme)
	योजना (सर्वसाधारण महिला) (केंद्र हिस्सा	(04) (03) Pradhan Mantri Matsya
	६०%) (कार्यक्रम) (२४०५७४९२)	1	..	1	1	Sampada Central Sector Schemes
	३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	(General Female) (Central Share 60%) (Scheme) (24057492)
४) मागणी क्र. डी-०६	२४०५-मत्स्यव्यवसाय	31- Grants-in-aid (Non-Salary)
	१०२ नदीमुख/निमखारे पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय	Demand No. D-06
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना	2405 Fisheries
	(केंद्र पुरस्कृत योजना)	102- Estuarine/Brackish Water Fisheries
	(०४) (०१) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र	1	..	1	1	(04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana
	योजना (केंद्र हिस्सा १००%)	(Central Sponsored Scheme)
	(कार्यक्रम) (२४०५७५६१)	(04) (01) Pradhan Mnatri Matsya Sampada Central Sector Schemes
	३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	1	..	1	1	(Central Share 100%) (Scheme) (24057561)
		31- Grants-in-aid (Non-Salary)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्रीय क्षेत्र योजना (१००%) (६०%) (४०%)
Central Sector Scheme (100%) (60%) (40%)

		(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)				
अ. क्र.	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव	अंदाजित खर्च २०२४-२५ Estimate Cost 2024-25	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च Expenditure to the end of March 2025	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27	Major Head, Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work
1	2	3	4	5	6	7
५)	मागणी क्र. डी-०६	Demand No. D-06
	२४०५-मत्स्यव्यवसाय	2405 Fisheries
	१०२ नदीमुख/निमखारे पाणी यातील मत्स्यव्यवसाय	102-Estuarine/Brackish Water Fisheries
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	(04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Central Sponsered Scheme)
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (सर्वसाधारण पुरुष) (केंद्र हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७५७२)	(04) (02) Pradhan Mantri Matsya Sampada Central Sector Schemes (General Male) (Central Share 40%) (Scheme) (24057572)
	३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	1	..	1	1	31- Grants-in-aid (Non-Salary)
६)	मागणी क्र. डी-०६	Demand No. D-06
	२४०५-मत्स्यव्यवसाय	2405 Fisheries
	१०२ नदीमुख/निमखारे पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय	102-Estuarine/Brackish Water Fisheries
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	(04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Central Sponsered Scheme)
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (सर्वसाधारण महिला) (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) (२४०५७५८१)	(04) (03) Pradhan Mantri Matsya Sampada Central Sector Schemes (General Female) (Central Share 60%) (Scheme) (24057581)
	३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	1	..	1	1	31- Grants-in-aid (Non-Salary)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्रीय क्षेत्र योजना (१००%) (६०%) (४०%)
Central Sector Scheme (100%) (60%) (40%)

		(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)					
अ. क्र.	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामाचे नाव	अंदाजित खर्च २०२४-२५ Estimate Cost 2024-25	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च Expenditure to the end of March 2025	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27	Major Head, Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work	
1	2	3	4	5	6	7	
७) मागणी क्र. डी-०६	२४०५-मत्स्यव्यवसाय	Demand No. D-06	
	१०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय	4405 Fisheries	
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	103-Marine Fisheries	
	(०४) (०१) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा १००%) (कार्यक्रम) (२४०५७६५२)	(04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Central Sponsored Scheme) (04) (01) Pradhan Mnatr Matsya Sampada Central Sector Schemes (Central Share 100%) (Scheme) (24057652)	
	३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	1	..	1	1	31-Grants-in-aid (Non-Salary)	
	३३-अर्थसहाय्य	33-Subsidies	
८) मागणी क्र. डी-०६	२४०५-मत्स्यव्यवसाय	Demand No. D-06	
	१०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय	2405 Fisheries	
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	103-Marine Fisheries	
	(०४) (०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (सर्वसाधारण पुरुष) (केंद्र हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७६६१)	1	..	1	1	(04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Central Sponsored Scheme) (04) (02) Pradhan Mnatr Matsya Sampada Central Sector Schemes (General Male) (Central Share 40%) (Scheme) (24057661)	
	३१-सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	1	..	1	1	31-Grants-in-aid (Non-Salary)	
९) मागणी क्र. डी-०६	२४०५-मत्स्यव्यवसाय	Demand No. D-06	
	१०३ गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय	2405 Fisheries	
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	103- Inland Fisheries	
	(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	(04) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Central Sponsored Scheme)	

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७
Budget Estimate for 2026-27
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (PMMSY)
केंद्रीय क्षेत्र योजना (१००%) (६०%) (४०%)
Central Sector Scheme (100%) (60%) (40%)

		(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)				
अ. क्र.	प्रधान शीर्ष, गौण शीर्ष, उप-शीर्ष व बांधकामांचे नाव	अंदाजित खर्च २०२४-२५ Estimate Cost 2024-25	मार्च २०२५ अखेरपर्यंतचा खर्च Expenditure to the end of March 2025	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27	Major Head, Minor Head Sub Head Detailed Head & Name of the work
1	2	3	4	5	6	7
(०४) (०३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (सर्वसाधारण महिला) (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) (२४०५७६७९)		1	..	1	1	(04) (03) Pradhan Mantri Matsya Sampada Central Sector Schemes (General Female) (Central Share 60%) (Scheme) (24057679)
३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	31- Grants-in-aid (Non-Salary) Demand No. D-09
१०) मागणी क्र. डी-०९	4405 Fisheries 101- Inland Fisheries
४४०५-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च	(01) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana
१०१ गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय	(Central Sponsored Scheme)
(०१) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	(01) (01) Pradhan Mantri Matsya Sampada Central Sector Schemes (Central Share 100%) (Scheme) (44053434)
(०१) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा १००%) (कार्यक्रम) (४४०५३४३४)	53-Major Works Demand No. D-09
०५३-मोटी बांधकामे	4405 Capital Outlay on Fisheries
११) मागणी क्र. डी-०९	103- Marine Fisheries
४४०५-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च	(02) Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana
१०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय	(02) (01) Pradhan Mantri Matsya Sampada Central Sector Schemes (Central Share 100%) (Scheme) (44053461)
(०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	53-Major Works
(०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा १००%) (कार्यक्रम) (४४०५३४६१)	Total Central Share
०५३-मोटी बांधकामे	10
एकूण केंद्र हिस्सा	11

विवरणपत्र-१

सन २०२६-२७ कार्यक्रम अंदाजपत्रक

महाराष्ट्र सागरी मासेमारी नियमन अधिनियम १९८१ खाली नोंदलेल्या नौका, दिलेले परवाने व वसूल झालेले परवाना शुल्क याबाबतचा तपशील दर्शविणारे विवरणपत्र (रु. लाखात)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	प्रत्यक्ष २०२४-२०२५ Actuals 2024-2025			अंदाजित २०२५-२०२६ Budget Estimated 2025-2026			अपेक्षित २०२६-२०२७ Expected Estimate 2026-2027			District
		नोंदवलेल्या नौकांची संख्या	दिलेल्या परवान्याची संख्या	वसूल परवाना शुल्क	नोंदवलेल्या नौकांची संख्या	दिलेल्या परवान्याची संख्या	वसूल परवाना शुल्क	नोंदवलेल्या नौकांची संख्या	दिलेल्या परवान्याची संख्या	वसूल परवाना शुल्क	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१.	मुंबई शहर	332	931	3.50	370	1050	3.70	400	1150	3.90	Mumbai City
२.	मुंबई उपनगर	254	840	2.15	150	500	1.60	180	600	1.80	Mumbai Suburban
३.	ठाणे	385	385	1.45	365	365	1.27	338	338	1.39	Thane
४.	पालघर	552	552	2.02	618	618	2.12	662	622	2.36	Palghar
५.	रायगड	475	501	2.44	857	592	2.89	892	713	3.48	Raigad
६.	रत्नागिरी	266	1177	4.04	270	1200	4.50	280	1250	5.00	Ratnagiri
७.	सिंधुदुर्ग	198	843	1.64	225	850	2.25	235	867	2.50	Sindhudurg
एकूण		2462	5229	17.24	2855	5175	18.33	2987	5540	20.43	Total

विवरणपत्र-२

सन २०२६-२७ कार्यक्रम अंदाजपत्रक

सागरी जिल्ह्यातील हायस्पीड डिझेल तेलावरील विक्रीकराची प्रतिपूर्तिच्या अर्थसहाय्याचा जिल्हानिहाय तपशील दर्शविणारे विवरणपत्र

(रु. लाखात)
(Rs. in lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	प्रत्यक्ष २०२४-२०२५ Actuals 2024-2025						अंदाजित २०२५-२०२६ Budget Estimated 2025-2026						अपेक्षित २०२६-२०२७ Expected Estimate 2026-2027						District
		संस्था संख्या		बोटीची संख्या		मंजूर डिझेल कोटा (कि.ली.)		संस्था संख्या		बोटीची संख्या		मंजूर डिझेल कोटा (कि.ली.)		संस्था संख्या		बोटीची संख्या		मंजूर डिझेल कोटा (कि.ली.)		
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15						
१.	मुंबई शहर	15	1104	26514.22	2781.55	16	1047	28490.22	2300.00	17	1100	30000.00	2600.00	Mumbai City						
२.	मुंबई उपनगर	17	1535	40576.32	2180.25	16	1364	35610.36	1562.00	16	1500	40000.00	2000.00	Mumbai Suburban						
३.	ठाणे	6	753	2385.31	1003.27	6	756	2437.64	1100.00	6	800	25921.35	1200.00	Thane						
४.	पालघर	22	1212	31200.56	845.22	23	1225	31936.08	900.00	25	1300	34890.23	1000.00	Palghar						
५.	रायगड	41	1905	41937.35	2624.54	43	2012	45643.55	6846.53	42	2227	51295.76	7694.36	Raigad						
६.	रत्नागिरी	27	1495	42127.53	2534.29	26	1166	31895.41	2500.00	26	1230	32780.30	3000.00	Ratnagiri						
७.	सिंधुदुर्ग	10	425	9482.30	630.87	10	391	8717.79	1206.18	10	425	9482.30	1250.00	Sindhudurg						
	एकूण	138	8429	194223.59	12599.99	140	7961	184731.05	16414.71	142	8582	224369.94	18744.36	Total						

विवरणपत्र-१

सन २०२६-२७ कार्यक्रम अंदाजपत्रक
सागरी मत्स्यव्यवसाय (सागरी मासेमारी नियमन)

वित्तिय आवश्यकता :

(₹. लाखत)
(Rs. in lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	प्रत्यक्ष २०२४-२०२५ Actuals 2024-2025		अंदाजित २०२५-२०२६ Budget Estimated 2025-2026		अपेक्षित २०२६-२०२७ Expected Estimate 2026-2027			District		
		योजनांतर्गत		अनिवार्य (योजनेत्तर)		अनिवार्य (योजनेत्तर)		एकूण			
		Non-Plan	Plan	Non-Plan	Plan	Non-Plan	Plan	Total			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	मुंबई शहर	75.00	0.00	75.00	51.00	0.00	51.00	98.00	0.00	98.00	Mumbai City
२.	मुंबई उपनगर	147.76	0.00	147.76	127.90	0.00	127.90	132.00	0.00	132.00	Mumbai Suburban
३.	ठाणे	88.12	0.00	88.12	92.35	0.00	92.35	96.40	0.00	96.40	Thane
४.	पालघर	339.03	0.00	339.03	350.00	0.00	350.00	375.30	0.00	375.30	Palghar
५.	रायगड	400.75	0.00	400.75	893.93	0.00	893.93	819.37	0.00	819.37	Raigad
६.	रत्नागिरी	681.36	0.00	681.36	700.00	0.00	700.00	750.00	0.00	750.00	Ratnagiri
७.	सिंधुदुर्ग	120.00	0.00	120.00	239.70	0.00	239.70	240.00	0.00	240.00	Sindhudurg
एकूण		1852.02	0.00	1852.02	2454.88	0.00	2454.88	2511.07	0.00	2511.07	Total

विवरणपत्र-४

सन २०२६-२७ कार्यक्रम अंदाजपत्रक

सागरी मत्स्यव्यवसाय (हायस्पीड डिजेल तेलावरील विक्रीकराची प्रतिपूर्ती)

वित्तिय आवश्यकता :

(₹. लाखात)
(Rs. in lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	प्रत्यक्ष २०२४-२०२५ Actuals 2024-2025		अंदाजित २०२५-२०२६ Budget Estimated 2025-2026		अपेक्षित २०२६-२०२७ Expected Estimate 2026-2027		District			
		योजनांतर्गत		योजनांतर्गत		योजनांतर्गत					
		Non-Plan	Plan	Non-Plan	Plan	Non-Plan	Plan				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	मुंबई शहर	2781.55	0.00	2781.55	2300.00	0.00	2300.00	2600.00	0.00	2600.00	Mumbai City
२.	मुंबई उपनगर	2180.25	0.00	2180.25	1562.00	0.00	1562.00	2000.00	0.00	2000.00	Mumbai Suburban
३.	ठाणे	1003.27	0.00	1003.27	1100.00	0.00	1100.00	1200.00	0.00	1200.00	Thane
४.	पालघर	845.22	0.00	845.22	900.00	0.00	900.00	1000.00	0.00	1000.00	Palghar
५.	रायगड	2624.54	0.00	2624.54	6846.53	0.00	6846.53	7694.36	0.00	7694.36	Raigad
६.	रत्नागिरी	2534.29	0.00	2534.29	2500.00	0.00	2500.00	3000.00	0.00	3000.00	Ratnagiri
७.	सिंधुदुर्ग	630.87	0.00	630.87	1206.18	0.00	1206.18	1250.00	0.00	1250.00	Sindhudurg
एकूण		12599.99	0.00	12599.99	16414.71	0.00	16414.71	18744.36	0.00	18744.36	Total

(पाच) निमखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय

राज्यातील निमखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन करण्याच्यादृष्टीने खालील योजना राबविल्या जात आहेत.

१. निमखाऱ्या पाण्याचे सर्वेक्षण :-

निमखाऱ्या पाण्यातील कोळंबी संवर्धन हा व्यवसाय निश्चित उत्पन्न देणारा एक चांगला व्यवसाय म्हणून उदयास आलेला आहे. महाराष्ट्र राज्यात एकूण ७० लहान मोठ्या खाड्यांलगत सुमारे ८०,००० हेक्टर खाजण क्षेत्र उपलब्ध आहे. या खाजण क्षेत्राचे सर्वेक्षण केले असता सुमारे १२,४५५ हे खाजण क्षेत्र निमखाऱ्या पाण्यातील कोळंबी संवर्धनाकरिता उपयुक्त असल्याचे आढळले आहे.

२. निमखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन केंद्रे :

संवर्धकांना निमखारे मत्स्यसंवर्धन तंत्रज्ञानाची प्रात्यक्षिकाद्वारे माहिती देण्यासाठी तसेच त्यांना दर्जेदार बीज पुरवठा करण्यासाठी शासकीय क्षेत्रात २ कोळंबी संवर्धन प्रकल्प व १ निमखारेपाणी कोळंबी बीजोत्पादन केंद्र स्थापन करण्यात आलेले आहेत.

रत्नागिरी येथे १९८३ साली ५.०० हेक्टर क्षेत्रात निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धन पथदर्शक प्रकल्पाची स्थापना केलेली असून प्रकल्पात ८ संचयन तळी व ३ संगोपन तळी आहेत. तसेच सदर पथदर्शक प्रकल्पात जिताडा माश्यांचे संवर्धनाचे प्रयोग देखील घेण्यात येतात. केंद्र शासनाने कृषि व संलग्न क्षेत्राच्या विकास दरात वाढ करण्याकरिता अकराव्या पंचवर्षिक योजनेच्या कालावधीत राष्ट्रीय कृषि विकास योजना हा कार्यक्रम राबविण्यास सन २००७-०८ पासून सुरुवात केली आहे. या योजनेतर्गत केंद्र शासनाकडून प्राप्त झालेल्या निधीतून पायाभूत सुविधा तसेच वैयक्तिक लाभार्थीकरिता प्रकल्प राबविले जातात. निमखारेपाणी पथदर्शक प्रकल्पाची सुधारणा व बळकटीकरण करण्यासाठी शासनाने दि. ६-९-२०१० च्या शासन निर्णयान्वये रु. १,६६,५५,९७१/- इतक्या निधीस प्रशासकीय मान्यता दिली असून काम प्रगतीपथावर आहे. तसेच सन १९८४ साली आसनगाव जिल्हा ठाणे येथे ५०.०० हेक्टर क्षेत्रात कोळंबी संवर्धन प्रकल्पाचे बांधकाम केलेले आहे. या प्रकल्पाचे जलक्षेत्र ३५.०० हेक्टर असून ८ टाईडफेड तळी व २६ पंपफेड तळी आहेत. कोळंबी संवर्धन केंद्र आसनगाव, ता. डहाणू, जि. ठाणे हे खाजगीरित्या कंत्राटी पद्धतीने ठेक्याने देण्यासाठी शासनाने जा.क्र. २९००/प्र.क्र. २०७ पदुम-१३ दि. १-४-२००२ व मत्स्यावि-२९०२/२३१६२/प्र.क्र. १४९/पदुम १३ दि. ६-८-२००५ अन्वये शासन निर्णय जाहीर केला आहे.

३. निमखारे पाणी मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा :-

खाजण जागा निमखारेपाणी कोळंबी संवर्धनासाठी विकसित करून मत्स्योत्पादन वाढीच्या दृष्टीने सर्वांगीण विकास साधण्यासाठी निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा ही केंद्र पुरस्कृत योजना राज्यात सन १९९०-९१ पासून कार्यान्वित झालेली आहे. सदर योजनेअंतर्गत कोळंबी संवर्धकांना त्यांच्या प्रकल्पासाठी पूर्ण तांत्रिक मार्गदर्शन केले जाते. यात जागेची निवड, प्रकल्प अहवाल तयार करणे, प्रशिक्षण बीज खाद्य पुरवठा इत्यादी मदत केली जाते. यंत्रणेमार्फत, चर्चासत्रे, शेतकरी मेळावे, सभा, प्रात्यक्षिके इत्यादी कार्यक्रमाचे आयोजन केले जाते. आर्थिक सहाय्यासाठी लाभार्थीचे प्रस्ताव वित्तीय संस्थेकडे शिफारस केले जातात. यंत्रणेमार्फत निमखारेपाणी कोळंबी संवर्धन प्रकल्प बांधकामासाठी प्रकल्प खर्चाच्या २५ टक्के व जास्तीत जास्त रु. ६०,००० प्रति हेक्टर (२.०० हेक्टर मर्यादेपर्यंत) अनुदान दिले जाते.

४. जलकृषी प्राधिकरण :-

तटीय कोळंबी संवर्धनाबाबत सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या अंतिम आदेशान्वये केंद्रीय जलकृषि प्राधिकरणाची स्थापना करण्यात आलेली असून प्राधिकरणाच्या नियंत्रणाखाली देशातील कोळंबी संवर्धनास पुनःश्च सुरुवात झालेली आहे. केंद्रीय जलकृषि प्राधिकरणाने निर्देशित केल्याप्रमाणे राज्यात जिल्हास्तरिय व राज्यस्तरिय जलकृषी प्राधिकरण समित्यांची स्थापना करण्यात आली आहे.

केंद्र शासनाने दि. २२-१२-२००५ अन्वये तटीय प्राधिकरण अधिनियम २००५ जारी केला आहे.

त्यानुसार प्रत्येक कोळंबी संवर्धन क्षेत्र त्यांच्या कोळंबी प्रकल्पाची नोंदणी जलकृषि प्राधिकरणाकडे करणे कायद्याने बंधनकारक आहे. आतापर्यंत १४५ प्रकल्प नोंदणी झाली आहे. उर्वरित प्रकल्प नोंदणीकरिता जिल्हा कार्यालयाकडून कार्यवाही सुरु आहे. पी-व्हेनामी या जातीच्या कोळंबीचे संवर्धन करण्यासाठी जलकृषि प्राधिकरणाने परवाने देणे सुरु केले असून त्यासाठी केंद्रीयस्तरावर व जिल्हा पातळीवर अशा प्रकल्पांची तपासणी व छाननी करून परवान्यासाठी शिफारस करण्याची कार्यवाही या समित्या करतात.

तक्ता एक TABLE-I
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (निमखारे पाणी)

(२) वित्तीय आवश्यकता :

(II) Financial Requirement :

(रुपये हजारत)
(Rs. in Thousands)

कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२५ Actuals Expenditure 2024-25		अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26		सुधारलेले अंदाज २०२५-२६ Revised Estimate 2025-26		अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27		Programme				
	अनिवार्य कार्यक्रमान्तर्गत Committed	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमान्तर्गत Committed	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमान्तर्गत Committed	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमान्तर्गत Committed	एकूण Total					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
(०१)(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	(01)(04) Pradhan Mantri Matsay Sumpada Yojana (Central Sponsored Scheme)
(०४) (०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीमुख योजना (सर्वसाधारण पुरूष)	(04) (04) Pradhan Mantri Beneficiary Matsay Sumpada Oriented Schemes (General Male) (Central Share 24%) (Scheme) (24057599)
(केंद्र हिस्सा २४%) (कार्यक्रम) (२४०५७५९९)	
३१ सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	20000	20000	...	20000	20000	...	1	1	Grant-in-aid (Non Salary)
३३ अर्थसहाय्य	1	1	...	1	1	...	1	1	33 Subsidies
(०२)(०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)	(02)(04) Pradhan Mantri Matsay Sumpada Yojana (Central Sponsored Scheme)
(०४) (०५) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीमुख योजना (सर्वसाधारण पुरूष)	(04) (05) Pradhan Mantri Matsay Sampada Beneficiary Oriented Schemes (General Male)
(राज्य हिस्सा १६%) (कार्यक्रम) (२४०५७६०५)	(State Share 16%) (Scheme) (24057605)
३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	13333	13333	...	13333	13333	...	1	1	31- Grant-in-aid (Non Salary)
३३- अर्थसहाय्य	33- Subsidies

तक्ता एक TABLE-I
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (निमखारे पाणी)

(२) वित्तीय आवश्यकता :

(II) Financial Requirement :

(रुपये हजारत)
(Rs. in Thousands)

कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२५		अर्थसंकल्प २०२५-२६		सुधारलेले अंदाज २०२५-२६		अर्थसंकल्प २०२६-२७		Programme			
	Actuals Expenditure 2024-25	Committed	Budget Estimates 2025-26	Committed	Revised Estimate 2025-26	Committed	Budget Estimates 2026-27	Total				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
0३ (०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)
(०४) (०६) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीमुख योजना (सर्वसाधारण महिला)
(केंद्र हिस्सा ३६%) (कार्यक्रम) (२४०५७६१४)
3१ सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	...	899	899	...	1	1	...	3240	3240	...	1000	1000
3३ अर्थसहाय्य
0४ (०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना)
(०४) (०७) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीमुख योजना (सर्वसाधारण महिला)
(राज्य हिस्सा २४%) (कार्यक्रम) (२४०५७६२३)
3१ सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	...	599	599	...	1	1	...	2160	2160	...	657	657
3३ अर्थसहाय्य

तक्ता एक TABLE-I (पुढे चालू)
प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (निमखारे पाणी)

(रुपये हजारत)
(Rs. in Thousands)

(२) वित्तीय आवश्यकता :
(II) Financial Requirement :

कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२५		अर्थसंकल्प २०२५-२६		सुधारलेले अंदाज २०२५-२६		अर्थसंकल्प २०२६-२७		Programme		
	Actuals Expenditure 2024-25	Budget Estimates 2024-25	Budget Estimates 2025-26	Revised Estimate 2025-26	Budget Estimates 2026-27						
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed Scheme-wise	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed Scheme-wise	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed Scheme-wise	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed Scheme-wise	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed Scheme-wise	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed Scheme-wise	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed Scheme-wise	एकूण Total	
1
०५ (०४)(०८) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) (२४०५७६३२)
३१ सहायक अनुदाने (वेतनेतर)
०६ (०४)(०९) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२४०५७६४१)
३१ सहायक अनुदाने (वेतनेतर)
०७ (०४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (०४)(०९) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रिय (केंद्र हिस्सा १००%) (कार्यक्रम) (२४०५७५६१)
३१ सहायक अनुदाने (वेतनेतर)

निमखारेपाणी मत्स्यव्यवसाय Brackishwater Fisheries

तक्ता एक TABLE-I

(२) वित्तीय आवश्यकता :

(II) Financial Requirement :

(रुपये हजारत)
(Rs. in Thousands)

कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२५		अर्थसंकल्प २०२५-२६		सुधारलेले अंदाज २०२५-२६		अर्थसंकल्प २०२६-२७		Programme			
	Actuals Expenditure 2024-25	Committed	Budget Estimates 2025-26	Committed	Revised Estimate 2025-26	Committed	Budget Estimates 2026-27					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत
	Committed	Scheme-wise	Total	Committed	Scheme-wise	Total	Committed	Scheme-wise	Total	Committed	Scheme-wise	Total
मागणी क्र. प्रधान शीर्ष	...	1498	1498	...	33340	33340	...	38739	38739	...	1665	1665
डी-६ २४०५, मत्स्यव्यवसाय
डी-९ ४४०५, मत्स्यव्यवसाय- वरील भांडवली खर्च
डी-९ ६४०५-मत्स्यव्यवसाय- साठी कर्ज
एकूण-(ब)-स्थूल	...	1498	1498	...	33340	33340	...	38739	38739	...	1665	1665
वजा-वसुली
(ब)-निव्वळ बेरीज	...	1498	1498	...	33340	33340	...	38739	38739	...	1665	1665

(ब)-वित्तव्यस्येची साधने-

मागणी क्र. प्रधान शीर्ष

डी-६ २४०५, मत्स्यव्यवसाय

डी-९ ४४०५, मत्स्यव्यवसाय-
वरील भांडवली खर्च

डी-९ ६४०५-मत्स्यव्यवसाय-
साठी कर्ज

एकूण-(ब)-स्थूल

वजा-वसुली

(ब)-निव्वळ बेरीज

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

(सहा) शिक्षण व प्रशिक्षण

प्रास्ताविक

मत्स्योत्पादनात वाढ करणे व या क्षेत्राशी निगडित असलेला मच्छिमार समाज सामाजिकदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या मागासलेला असल्याने त्यांना सर्वांगीण विकास करणे हे मत्स्यव्यवसाय विभागाचे ध्येय धोरण आहे. त्यासाठी मच्छिमार समाजातील मुलांना शालेय शिक्षण देणे व मच्छिमार तरुणांना मत्स्यव्यावसायिक प्रशिक्षण देणे हे दोन उपक्रम विभागाने हाती घेतले आहेत.

१. मत्स्यव्यवसाय शाळा (सन २००२ मध्ये जिल्हा परिषदेकडे हस्तांतरित) :

शासनाने मच्छिमार समाजातील मुलांना शालेय शिक्षण देण्यासाठी पाच सागरी जिल्ह्यात ठाणे येथे एक माध्यमिक व दोन प्राथमिक, तसेच रायगड जिल्ह्यात दोन प्राथमिक, रत्नागिरी जिल्ह्यात दोन व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात दोन प्राथमिक अशा एकूण ९ शाळा सन २००२ पर्यंत विभागाकडून चालविण्यात येत होत्या. सदर ९ शाळा शासनाच्या दिनांक २० फेब्रुवारी, २००२ च्या आदेशान्वये जिल्हा परिषदेकडे हस्तांतरित करण्यात आल्या आहेत. या शाळांमधील कर्मचारीवर्ग जिल्हा परिषदेकडे प्रति नियुक्तीवर हस्तांतरित करण्यात आलेला आहे.

२. मत्स्यव्यवसाय प्रशिक्षण केंद्रे : मत्स्यव्यवसाय विभागामार्फत मच्छिमार

तरुणांना मत्स्यव्यावसायिक सागरी प्रशिक्षण देण्यासाठी पाच सागरी जिल्ह्यात ६ प्रशिक्षण केंद्र चालविण्यात येत आहेत. ठाणे जिल्ह्यात सातपाटी येथे १९५६ साली पहिले प्रशिक्षण केंद्र सुरू करण्यात आले. त्यानंतर मुंबई जिल्ह्यात, वर्सोवा व ठाणे जिल्ह्यात वसई, रायगड जिल्ह्यात अलिबाग येथे तर रत्नागिरी जिल्ह्यात रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात मालवण येथे एक अशी एकूण ६ केंद्रे कार्यरत आहेत. या केंद्रात मच्छिमार युवकांना नौकानयन शास्त्र, नौकेच्या इंजिनाची निगा राखणे, मासेमारी साधनांचा व अत्याधुनिक साधनांचा सागरी मासेमारीसाठी उपयोग इत्यादी बाबतचे प्रशिक्षण देण्यात येते. सदर केंद्रात देण्यात येणारे प्रशिक्षण सहा महिन्यांच्या कालावधीचे असून वर्षातून दोन सत्रात प्रशिक्षण देण्यात येते (जानेवारी ते जून व जुलै ते डिसेंबर), प्रत्येक केंद्रात एका सत्रात २२ विद्यार्थी घेतले जातात. या योजनेखाली सन २०२३ व सन २०२४ या वर्षांमध्ये एकूण दोन सत्रात अनुक्रमे ६२ व ७२ प्रशिक्षणार्थीनी प्रशिक्षण घेतले आहे. सन २०२५ या वर्षात एकूण दोन सत्रात (जानेवारी ते जून व जुलै ते डिसेंबर) २७४ प्रशिक्षणार्थी प्रशिक्षण

घेतील. प्रशिक्षण कालावधीत यापूर्वी २००१ पर्यंत प्रत्येक उमेदवारास रु. ३००/- विद्यावेतन देण्यात येत होते. ३ फेब्रुवारी, २००१ पासून शासकीय धोरणानुसार प्रशिक्षणार्थीना विद्यावेतन देणे बंद करण्यात आले असून दारिद्र्यरेषेखालील विद्यार्थ्यांना रु. १००/- तर दारिद्र्यरेषेवरील विद्यार्थ्यांना रु. ४५०/- प्रशिक्षण फी आकारण्यात येते. सदर सागरी प्रशिक्षण केंद्रांपैकी रत्नागिरी, सातपाटी जि. वसई व अलिबाग, जि. रायगड प्रशिक्षण केंद्रे शासकीय जागेत स्थापन करण्यात आली आहेत. उर्वरित प्रशिक्षण केंद्रे खासगी जागेत कार्यरत आहेत.

३. राष्ट्रीय मात्स्यकी विकास बोर्ड, हैद्राबाद यांचेमार्फत कौशल्य विकास

कार्यक्रम : राष्ट्रीय मात्स्यकी विकास बोर्ड, हैद्राबाद यांचेमार्फत कौशल्य विकास कार्यक्रमांतर्गत राष्ट्रीय मात्स्यकी विकास बोर्ड, हैद्राबाद (NFDB) च्या अर्थसहाय्याने राज्याच्या विविध जिल्ह्यांमध्ये तीन दिवसांचे प्रशिक्षण कार्यक्रम मत्स्यव्यवसायाच्या तीनही क्षेत्रांमध्ये (सागरी, भूजल व निमखारे पाणी) राबविण्यात येतो. सदर योजनेअंतर्गत रा.म.वि.बोर्ड (NFDB) यांचे मार्फत प्राप्त निधी वितरीत करण्यात येतो. सदर सन २०२४-२५ व २०२५-२६ मध्ये अनुक्रमे २५० व १००० प्रशिक्षणार्थी यांना प्रशिक्षण देणे अपेक्षित आहे.

४. मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या जिल्हा कार्यालयातील तांत्रिक अधिकाऱ्यांना

प्रशिक्षण : राज्यामध्ये प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेंतर्गत Small/Medium/ Large Biofloc Tanks, Biofloc Pond, RAS Culture, Cage Culture Ornamental Fish Breeding & Rearing इत्यादी बाबत प्रकल्प मंजूर करण्यात आले आहेत. सदरचे प्रकल्प यशस्वीरीत्या चालू ठेवण्यासाठी व राज्यातील मत्स्य उत्पादन वाढविणे यासाठी मत्स्यव्यवसाय विभागाचे अधिकारी यांना तांत्रिक मार्गदर्शनाची गरज आहे. यासाठी सन २०२४-२०२५ या वर्षात देशातील केंद्रीय मत्स्य संशोधन संस्थाद्वारे मत्स्यव्यवसाय विभागाचे जिल्हा कार्यालयातील एकूण ६८ तांत्रिक अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्याचे निश्चित करण्यात आले असून यासाठी रु. ११,९१,५३०/- इतका खर्च होणार आहे. सन २०२५-२०२६ मध्ये मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या जिल्हा कार्यालयातील ७५ तांत्रिक अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्यात येईल.

शिक्षण व प्रशिक्षण Education and Training
तक्ता एक TABLE-I

वित्तीय आवश्यकता : Financial Requirement :

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)

कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२५		अर्थसंकल्प २०२५-२६		सुधारलेले अंदाज २०२५-२६		अर्थसंकल्प २०२६-२७		Programme			
	2	3	4	5	6	7	8	9		10	11	12
	Actuals Expenditure 2024-25		Budget Estimates 2025-26		Revised Estimate 2025-26		Budget Estimates 2026-27					
	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Scheme-wise	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Scheme-wise	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Scheme-wise	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Committed	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Scheme-wise	एकूण Total
1
(अ) कार्यनिहाय वर्गीकरण--												
१०९-विस्तार व प्रशिक्षण--												
(एक) मत्स्यव्यवसायातील कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण
(दोन) सरकारी मत्स्यव्यवसाय शाळा व माध्यमिक शाळा (24051204)	39733	...	39733	74556	...	74556	40315	...	40315	82708	...	82708
(तीन) मच्छमारांना प्रशिक्षण (24050291)	9	...	9	27	...	27	6275	...	6275	28	...	28
(चार) मच्छमारी विषय शिकवणाऱ्या शाळा व माध्यमिक शाळांना सहाय्य
ए-स्थूल बेरीज	39742	...	39742	74583	...	74583	46590	...	46590	82736	...	82736
वजा--वसुली
ए-निव्वळ बेरीज	39742	...	39742	74583	...	74583	46590	...	46590	82736	...	82736
(ब) वित्तव्ययची साधने--												
मागणी क्र. प्रधान शीर्ष												
डी- ६ २४०५, मत्स्यव्यवसाय	39742	...	39742	74583	...	74583	46590	...	46590	82736	...	82736
डी-९ ४४०५, मत्स्यव्यवसाया-वरील भांडवली खर्च
(ब)--स्थूल बेरीज	39742	...	39742	74583	...	74583	46590	...	46590	82736	...	82736
वजा--वसुली
(ब)--निव्वळ बेरीज	39742	...	39742	74583	...	74583	46590	...	46590	82736	...	82736

तक्ता दोन TABLE II

प्रशिक्षण पाठ्यक्रम व मुदत

Type of Course and its duration

मासेमारी नौकांचे यांत्रिकीकरण व भूजलाशयातील मच्छिमारीचा विकास याबाबत मच्छिमार युवकांना प्रशिक्षण देण्याच्या योजनेखाली, पुढील तक्ता या विभागाच्या ६ प्रशिक्षण केंद्रातून (प्रत्येक सत्रात १३२) २६४ मच्छिमार युवकांना यांत्रिकी नौका चालविण्याचे ६ महिन्यांचे प्रशिक्षण देण्यात आलेल्या उमेदवारांची तसेच इतर प्रशिक्षण केंद्रातून या योजनेखाली प्रशिक्षण घेणाऱ्या उमेदवारांची संख्या दर्शवितो.

The following table indicates No. of candidates (fisher youths) trained at 6 departmental training centres where 264 fisher youths (132 in each batch) are imparted six months' training in operation of mechanised fishing crafts and at other training centres under the scheme of training of fisher youths in mechanised fishing crafts, and Inland Fisheries Development.

मच्छिमार युवकांना दिलेल्या प्रशिक्षणाची माहिती

Details of Training imparted to fishery Youths

अ. क्र. Sr. No.	प्रशिक्षणाचा प्रकार कालावधी	प्रशिक्षित उमेदवारांची संख्या information about trained Candidates			Type of Course and its duration No. (Anticipated)
		२०२२-२०२३ (प्रत्यक्ष) 2022-2023 (Actual)	२०२३-२०२४ (अंदाजित) 2023-2024 (Estimated)	२०२४-२०२५ (अपेक्षित) 2024-2025	
1	2	उमेदवारांची संख्या No. of candidates	उमेदवारांची संख्या No. of candidates	उमेदवारांची संख्या No. of candidates	
		3	4	5	
१)	सागरी मत्स्यव्यवसायाचे प्रशिक्षण (६ महिने)	62	72	174	Training course in Marine Fisheries (6 months)
२)	कोचीन येथे सागरी मत्स्यव्यवसायाचे प्रगत शिक्षण	Advance Training in Marine Fisheries at Cochin
३)	भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसायाचे प्रशिक्षण (१ महिना)	Training in Inland Fisheries (1 month)
४)	भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसायाचे प्रशिक्षण (९ महिने)	Training in Inland Fisheries (9 months)

(सात) मासळीची सुरक्षण, वाहतूक व पणन

प्रास्ताविक :

मत्स्योत्पादनाच्या वाढीइतकेच मासळीचा तत्काळ वापर करणे महत्त्वपूर्ण आहे. मासळी हा जलद नाशवंत होणारा पदार्थ असल्याने त्याची तत्काळ व उचितरित्या प्रक्रिया करणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. मासळी पकडल्यानंतर कमीत कमी कालावधीत तिच्यावर संस्करण किंवा तिचे सुरक्षण करणे अथवा ती बाजारात नेणे आवश्यक आहे. मासळीच्या संस्करण, सुरक्षण, वाहतुकीसाठी आणि ती चांगल्या बाजारपेठेत नेण्यासाठी जरूर त्या सोयी योग्यवेळी उपलब्ध असणे आवश्यक आहे. मच्छिमार आर्थिक व सामाजिकदृष्ट्या मागासलेले असल्याने स्वतःच्या मिळकतीतून ते उपरोक्त सोयी निर्माण करू शकत नाहीत ह्या विभागाद्वारे त्यांच्या मच्छिमार सहकारी संस्थांना अर्थसहाय्य मंजूर करून त्याद्वारे त्यांना उपरोक्त सोयी उपलब्ध करून दिल्या जातात.

१) मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व पणन सुविधा :-

मासळीवर प्रक्रिया, जतन व पणन ही योजना या विभागाकडून पहिल्या पंचवार्षिक योजनेपासून राबविली जात आहे. या योजनेखाली मासळीच्या वाहतुकीसाठी माल मोटारी खरेदी करणे, बर्फ कारखाने व शीतगृहे यांची उभारणी करणे तसेच मासळी बाजार व गोदाम बांधणी करणे इ. साठी अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्यात येत असते. सहकार क्षेत्रात प्रथमच मासळी प्रक्रिया व निर्यातक्षम प्रकल्प कार्यान्वित करण्यात आला आहे.

१९७७-७८ सालापासून राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाच्या अर्थसहाय्याच्या पद्धतीनुसार या योजनेची अंमलबजावणी करण्यात येत आहे. सदर पद्धतीचा तपशील तक्ता दोन मध्ये दिला आहे.

२) मच्छिमार सहकारी संस्थांना वीज दराने सवलत :-

मासळी सूस्थितीत राहण्यासाठी मासळी बर्फात/शितगृहात ठेवणे आवश्यक आहे. बर्फ कारखाने/शीतगृहे सागरी क्षेत्रात सहकारी संस्थामार्फत चालविण्यात येतात. हे कारखाने चालविण्यासाठी येणारा खर्च जास्त येत असल्यामुळे सहकारी संस्थांना प्रती वीज एककावर ४० पैसे सूट देण्यात येते.

सन १९९६-९७ पर्यंत ही योजनेतर योजना होती. शासन व कृषी व पदुम विभाग क्र. मत्स्यवि-१०९५/१४५०/(१५६) पदुम-१४ दिनांक २१ नोव्हेंबर, १९९६ च्या पत्रान्वये निर्देशित केल्याप्रमाणे ही योजना नववी पंचवार्षिक योजना १९९७-२००२ मध्ये योजनेंतर्गत योजना म्हणून समावेश करण्यात आली.

३) राष्ट्रीय सहकार विकास निगम योजनेंतर्गत मच्छिमार सहकारी संस्थांना अर्थसहाय्य (NCDC) : राष्ट्रीय सहकार विकास निगममार्फत, मच्छिमार सहकारी संस्थांना बर्फ कारखाना/शितगृह उभारणे, मासळीची जलद वाहतूक करण्यासाठी ट्रक/टेम्पो खरेदी करणे, गोदामाचे बांधकाम करणे इत्यादीसाठी अर्थसहाय्य देणेबाबतची योजना सन १९७७-७८ पासून कार्यान्वित आहे.

मासेमारी नौकांचे यांत्रिकीकरण :

सन २०२४-२५ या वर्षामध्ये शासनस्तरावरून तरतूद उपलब्ध न झाल्यामुळे निधी वितरीत करणे शक्य झाले नाही.

सन २०२५-२६ या वर्षामध्ये (अपेक्षित) ४३ संस्थांच्या १६६ गटांसाठी ५५ टक्के अंतर्गत रु. ४५६३.५३ लक्षची आवश्यकता आहे. तसेच २४ संस्थांच्या ८२ गटांसाठी ५ टक्के साठी रु. १७९.८० लक्ष व २० टक्के साठी रु. ७०४.७५ लक्ष अशी एकूण मिळून २५ टक्के ८८४.५५ लक्षची आवश्यकता आहे.

सन २०२५-२६ या वर्षामध्ये (अंदाजित) ४५ संस्थांच्या २२९ गटांसाठी ५५ टक्के अंतर्गत रु. ६८२४.०९ लक्ष इतकी रक्कम प्रस्तावांसाठी आवश्यक असेल, तसेच ३५ संस्थांच्या १६८ गटांसाठी ५ टक्के साठी रु. ४२८.४८ लक्ष व २० टक्के साठी रु. १७०९.७८ लक्ष अशी एकूण मिळून २५ टक्के २१२८.२६ लक्ष इतकी रक्कम प्रस्तावांसाठी आवश्यक असेल.

मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व विक्री :

सन २०२५-२६ या वर्षामध्ये (अपेक्षित) सदयस्थितीत विभागाकडे एकही प्रस्ताव प्राप्त झालेला नाही.

सन २०२६-२७ या वर्षामध्ये (अंदाजित) बर्फ कारखाने व शितगृहे या योजनेंतर्गत ५५ टक्के अंतर्गत रु. ८२.५० लक्षची आवश्यकता आहे. तसेच ५ टक्के साठी रु. ७.५० लक्ष व २० टक्के साठी रु. ३०.०० लक्ष अशी एकूण मिळून २५ टक्के ३७.५० लक्ष इतकी रक्कम प्रस्तावांसाठी आवश्यक असेल, तसेच मालमोटारी खरेदीसाठी अर्थसहाय्य या योजनेंतर्गत ५० टक्के अंतर्गत रु. १२.५ लक्षची आवश्यकता आहे. तसेच १० टक्केसाठी.

रु. २.०० लक्ष व १५ टक्के साठी रु. ३.०० लक्ष अशी एकूण मिळून २५ टक्के ५.०० लक्ष इतकी रक्कम प्रस्तावांसाठी आवश्यक असेल.

(आठ) इतर कार्यक्रम

मच्छिमार व त्यांच्या सहकारी संस्थांच्या विकासासाठी खालील इतर योजना राबविण्यात येतात.

(१) मासेमारी संकट निवारण निधी (इतर कार्यक्रम) :-

मच्छिमार समुद्र, खाडी, तलाव, नदी, डोह इत्यादी ठिकाणी मासेमारी करीत असतांना मृत/बेपत्ता झाल्यास त्यांच्या वारसाना रु. ५०,००० चे अर्थसहाय्य देण्यात येते. दि. १ जून, २००८ पासून सदर अर्थसहाय्यात रु. ५०,०००/- वरून रु. १,००,०००/- अशी वाढ करण्यात आली आहे.

(२) मत्स्यव्यवसाय विकासाचे प्रकल्प राबविण्यासाठी महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळास भाग भांडवल देण्यात येते.

(३) (अ) मच्छिमारांसाठी राष्ट्रीय कल्याण निधी अंतर्गत घरकुल योजना :-

(५० : ५०%)

(केंद्र पुरस्कृत योजना) राष्ट्रीय कल्याण निधी या केंद्र पुरस्कृत योजनेतर्गत आदर्श मच्छिमार गावाचा विकास या घटकांतर्गत राज्यातील भूजल आणि सागरी क्षेत्रातील मच्छिमारांसाठी सुरक्षित निवारा उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने घरे बांधून देणे, पिण्याच्या पाण्यासाठी कूपनलिका बांधून देणे, तसेच त्यांच्या सामूहिक उपक्रमांसाठी/कामासाठी समाजमंदीर बांधून देणे, इत्यादी मुलभूत सुविधा पुरविण्यात येत असून दारिद्र्यरेषेखालील आणि दुर्बल घटकातील मच्छिमारांना प्राधान्य देण्यात येते.

सदर योजना सन १९९५-९६ पासून महाराष्ट्र राज्यात कार्यान्वीत करण्यात आली असून योजनेतर्गत पुरविण्यात येत असलेल्या सुविधांसाठी खर्चाची मर्यादा खालीलप्रमाणे असून त्यामध्ये केंद्र शासन आणि राज्य शासन यांचा ५० : ५० टक्केवारीप्रमाणे आर्थिक सहभाग आहे.

केंद्र शासनाच्या २७०३५-१९/२०१५ एफ. वाय. (आय. क्व्ह.) व्हॅक्युम-२, दि. ३० जून, २०१६ निलक्रांती धोरणांची मार्गदर्शक तत्त्वे २०१६ व कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे शा.नि.क्र. मत्स्यबी-२०१६/प्र.क्र. १५९/पदुम-१३, दि. ६-३-२०१७ अन्वये मच्छिमार सहकारी संस्थेच्या एकाच गावातील किमान २० सभासदांच्या गटास कुटुंबाला २५ चौ. मी. क्षेत्रफळाचे एक घरकुल बांधण्यासाठी रु. १.२० लक्ष व पिण्याच्या पाण्यासाठी २० घरकुलास १ कूपनलिकासाठी रु. ५० लक्ष, किमान ७५ व त्यापेक्षा जास्त घरकुलाच्या समुहाकरिता समाजमंदिर बांधण्यासाठी ४.०० लक्ष इतके अर्थसहाय्य केंद्र शासनाने निश्चित केले आहे. २५ चौ.मी. क्षेत्रफळाच्या घरकुलात १ बैठकीची खोली १ स्वयंपाकघर, शौचालय व न्हाणीघर यांचा समावेश आवश्यक आहे समाज मंदिरासाठी २०० चौ. मी. क्षेत्रफळ आवश्यक असून त्यामध्ये दोन शौचालये व १ कूपनलिकेचा अंतर्भाव आहे.

(३) (ब) केंद्र पुरस्कृत राष्ट्रीय कल्याण निधी अंतर्गत प्रधानमंत्री सुरक्षा विमा योजना (अपघात गट विमा योजना) :-

केंद्रशासनाच्या निलक्रांती मार्गदर्शिका क्र. २७०३५-१९/२०१५ एफ. वाय. (आय. क्व्ह.) व्हॅक्युम-२ माहे जून, २०१६ अन्वये

या योजने अंतर्गत मासेमारी करताना नैसर्गिक आपत्तीमुळे होणारे अथवा अन्य कोणत्याही कारणास्तव होणाऱ्या अपघातामुळे मृत्यू/पूर्णातः कायमचे अपंगत्व आल्यास रु. २,००,०००/- चे विमा संरक्षण व अंशतः अपंगत्व आल्यास रु. १००,०००/- चे विमा संरक्षण देण्यात येते. या व्यतिरीक्त मच्छिमारांना रु. १०,०००/- पर्यंत वैद्यकीय उपचारार्थ खर्च भागविण्यासाठी

स्पेशल काँटीजन्सी पॉलीसी ही योजना कार्यान्वीत करण्यात येते. या योजनेअंतर्गत रु. १०.०००/- पर्यंत वैद्यकीय खर्च अनुज्ञेय असेल. याकरिता मच्छिमार सभासदास विमा हप्त्यापोटी रक्कम भरण्याची आवश्यकता नाही. सदरची योजना राष्ट्रीय मत्स्यजिवी सहकारी संघ मर्या. नवी दिल्ली यांचेमार्फत राबविण्यात येत असल्याने रु. १५.५४/- (रु. ७.७७/- राज्य हिस्सा व रु. ७.७७/- केंद्र हिस्सा) चा वार्षिक विमा हप्ता राष्ट्रीय मत्स्यजिवी सहकारी संघ मर्यादित नवी दिल्ली यांना अदा करण्यात येईल.

(४) क्रियाशील मच्छिमारांकरिता राष्ट्रीय कल्याणकारी बचतीसह मदतीची योजना :-

मत्स्यव्यवसाय विभागातील सहकारी संस्थेच्या दारिद्र्यरेषेखालील क्रियाशील मच्छिमार सभासदांसाठी मासेमारी बंदीच्या कालावधीत उदरनिर्वाह होण्याच्या दृष्टीने केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनानुसार मच्छिमारांसाठी राष्ट्रीय कल्याणकारी बचतीसह मदतीची योजना (Saving cum Relief) देण्याबाबतची राज्य शासनाच्या समभागासह नवीन योजना सुरू करण्यात आली आहे.

लाभार्थी मच्छिमार हा पूर्ण वेळ मासेमारी व्यवसाय करणारा क्रियाशील मच्छिमार असावा. सदर योजने अंतर्गत मच्छिमार सहकारी संस्थेच्या मच्छिमारांने नऊ महिन्यांच्या मासेमारी कालावधीत किमान तीन हप्त्यात एकूण रु. १५००/- प्रति वर्ष लाभार्थी समभाग जमा करणे आवश्यक आहे. या योजनेत राज्याचे ५०% व केंद्र शासनाचे ५०% म्हणजे प्रत्येकी रु. १५००/- प्रति लाभार्थी प्रति वर्ष अर्थसहाय्य देय राहिल. लाभार्थ्यांस DBT द्वारे रक्कम अनुज्ञेय राहिल.

(५) मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास :-

मच्छिमारी सहकारी संस्थांच्या विकासासाठी मच्छिमारी सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीय अनुदान व भागभांडवलाचे अर्थसहाय्य देण्यात येते.

(६) तारापोरवाला मत्स्यालय :-

तारापोरवाला मत्स्यालय हे विद्यार्थी व पर्यटकांच्या दृष्टीने, शैक्षणिक व करमणुकीचे केंद्र असून मुंबई मधील एक ख्यातनाम तसेच अत्यंत लोकप्रिय आहे. येथे विविध जातीचे मासे प्रदर्शित करण्यात आलेले आहेत. उदा. गोड्या, सागरी पाण्यातील मासे तसेच शोभिवंत मासे दर्शकांसाठी सशुल्क प्रदर्शित करण्यात येतात. दि. ४ मार्च, २०१५ पासून नुतनीकरणानंतर प्रवेश शुल्क मोठ्यांसाठी रु. ६०/- लहानांसाठी (३ ते १२ वर्ष) रु. ३०/- त्याच प्रमाणे शैक्षणिक सहली, शाळा संस्थेच्या सामुहिकरित्या येणाऱ्या गटास व अपंगास, शासकीय कर्मचारी रु. ३०/- सेवा निवृत्त शासकीय कर्मचारी रु. ४०/- तसेच विदेशी पर्यटकांस (प्रौढ) रु. २००/- व विदेश (मुले) यास रु. १००/- इतक्या दराने शुल्क आकारण्यात येते.

मत्स्यालय हे मंगळवार ते शनिवार सकाळी १०.०० ते संध्याकाळी ८.०० वाजेपर्यंत आणि रविवारी सकाळी १०.०० ते रात्री ९.०० वाजेपर्यंत व सोमवारी मत्स्यालय बंद असते.

१) भ्रमणध्वनी चित्रिकरण (Mobile Photography) रु. ५००/-

२) स्थिर चित्रिकरण (Still Photography) रु. ५,०००/-

३) चल चित्रिकरण (Film Photography) रु. १०,०००/-

मत्स्यालयाची स्थापना १९५१ साली करण्यात आली. मत्स्यालय मार्च २०१३ पासून ते मार्च २०१५ पर्यंत नुतनीकरणासाठी मत्स्यालय बंद होते.

दि. ४-३-२०१५ पासून प्रेक्षकांसाठी खुले करण्यात आले. तारापोरवाला मत्स्यालयाचे सेकंड व थर्ड जनरेशन स्वरूपात आधुनिकीकरण व नूतनीकरण करण्यात आले आहे. नूतनीकरण अंतर्गत मत्स्यालय इमारतीच्या दर्शनी भागाचे सुशोभिकरण, प्रवेशद्वाराजवळ ओशनेरीयम सदृश्य प्लेक्सी ग्लास टाकी निर्माण करून, मोठ्या आकाराच्या टाक्या, मत्स्यटाक्यांची वैविध्यपूर्ण सजावट, परदेशी आकर्षक मासे व त्याकरिता अद्ययावत गाळण यंत्रणा जेली फिश टँक मत्स्य टाक्यांवर आकर्षण लाईट फिटिंग, मासे व मत्स्य व्यवसायाबाबत माहितीपट व लघुपट दाखविण्याकरिता ४८ व्यक्तीसाठी बसण्याची व्यवस्था असलेले ॲम्फिथिएटर तसेच पर्यटकांना मत्स्यालयात वातानुकूलित वातावरण उपलब्ध करण्यात आले आहे.

सद्यस्थितीत दि. २०/०३/२०१९ रोजी पासून कोविड-१९ च्या पार्श्वभूमीवर मत्स्यालय प्रेक्षकांकरिता बंद करण्यात आले आहे.

(७) विशेष घटक योजना :-

अनुसूचित जाती/नवबौद्ध, या परंपरेने मत्स्यव्यवसायाशी संबंधित नसलेल्या दुर्बल घटकातील लाभार्थींना प्रशिक्षण व अन्य सुविधा पुरविण्याच्या दृष्टीने विशेष घटक योजना महाराष्ट्र राज्यात १९७९-८० पासून राबविण्यात येत आहे. या कार्यक्रमांतर्गत अनुसूचित जाती/नवबौद्ध यांना नायलॉन सूत, मोनोफिलामेंट, कपाशी सूत, नौका इत्यादी मत्स्योपयोगी साधनावर मासेमारी

अधिक किफायतशीर करण्यासाठी अर्थसहाय्य दिले जाते.

(८) स्वेच्छा अनुदान :-

या योजनेखाली मत्स्यव्यवसाय विभागातील इमारतीबाबतची अत्यावश्यक गौण बांधकामे केली जातात. सदर योजना सन १९७७-७८ पासून कार्यान्वित आहे.

(९) मच्छिमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य :-

(अ) अनुदान :- मत्स्यव्यवसायासाठी लागणारी जाळी तयार करण्यासाठी बरेच मच्छिमार नायलॉन सूत, मोनोफिलामेंट व शेवसुत वापरतात. तसेच यांत्रिक मासेमार नौकांसाठी त्यांना डिझेल तेलाची फार आवश्यकता असते. तथापि या साधनांच्या किमतीत बरीच वाढ होत असल्यामुळे मासेमारीसाठी ती आवश्यक असूनही त्यांचा वापर करणे मच्छिमारांना अशक्य होते. वास्तव सवलतीच्या दरात मच्छिमारांना ही साधने उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने या विभागाकडून वरील योजना राबविली जात आहे. नायलॉन सूत, मोनोफिलामेंट धागा व सुतांची जाळी शिखर संघ किंवा जिल्हा संघामार्फत पुरविले जाते. १९८२-८३ पासून रापनकारांना नॉयलॉन सूत वगैरेवर तसेच अल्प उत्पन्न मच्छिमारांना बिगर यांत्रिकी नौकांसाठी नौकेच्या किमतीच्या ५० टक्के किंवा जास्तीत जास्त रु. १,००,००० अर्थसहाय्य देण्यात येते.

तिलापिया संवर्धन

भारतामध्ये तिलापिया शेतीला केंद्र व राज्य सरकारकडून विविध प्रोत्साहन दिले जात असून त्यामुळे मत्स्य उत्पादन, रोजगार निर्मिती आणि परकीय चलन कमाई वाढवणे हे उद्दिष्ट आहे. तिलापिया हा "जलीय चिकन" म्हणून ओळखला जाणारा, जगभरात मोठ्या प्रमाणावर पाळला जाणारा आणि जलद वाढणारा मासा आहे. ७० प्रजातीपैकी नाईल तिलापिया ही सर्वाधिक व्यावसायिक प्रजाती असून ती विविध प्रकारच्या पारंपारिक तसेच सधन शेती प्रणालीमध्ये उत्तम वाढते.

या करीता सन २००९ च्या केंद्र शासनाच्या तिलापिया संवर्धनाचे मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार काही खाजगी हॅचरी आणि कंपन्यांना तसेच राजीव गांधी सेंटर फॉर एक्वाकल्चर (RGCA) यांना सुरुवातीला परदेशातून व्यावसायिकदृष्ट्या व्यवहार्य तिलापिया स्ट्रेन आयात करण्याची आणि देशात गुणाकार केंद्रे आणि हॅचरी स्थापन करण्याची परवानगी देण्यात आली होती.

कार्प, पंगासिअस आणि इतर प्रजातींसोबत तलाव, पिंजरा (cage culture), RAS आणि बायोप्लॉक या सारख्या आधुनिक प्रणालीमध्ये तिलापिया उपयुक्त ठरू शकतो.

तिलापियाच्या वाढत्या जागतिक मागणीमुळे आणि देशांतर्गत वापर वाढीच्या गरजेमुळे भारतात या शेतीसाठी PMMSY सारख्या योजना उत्पादकांना, बियाणे उत्पादकांना व निर्यातदारांना प्रोत्साहन देत आहेत. उत्पादन वाढवण्यासाठी पुढील गोष्टी आवश्यक आहेत:

- * उच्च दर्जाच्या बियाण्यांची उपलब्धता
- * ब्रूड बँक, हॅचरी, गुणाकार केंद्रांची वाढशेतकरी आणि ग्राहकांमध्ये तिलापियाबद्दल जागरूकता
- * निर्यात वाढीसाठी व्यावसायिक शेतकऱ्यांना प्रोत्साहन

योग्य धोरणात्मक बदल आणि आधुनिक मत्स्यशेती तंत्रज्ञानाच्या वापरामुळे तिलापिया भारतातील उत्पादनवाढ, रोजगारनिर्मिती आणि निर्यात वाढवण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावू शकतो.

तिलापिया माशांची शेती विशेषतः गिफ्ट तिलापिया भारतात अधिक लोकप्रिय होत आहे, कारण नाईल तिलापिया आणि ब्लू तिलापिया यांचा संकरित परिणाम म्हणून तयार झालेली ही प्रजाती, ज्याची वाढीची क्षमता, रोग प्रतिकारशक्ती, विविध पर्यावरणीय परिस्थितींशी जुळवून घेण्याची क्षमता आणि बाजारातील मोठी मागणी यामुळे ती अत्यंत फायदेशीर ठरू शकते. या माशांच्या विविध जाती, प्रजनन प्रणाली, आणि शेतीच्या मुख्य पायऱ्या समजून घेणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे, कारण हे भारतातील मत्स्यपालन उद्योगाला मोठे प्रोत्साहन देऊ शकते.

या करीता गिफ्ट तिलापिया माशांचे नर्सरी पालन म्हणजे पिल्लांची (मत्स्यबीज) प्रारंभिक काळातील संगोपन, ज्यामध्ये १.५ ते २.० सें.मी. आकाराचे मत्स्यबीज ३० ते ४५ दिवसांपर्यंत संगोपन तलावात ठेवले जातात. या काळात पिल्ले बोटूकली होतात आणि त्यानंतर त्यांना संवर्धन तलावात स्थानांतरित केले जाते. सदर माशांचे नर्सरी पालन प्रक्रियेत अनेक तांत्रिक बाबींचे पालन आवश्यक आहे, ज्यामुळे माशांची योग्य वाढ, आरोग्य आणि उत्पादन सुनिश्चित होऊ शकते. यासाठी योग्य तलावाची निवड, पाणी गुणवत्ता व्यवस्थापन, खाद्य व्यवस्थापन आणि माशांची निरंतर देखरेख महत्त्वाची आहे. ज्यामुळे जास्तीत जास्त मासे जगवता येतात आणि उत्पादन वाढते.

तिलापिया माशाची शेती भारतात मोठ्या प्रमाणावर सुरु होण्याची क्षमता आहे. योग्य व्यवस्थापन, पाणी गुणवत्ता आणि आहार नियंत्रण यांद्वारे या शेतीतून चांगले उत्पादन मिळवता येईल. सरकारचे प्रोत्साहन, तंत्रज्ञान आणि प्रशिक्षण यांचा वापर करून शेतकऱ्यांना यश मिळवता येईल. यामुळे स्थानिक रोजगार निर्माण होईल आणि देशांतर्गत तसेच निर्यात बाजारपेठेत भारताचा सहभाग वाढू शकतो.

धरती आबा जनजातीय ग्राम उत्कष अभियान" (DAGUA)

केंद्र शासनाकडून प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा या योजने अंतर्गत अॅक्वाकल्चर व मत्स्यव्यवसाय वृद्धीगंत करण्याकरीता "धरती आबा जनजातीय ग्राम उत्कष अभियान" (DAGUA) ही सहयोजना सुरु करण्यात आली आहे. हि योजना आदीवासी क्षेत्र व समुदायांच्या विस्तृत विकास करण्याकरीता मुळ पायाभूत सुविधा, आरोग्यसेवा, शिक्षण, रोजीरोटीच्या समस्यांचे निराकरण करण्याकरीता उपलब्ध संसाधनांमधील दुरावा व अंतर दूर करणे हे या योजनेचे मुळ उद्दीष्ट आहे.

सदर योजने अंतर्गत साधारणतः १०००० समुदायातील १,००,००० वैयक्तिक लाभार्थीना अंतर्भूत करण्याबाबतचा केंद्र सरकारचा मानस आहे. या योजने अंतर्गत लाभार्थी निवडीसाठी प्राधान्य द्यावयाचे क्षेत्र खालीलप्रमाणे आहे.

*आर्काक्षित तालुक्यातील आदीवासी गावातील अनुसूचित जमातीचे लाभार्थी

*आदीवासी जमात लोकसंख्या प्रभावित परंतु अविकसित क्षेत्र

*आदीवासी बाहुल्य गांव जेथे किमान ५०० लोकसंख्या आणि ५०% अथवा त्यापेक्षा अधिक आदीवासी जातींची लोकसंख्या

या योजना राबविण्याकरीता महाराष्ट्र राज्यातील ३२ जिल्ह्यांतील १९२ तालुक्यांमधील ४९१७ गावांचा समावेश करण्यात आला आहे.

या योजनामध्ये अर्थसहाय्याचे प्रमाण अनुदान ९०% व लाभार्थी हिस्सा १०% असे राहणार असून अनुदानामध्ये ६०% केंद्र हिस्सा (५४%) व ४०% राज्य हिस्सा (३६%) या प्रमाणात राहिल. या योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेच्या धर्तीवर जिल्हा स्तरीय व राज्य स्तरीय समितीमार्फत प्रस्तावाची शिफारस राष्ट्रीय मत्स्यकी विकास मंडळ मार्फत केंद्र शासनास प्रस्ताव सादर करण्यात येणार आहे. त्यासाठी राज्य शासनाची मान्यता / मंजूरी मिळणे आवश्यक आहे. या सहयोजनेमध्ये समाविष्ट असलेल्या लाभार्थींभिमुख उपक्रमांची यादी केंद्र शासनाच्या दिनांक १४ जानेवारी, २०२५ च्या पत्रासोबत सहपत्रित करण्यात आलेली आहे.

तक्ता एक-TABLE I

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)

इतर कार्यक्रम Other Programme

कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२०२५ Actuals Expenditure 2024-2025		अर्थसंकल्प २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		सुधारलेले अंदाज २०२५-२०२६ Revised Estimate 2025-2026		अर्थसंकल्प २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027		Financial Requirement			
	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Commi- tted	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Commi- tted	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Commi- tted	एकूण Total	अनिवार्य कार्यक्रमांतर्गत Commi- tted	एकूण Total				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
(ए)-- कार्यनिहाय वर्गीकरण-												
१ तारापोरेवाला मत्स्यालय (२४०५०३९८)	३८०३	..	३८०३	४०१६	..	४०१६	३५१५	..	३५१५	४२१५	..	४२१५
२ महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळास अर्थसहाय्य (४४०५०१०३)	२००	२००	२००	..	१४०	१४०	..	२०००	२०००
३ प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनाअंतर्गत अपघाती गट विमा योजना (कार्यक्रम) (२४०५७८६६)	..	४८२०	४८२०	..	१५०००	१५०००	..	१५०००	१५०००	..	१३०००	१३०००
४ राष्ट्रीय कल्याण निधी अंतर्गत.. मच्छिमारांसाठी घरकुल योजना (कार्यक्रम) (२४०५१०४४) (२४०५१०५३)
५ मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास
६ मासेमारी साधनांचा पुरवठा
७ स्वेच्छा अनुदान (२४०५०४९६)	६८९	६८९	६८९	५००००	५००००	५००००	५००००	३५०००	३५०००	६०००	६०००	६०००
८ नैसर्गिक आपत्तीत मृत पावलेल्या मच्छिमारांच्या वारसांना अनुदान/ सानुग्रह अनुदान (२४०५१२८७)	२१००	२१००	२१००	२७००	२७००	२७००	१११६६	..	१११६६	४०००	४०००	४०००
९ विशेष घटक योजना
१० मासेमारी परवाना व नौका नोंदणीकृत पध्दत
११ मच्छिमारांसाठी मासेमारी करताना सुरक्षिततेची साधने पुरविणे (२४०५५२११)(२४०५५३०८)

(A) Activitywise Classification

Taraporewala Aquarium (24050398)	4215	..	4215	4215	..	4215	3515	..	3515	4215	..	4215
Financial Assistance to Maharashtra Fisheries Development Corporation (44050103)	200	200	200	..	140	140	..	2000	2000
Group Accident Insurance scheme for Active Fishermen Under PMMSY (24057866)	..	4820	4820	..	15000	15000	..	15000	15000	..	13000	13000
National Welfare Fund
Development of Fisheries Cooperative
Supply of Fishery Requisite
Discretionary Grants	689	689	689	50000	50000	50000	50000	35000	35000	6000	6000	6000
Grant-in-aid to the heirs of the deceased Fisherman under natural calamities.	2100	2100	2100	2700	2700	2700	11166	..	11166	4000	4000	4000
Special Component Plan
Fishing License and vessels Registration Scheme
Safety of fishermen at sea (24055291) (24055308)

तक्ता एक--TABLE I

इतर कार्यक्रम--समाप्त Other Programme--End

(रुपये हजारत) (Rs. in Thousands)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
१२	(०४) प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) (०४)(१०) मासेमारी बंदी कालावधी दरम्यान मच्छीमारांना उदरनिर्वाहाकरीता अर्थसहाय्य (केंद्र हिस्सा ५०%) (२४०५७८१२) (०४)(११) मासेमारी बंदी ३१-सहा-अनुदाने (वेतनेतर)	3000	3000	5003	..	5003	5000	..	31-Grant-in aid (Non Salary)		
	कालावधी दरम्यान मच्छीमारांना उदरनिर्वाहाकरीता अर्थसहाय्य (राज्य हिस्सा ५०%) (२४०५७८११) ३१ सहा-अनुदाने (वेतनेतर)				3000	3000	5003	..	5003	5000	..			
	Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Centrally Sponsored Scheme) (04)(10) Livelihood and Nutritional Support for Fishers for conservation of fisheries resources (Central Share 50%)				3000	3000	5003	..	5003	5000	..			
	Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana (Centrally Sponsored Scheme) (04)(10) Livelihood and Nutritional Support for Fishers for conservation of fisheries resources (State Share 50%)				3000	3000	5003	..	5003	5000	..			
	31-Grant-in aid (Non Salary)													
	बेरीज-अ-स्थूल वजा-वसुली	5903	10329	16232	6716	71200	77916	24687	50140	74827	18215	21000	39215	
	बेरीज-अ-निव्वळ	5903	10329	16232	6716	71200	77716	24687	50140	74827	18215	21000	39215	
	बी-वित्तव्यवस्थेची साधने-													
	मागणी प्रधान शीर्ष क्रमांक	
	डी-६ २४०५-मत्स्यव्यवसाय	..	5903	5509	11412	6716	71200	77916	24687	50140	74827	18215	21000	39215
	डी-९ ४४०५-मत्स्यव्यवसाय खर्च	
	डी-९ ६४०५-मत्स्यव्यवसाय कर्जे	
	बेरीज-ब-स्थूल वजा-वसुली	5903	5509	11412	6716	71200	77916	24687	50140	74827	18215	21000	39215	
	बेरीज-ब-निव्वळ	5903	5509	11412	6716	71200	77916	24687	50140	74827	18215	21000	39215	

तक्ता दोन--TABLE II

तारापोरवाला मत्स्यालयास भेट दिलेल्या प्रेक्षकांची संख्या व जमा झालेले शुल्क याचा तपशील दर्शविणारे विवरणपत्र
(रुपये लाखात) (Rs. in lakhs)

अ. क्र.	वर्ष	प्रेक्षकांची संख्या (लाखात)	जमा झालेले शुल्क	अभिप्राय
1	2	3	4	
२०२२-२०२३ (प्रत्यक्ष) 2022-2023 (Actual)	तारापोरवाला मत्स्यालयाचे मार्च, २०२० पर्यंत तिकीट विक्री महसुलाची रक्कम आहे. (सध्या बंद आहे.)
२०२३-२०२४ (अंदाजित) 2023-2024 (Estimated)	मत्स्यालय बंद आहे.
२०२४-२०२५ (अपेक्षित) Budget Estimates 2024-2025	5.00	2.25		अंदाजित रक्कम

(५) मत्स्यव्यवसाय विभागातील सर्व कर्मचारी वर्गाची कार्यक्रमवार माहिती दर्शविणारा तक्ता / Statement showing Programmewise staff in the Fisheries Department

शा.नि.क्र.मत्स्य/आ-२००६/प्र.क्र. ८३/पदुम-१२ दि. ३० मार्च, २००७ व दि. ३० मे, २००८

क्र. No.	पदनाम	सुधारित वेतन मॅट्रिक्स मधील वेतनस्तर	मुख्य कार्यालय व प्रादेशिक कार्यालये Head Office and Regional Offices	जिल्हा कार्यालये District Offices	एकूण पदसंख्या Total Posts	Designation
1	2	3	4	5	6	
गट अ						
		Pay Matrix				
१	आयुक्त (भाप्रसे)	S-30 : 144200 - 218200	1	..	1	Commissioner (IAS)
२	सहाय्यक आयुक्त मत्स्य (भूजल, सागरी, निपास)	S-25 : 78800 - 209200	3	..	3	Joint Commissioner of Fisheries (Inland/Marine/BWS)
३	उपआयुक्त मत्स्य (प्रशा)	S-23 : 67700 - 208700	1	..	1	Deputy Commissioner of Fisheries (Administration)
४	उपआयुक्त मत्स्य (अर्थ व नियोजन)	S-23 : 67700 - 208700	1	..	1	Deputy Commissioner of Fisheries (Budget and Planning)
५	प्रादेशिक उपआयुक्त (मत्स्य)	S-23 : 67700 - 208700	7	..	7	Regional Deputy Commissioner (Fisheries)
६	कार्यकारी अभियंता	S-23 : 67700 - 208700	1	..	1	Executive Engineer
७	सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय (प्रशासन)	S-20 : 56100 - 177500	1	..	1	Assistant Commissioner Fisheries (Administration)
८	सहाय्यक आयुक्त मत्स्य (कर्ज व वसुली)	S-20 : 56100 - 177500	1	..	1	Assistant Commissioner Fisheries (Loan and Recovery)
९	प्रकल्प व्यवस्थापक	S-20 : 56100 - 177500	..	1	1	Project Manager
१०	सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय (तांत्रिक)	S-20 : 56100 - 177500	4	35	39	Assistant Commissioner Fisheries (Technical)
११	उपआयुक्त सॉल्व्हिंकी मत्स्यव्यवसाय	S-20 : 56100 - 177500	1	..	1	Deputy Commissioner Fisheries (Statistics)
१२	उपनिबंधक सह. संस्था (मत्स्य)	S-20 : 56100 - 177500	1	..	1	Deputy Registrar Co-op. Societies (Fisheries)
१३	सहाय्यक संचालक (वित्त)	S-20 : 56100 - 177500	1	..	1	Assistant Director (Finance)
	एकूण गट-अ		23	36	59	Total—A

1	2	3	4	5	6	
गट ब		Pay Matrix			Grade-B	
१	मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी	.. S-15 : 41800 - 132300	7	41	48	Fisheries Development Officer
२	मत्स्य प्रशिक्षण अधिकारी	.. S-15 : 41800 - 132300	..	6	6	Fisheries Training Officer
३	अभिरक्षक	.. S-15 : 41800 - 132300	1	..	1	Curator
४	प्रशिक्षण व विस्तार अधिकारी	.. S-15 : 41800 - 132300	1	..	1	Training and Extension Officer
५	प्रशासकीय अधिकारी	.. S-15 : 41800 - 132300	8	..	8	Administrative Officer
६	नियोजन अधिकारी	.. S-15 : 41800 - 132300	1	..	1	Planning Officer
७	अर्थसंकल्प अधिकारी	.. S-15 : 41800 - 132300	1	..	1	Budget Officer
८	वसुली अधिकारी	.. S-15 : 41800 - 132300	..	6	6	Recovery Officer
९	सांख्यिकी अधिकारी	.. S-15 : 41800 - 132300	1	..	1	Statistical Officer
१०	परिरक्षण अभियंता	.. S-15 : 41800 - 132300	..	1	1	Project Manager
एकूण गट-ब		..	20	54	74	Total—B

1	2	3	4	5	6
		Pay Matrix			Grade-C
१	लघुलेखक (उच्चश्रेणी) मराठी/इंग्रजी	..	S-15 : 41800 - 132300	2	2
२	लघुलेखक (निम्नश्रेणी) मराठी/इंग्रजी	..	S-14 : 38600 - 122800	4	4
३	वरिष्ठ अधीक्षक	..	S-14 : 38600 - 122800	21	27
४	निरीक्षक सांख्यिकी	..	S-14 : 38600 - 122800	2	10
५	सहाय्यक सांख्यिकी	..	S-14 : 38600 - 122800	3	3
६	सहाय्यक सांख्यिकी (भूजल)	..	S-14 : 38600 - 122800	1	1
७	यांत्रिकी निर्देशक	..	S-14 : 38600 - 122800	..	6
८	मत्स्यक्षेत्र निरीक्षक	..	S-14 : 38600 - 122800	15	15
९	लेखापाल	..	S-13 : 35400 - 112400	1	1
१०	सहकार अधिकारी	..	S-13 : 35400 - 112400	2	2
११	सहा. मत्स्य. विकास अधिकारी	..	S-13 : 35400 - 112800	38	170
१२	कनिष्ठ चित्रकार	..	S-10 : 29200 - 92300	1	1
१३	आरेखक	..	S-10 : 29200 - 92300	1	1
१४	कनिष्ठ अभियंता	..	S-10 : 29200 - 92300	2	2
१५	सांख्यिकी सहाय्यक (भूजल)	..	S-10 : 29200 - 92300	2	2
१६	सांख्यिकी सहाय्यक	..	S-8 : 25500 - 81100	5	5
१७	वरिष्ठ लिपीक	..	S-8 : 25500 - 81100	48	102
१८	सांख्यिकी अन्वेषक	..	S-8 : 25500 - 81100	7	18
१९	यांत्रिकी (मत्स्यालय)	..	S-7 : 21700 - 69100	1	1
२०	प्रथपाल	..	S-7 : 21700 - 69100	1	1
२१	दूरध्वनी चालक	..	S-7 : 21700 - 69100	1	1
२२	कनिष्ठ लिपीक	..	S-6 : 19900 - 63200	66	150
२३	रोखपाल	..	S-6 : 19900 - 63200	1	2
२४	वसुली सहाय्यक	..	S-6 : 19900 - 63200	..	3
२५	मत्स्यक्षेत्र प्रगणक	..	S-6 : 19900 - 63200	3	17
२६	वाहन चालक	..	S-6 : 19900 - 63200	10	47
२७	क्षेत्र समहारक	..	S-5 : 18000 - 56900	2	2
	एकूण गट-क	..	224	372	596
					Total—C

1	2	3	4	5	6
		Pay Matrix			
गट-ड					Grade-D
१	मत्स्यक्षेत्रिक	175	175
		S-3 : 16600 - 52400			Matsyakshetrik
२	मत्स्यालयपाल	..	9	..	9
		S-3 : 16600 - 52400			Aquarium Keeper
३	नाईक	..	2	..	2
		S-3 : 16600 - 52400			Naik
४	दफ्तरी	..	1	..	1
		S-3 : 16600 - 52400			Daftari
५	रोनियो चालक	..	2	..	2
		S-3 : 16600 - 52400			Roneo Operator
६	शिपाई	..	31	94	125
		S-1 : 15000 - 47600			Peon
७	पहारेकरी	..	2	..	2
		S-1 : 15000 - 47600			Watchman
८	हमाल	..	2	..	2
		S-1 : 15000 - 47600			Hamal
९	स्वच्छक	..	1	..	1
		S-1 : 15000 - 47600			Cleaner
१०	सुरक्षा रक्षक	8	8
		S-1 : 15000 - 47600			Security Guard
११	खानसामा	1	1
		S-1 : 15000 - 47600			Cook
	एकूण गट-ड	..	50	278	328
	एकूण गट-अ+ब+क+ड	..	317	740	1057
					Total—D
					Total—A+B+C+D

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
AGRICULTURE, ANIMAL HUSBANDRY, DAIRY DEVELOPMENT AND FISHERIES DEPARTMENT

(मत्स्यव्यवसाय)
(FISHERIES)

(७) प्रपत्र एक
APPENDIX I

मच्छिमारांना प्रोत्साहन देणाऱ्या मत्स्यव्यवसाय विभागाचे कार्यक्रम
Programmes of Fisheries Department under which incentives are given to Fishermen etc.

अ. क्र. Sr.No.	कार्यक्रम Programme	सहाय्याचा प्रकार Type of Assistance	सहाय्याची पध्दती Mode of Assistance
1	2	3	4
१.	भूजल मत्स्यव्यवसाय	अनुदान/कर्ज	अनुदान
1.	Inland Fisheries	Subsidy/Loan ...	टक्के
अ.	मत्स्योद्योग साधनांवर अनुदान-- (भूजल : जिल्हे) Grant of Subsidy on Fishery Requisites (Inland District)—		Subsidy %
		(१) नायलॉन सूत	५०
		(i) Nylon Twine	50
		(२) मोनोफिलामेंट	५०
		(ii) Monofilament	50
		(३) कॉटन टूवाईन	२५
		(iii) Cotton Twine	25
		(प्रत्येक मच्छिमाराला प्रतिवर्षी ५ किलोपर्यंत मर्यादित) (Admissible on 5 kg. twine per year to each fisherman)	
		(४) नायलॉन किंवा मोनोफिलामेन्टची तयार जाळी	५०
		(प्रत्येक मच्छिमाराला प्रतिवर्षी ५ कि. सूत जाळ्यांच्या किंमतीच्या ५०% पर्यंत मर्यादित)	
		(iv) Readymade nets of Nylon or/and Monofilament twine (50% cost of the net limited to 50% cost of 5 kg. twine per annum per fisherman)	50
		(५) नौका बांधणी	५०
		(कमाल मर्यादा ५०% किंवा रु. ३,००० यापैकी जी रक्कम कमी असेल ती)	
		(v) Construction of boats (50% or Rs. 3,000 whichever is less)	50

विवरणपत्र "अ"

केंद्र पुरस्कृत मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा या योजनेच्या सुधारित अर्थसहाय्याच्या आकृतीबंधास मंजुरी देणारे विवरणपत्र
सुधारित बाबी ठळक शब्दात दर्शविण्यात आल्या आहेत

अ.क्र.	योजनेतील बाब निहाय केंद्र व राज्य यांचा अनुक्रमे ७५:२५ हिश्यांचा तपशील (अनुक्रमांक १२ वगळून)	दर
1	2	4
१.	भूजल मत्स्यव्यवसाय	
१.	मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा	सहाय्यक अनुदान
1) Fish Farmers Development Agency, Grant-in-aid		
१)	लाभार्थीच्या जमिनीवर नवीन तळे आणि तलाव बांधकाम, सुव्यवस्थित पाणी घेण्याची सुविधा, पाणी सोडण्याची सुविधा आणि उथळ नलिका विहिरीसह (Shallow tubewell)	केंद्र पुरस्कृत योजने अंतर्गत मत्स्यसंवर्धकांना नवीन तळी आणि तलाव बांधकाम तलावाचे पुनः प्रापण/नूतनीकरण प्रथम वर्षासाठी निविष्ठा, गोड्या पाण्यातील बीज उबवणी केंद्र, मत्स्यखाद्य विभाग, मोटे गोड्या पाण्यातील कोळंबी बीज उबवणी केंद्र स्थापन करणे प्रत्येक मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेला माती व पाणी परिक्षणासाठी संच उपलब्ध करणे, शोभिवंत माश्यासाठी, उबवणी केंद्रासह एकात्मिक विभागाची उभारणी शोभिवंत माश्यासाठी प्रजनकसाठी शोभिवंत माशांच्या बिजांचे प्रमाणिकरण मत्स्य/कोळंबी बीजाची वाहतूक वाहन खरेदी कार्यक्रमासाठी केंद्र व राज्य शासनाकडून ७५:२५ प्रमाणात अनुदान ठेवण्यात येत होते. सदरची योजना केंद्र शासनाने बंद केली असून उपरोक्त कार्यक्रम निलक्रांती अंतर्गत सर्व राबविण्यासाठी केंद्र शासनाने ६०:४० प्रमाणे अनुदान देण्याची योजना राबविण्यात येत आहे.
२)	तळ्याचे/तलावाचे पुनःप्रापण (Reclamation)/ नूतनीकरण	Under this scheme subsidy as indicated below is granted to the fish farmers. प्रस्तुत योजनेखाली मत्स्यसंवर्धकांना खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात येते. १) सपाट भागात प्रति हेक्टर खर्च रु. ३.०० लाख. अनुदान - एकूण खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.६० लाख प्रतिहेक्टर सर्वसाधारणासाठी व एकूण खर्चाच्या २५% परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.७५ लाख प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमातीच्या शेतकऱ्यांसाठी. २) डोंगराळ जिल्ह्यात प्रति हेक्टर खर्च रु. ४.०० लाख. अनुदान - एकूण खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.८० लाख प्रतिहेक्टर सर्वसाधारणासाठी व एकूण खर्चाच्या २५% परंतु जास्तीत जास्त रु. १.०० लाख प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमातीच्या शेतकऱ्यांसाठी. आवश्यक खर्च रु. ०.७५ लाख प्रति हेक्टर. अनुदान - एकूण खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु. १५,०००/- प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती शेतकरी वगळून सर्व शेतकऱ्यांसाठी व २५% परंतु जास्तीत जास्त रु. १८,०००/- प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमातीच्या शेतकऱ्यांसाठी. अ) फिनफिश संवर्धनासाठी आवश्यक खर्च रु. ०.५० लाख प्रति हेक्टर. अनुदान - एकूण खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.१० लाख प्रतिहेक्टर सर्वसाधारणासाठी व २५% परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.१२५ लाख प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती अनुसूचित जमातीसाठी. ब) गोड्या पाण्यातील कोळंबी शेती. आवश्यक खर्च रु. १.८० लाख प्रति हेक्टर अनुदान - एकूण खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.३६ लाख प्रतिहेक्टर सर्वसाधारणासाठी व २५% परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.४५ लाख प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमातीसाठी. सपाट भागात रु. १२ लाख खर्च प्रति १० मिलियन फ्रायच्या क्षमतेच्या मत्स्यबीज उबवणी केंद्रासाठी आणि डोंगराळ भागात रु. १६ लाख खर्च प्रति १० मिलियन फ्रायच्या क्षमतेच्या मत्स्यबीज उबवणी केंद्रासाठी. अनुदान - खर्चाच्या १०% परंतु जास्तीत जास्त रु. १.२० लाख सपाट भागात आणि रु. १.६० लाख डोंगराळ भागात फक्त उद्योजकांसाठी (Entrepreneurs) लहान युनिट - युनिट खर्च रु. ७.५० लाख (क्षमता १.२ किंवा/दिवस) अनुदान - खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु. १.५० लाख प्रति युनिट. १) २५ मिलियन पीएल प्रतिवर्षी क्षमतेच्या प्रत्येक मोठ्या उबवणी केंद्रासाठी (गोड्या पाण्यातील कोळंबी बीज उबवणी केंद्र) खर्च रु. ३० लाख. प्रत्येक राज्यांस राज्यस्तरीय उबवणी केंद्र स्थापन करण्यासाठी हे अनुदान केवळ एकदाच अनुज्ञेय राहिल. २) ५-१० मिलियन पीएल प्रतिवर्षी क्षमतेच्या प्रत्येक लहान उबवणी केंद्रासाठी एकूण खर्च रु. १२ लाख. अनुदान - खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु. २.४० लाख प्रति उद्योजकास (Entrepreneurs) एकदाच.
३)	प्रथम वर्षासाठी निविष्ठा (Input) (मत्स्यबीज, मत्स्यखाद्य, रासायनिक खते, सेंद्रिय खते आणि मत्स्यरोग टाळण्यासाठी प्रतिबंधात्मक उपाय (ई. यू. एस.)	
४)	गोड्या पाण्यातील मत्स्यबीज उबवणी केंद्र	
५)	मत्स्य खाद्य विभाग (Unit)	
६)	मोटे, गोड्या पाण्यातील कोळंबी बीज उबवणी केंद्र स्थापन करण्यासाठी (प्रत्येक राज्यासाठी) आणि लहान उबवणी केंद्र (लाभार्थीसाठी).	

विवरणपत्र "अ"-चालू
APPENDIX I--Contd.

1	2	3	4
		७) प्रत्येक मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेला माती आणि पाणी परिक्षणासाठी संच उपलब्ध करणे.	माती आणि पाणी परिक्षणासाठीच्या प्रती संचाची किंमत रु. ०.४० लाख प्रत्येक मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेला असा संच केवळ एकदाच मंजूर करण्यात येईल व एकदाच अनुज्ञेय राहिल.
		८) शोभिवंत माश्यांसाठी उबवणी केंद्रासह एकात्मिक विभागाची (Unit) उभारणी	५ ते १० मिलियन (फ्राय) क्षमता असलेल्या प्रती उबवणी केंद्राचा एकूण खर्च रु. १५ लाख. अनुदान - खर्चाच्या १०% परंतु जास्तीत जास्त रु. १.५० लाख सर्व मत्स्य संवर्धकासाठी अनुज्ञेय राहिल.
		९) शोभिवंत माश्यांसाठी प्रजनक साठा	रु. २५.०० लाख प्रती युनिट यामध्ये केंद्रापासून वाहतूक व वितरण व्यवस्था यांचा समावेश असून सदर योजना राज्य शासनासाठी उपलब्ध आहे.
		१०) शोभिवंत माशांच्या बीजाचे प्रमाणीकरण	रु. २५.०० लाख प्रती युनिट यामध्ये मासळी साठविण्याची सुविधा आणि रोग निदान प्रयोगशाळेचा समावेश असून सदर योजना राज्य शासनासाठी उपलब्ध आहे.
		११) मत्स्य/कोळंबी बीजाची वाहतूक	हे फक्त डोंगराळ भागाकरिता लागू राहिल. अनुदान - १००० फ्रायच्या वाहतूकीसाठी रु. ३०/- सर्व मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेसाठी अनुज्ञेय. हे वैयक्तिक मत्स्य शेतकऱ्यांना लागू नाही.
		११) वाहन खरेदी	प्रत्येक नवीन मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेसाठी वाहन खरेदीसाठी वाहनाच्या किमतीच्या ५०% खर्च किंवा वाहन पुनर्स्थापना (Replace) (दुसरे वाहन) करण्यासाठी वाहनाच्या किमतीच्या ५०% खर्च अनुज्ञेय राहिल.
		१) नवीन तळ्याचे आणि तलावाचे बांधकाम, तळ्याचे/तलावाचे पुनःप्रापण (reclamation)/नूतनीकरण आणि प्रवन वर्षी निविष्टासाठी वैयक्तिक लाभार्थीला, १ हेक्टरपेक्षा कमी, पासून ५ हेक्टरपर्यंत, वित्तीय संस्थांसह किंवा वित्तीय संस्थांशिवाय सपाट विभागात उपलब्ध आहे आणि १ हेक्टर डोंगराळ जिल्ह्यांत पूर्व नमूद दराच्या प्रमाणात (Pro rate basis) उपलब्ध आहे.	
१) सागरी मत्स्यव्यवसाय 1) Marine Fisheries	खास विमोचक भाग भांडवल/ भागभांडवलात/कर्ज		१) यांत्रिकीकरण-राष्ट्रीय सहकारी विकास निगमच्या अर्थसहाय्याच्या पद्धतीनुसार मच्छिमार सहकारी संस्थांनी पुरस्कृत केलेल्या मच्छिमारांच्या गटास यांत्रिकी मासेमारी नौका बांधणीसाठी प्रकल्प किमतीच्या ९० टक्के अर्थसहाय्य (३० टक्के खास-विमोचक भाग भांडवल, ५ टक्के भाग भांडवल व ५५ टक्के कर्ज या स्वरूपात) देण्यात येते उर्वरीत १० टक्के रक्कम गट/संस्था यांनी प्रकल्पात गुंतवावयाची असते. ५ टक्के भागभांडवलाची रक्कम कर्जाची व्याजासह परतफेड झाल्यानंतर गटाकडून पुरस्कृत संस्थेद्वारा शासनास परत करणे आवश्यक आहे.
२) मासेमारी नौकांचे यांत्रिकीकरण 2) Machanisation of Fishing Crafts	Special Redeemable Share Capital/ Share Capital/Loan		1) Under NCDC Pattern of financial assistance group sponsored by the fisheries Co. op. Societies are granted financial assistance to the form of the Capital Cost 30% S. R. S. C. S.C. & 55% Loan of Remaining 10 percent amount is to be invested by the Society. The amount of 5% Share Capital is to be refunded to the Govt. by the sponsoring Society, after full repayment of loan alongwith interest.

विवरणपत्र "अ"-चालू
APPENDIX I--Contd.

1	2	3	4																																				
२) बिगर यांत्रिक नौकेवर आंतर/बाह्य इंजिन खरेदीवर अर्थसहाय्य	अनुदान	...	(अ) ७ अश्वशक्तीपर्यंतच्या बाह्य इंजिनाच्या किंमतीच्या ५० टक्के रुपये २०,००० च्या मर्यादेपर्यंत. (A) 50% of the cost of out-board moter up to 7 THPS limited to Rs. 20,000.																																				
2) Out Board / In Board	Subsidy		(ब) २ सिलेंडर्सपर्यंतच्या अंतर इंजिनाच्या किंमतीच्या ५० टक्के रुपये १२,००० च्या मर्यादेपर्यंत. (B) 50% of the cost of Inboard Engine upto Two cylinders limited to Rs. 12,000.																																				
३) मच्छिमार डिझेल तेलावर सवलत	अनुदान		मच्छिमारांनी मासेमारीसाठी खरेदी केलेल्या डिझेलवर रु. १.५० प्रति लिटर या प्रमाणात १००% केंद्र निधीमधून सवलत देण्यात येते.																																				
3) Fishermen Dev. Rebate on HSD Oil.	Subsidy		Subsidy of Rs. 1.50 per ltr. through 100% central share in provided to the fishermen on purchase at HSD Oil.																																				
४) डिझेल वरील विक्रीकराची प्रतिपूर्ती	प्रतिपूर्ती		मच्छिमारांनी मासेमारीसाठी खरेदी केलेल्या डिझेलवरील १००% विक्रीकराची प्रतिपूर्ती योजनेत्तर योजनेतून देण्यात येते.																																				
4) Reimbursement of sales tax on diesel.	Reimbursement		100%. sales tax Reimbursement is provided to fishermen on purchase of HSD Oil for fishing.																																				
५) मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व पणन	खा. वि. भा. भां./		मच्छिमार सहकारी संस्थांना खालील दर्शविलेल्या आकृतीबंधानुसार रा.																																				
5) Preservation Transport & Marketing of fish.	भा. भां./अनुदान/कर्ज S. R. S. C./S. C. Subsidy/Loan.		स. वि. वि. च्या अर्थसहाय्याच्या पध्दतीने प्रकल्प किंमतीच्या ९० टक्के अर्थसहाय्य दिले जाते. उर्वरीत १० टक्के रक्कम मच्छिमार सहकारी संस्थेने प्रकल्पात गुंतवावयाची असते.																																				
Under the financial Pattern of NCDC 90% assistance is provided to the fisheries Co.-op. Societies. Remaining 10% amt. is to be invested in the project by the fisheries Co.-operatives.																																							
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">खास विमोचक भाग</th> <th style="text-align: center;">अनुदान</th> <th style="text-align: center;">कर्ज</th> </tr> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">भागभांडवल</th> <th style="text-align: center;">भांडवल</th> <th style="text-align: center;">टक्के</th> </tr> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">टक्के</th> <th style="text-align: center;">टक्के</th> <th style="text-align: center;">टक्के</th> </tr> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">S.R.S.C.</th> <th style="text-align: center;">S.C.</th> <th style="text-align: center;">Subsidy Loan</th> </tr> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">%</th> <th style="text-align: center;">%</th> <th style="text-align: center;">% %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(अ) बर्फ कारखाना व शीतगृहबांधणी</td> <td style="text-align: center;">३०</td> <td style="text-align: center;">५</td> <td style="text-align: center;">.. ५५</td> </tr> <tr> <td>(A) Construction of Ice- factory & cold storage</td> <td style="text-align: center;">30</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: center;">.. 55</td> </tr> <tr> <td>(ब) ट्रक/टेम्पो/डिझेल टँकर/रीफ्रिजरेटेड फॅन्स/इन्सुलेटेड व्हॅन्स खरेदी करणे गोदाम/शेडचे बांधकाम करणे</td> <td style="text-align: center;">..</td> <td style="text-align: center;">१५</td> <td style="text-align: center;">२५ ५०</td> </tr> <tr> <td>(B) Purchase of Truck/ Tempo/Diesel Tanker/ Refrigerated Van/Insulated Van construction of Godown/Shed.</td> <td style="text-align: center;">..</td> <td style="text-align: center;">15</td> <td style="text-align: center;">25 50</td> </tr> </tbody> </table>					खास विमोचक भाग	अनुदान	कर्ज		भागभांडवल	भांडवल	टक्के		टक्के	टक्के	टक्के		S.R.S.C.	S.C.	Subsidy Loan		%	%	% %	(अ) बर्फ कारखाना व शीतगृहबांधणी	३०	५	.. ५५	(A) Construction of Ice- factory & cold storage	30	5	.. 55	(ब) ट्रक/टेम्पो/डिझेल टँकर/रीफ्रिजरेटेड फॅन्स/इन्सुलेटेड व्हॅन्स खरेदी करणे गोदाम/शेडचे बांधकाम करणे	..	१५	२५ ५०	(B) Purchase of Truck/ Tempo/Diesel Tanker/ Refrigerated Van/Insulated Van construction of Godown/Shed.	..	15	25 50
	खास विमोचक भाग	अनुदान	कर्ज																																				
	भागभांडवल	भांडवल	टक्के																																				
	टक्के	टक्के	टक्के																																				
	S.R.S.C.	S.C.	Subsidy Loan																																				
	%	%	% %																																				
(अ) बर्फ कारखाना व शीतगृहबांधणी	३०	५	.. ५५																																				
(A) Construction of Ice- factory & cold storage	30	5	.. 55																																				
(ब) ट्रक/टेम्पो/डिझेल टँकर/रीफ्रिजरेटेड फॅन्स/इन्सुलेटेड व्हॅन्स खरेदी करणे गोदाम/शेडचे बांधकाम करणे	..	१५	२५ ५०																																				
(B) Purchase of Truck/ Tempo/Diesel Tanker/ Refrigerated Van/Insulated Van construction of Godown/Shed.	..	15	25 50																																				
५ टक्के भाग भांडवलाची रक्कम संस्थेने १० वर्षात शासनास परत करावयाची आहे.																																							
5% Share Capital is to be refunded by the society to the Govt. within 10 years.																																							
(क) मच्छिमार सहकारी संस्थांना मार्केटिंगसाठी मत्स्यबीजाचा पुरवठा करणे इ. साठी भाग भांडवल	..	१००																																				
(C) Share Capital for Marke- ting of fish & supply of fish Seed etc.	..	100																																				

(८) प्रपत्र-दोन APPENDIX-II

शिल्लक कर्ज / Loan Amount in Balance (रुपये लाखात) (Rs. in Lakhs)

अ. क्र.	योजनाचे नाव	वर्षाच्या सुरुवातीस कर्जाची शिल्लक रक्कम		वर्षभरात दिलेले कर्ज		वर्षभरात वसूल झालेली रक्कम		वर्षाअखेरीस कर्जाची शिल्लक रक्कम		Sr. No.	Name of the Scheme		
		Loan amount in balance at the beginning of the year	२०२५-२६	२०२६-२७	२०२५-२६	२०२६-२७	२०२५-२६	२०२६-२७	२०२५-२६			२०२६-२७	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१)	मच्छिमर नौकांचे यांत्रिकीकरण	१४१०७.६४	१३८४८.०७	१३३७३.९२	५००.००	२१८.९९	२७०.८०	१३८८८.६५	१३५७७.२७	१३६८८.२२	१)	Mechanisation	
२)	मासळीचे सुरक्षण, परिवहन व पणन	१५५१.८३	११५१.९९	११३६.१५	१०००.००	२३७.३	४०६.१५	१५२८.१०	१७४५.८३	१३१९.३९	२)	Preservation, Transportation and Marketing	
३)	वाढवी व दुष्काळी कर्जे	१.१७	१.१७	१.१७	०.२३	०.२३	०.२३	१.३७	०.९४	०.९४	३)	Cyclone scarcity lone	
४)	मच्छिमर साधनांचा पुरवठा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	४)	Supply of Fishery Requisites	
५)	इतर बाबीसाठी कर्जे	११.६१	११.६१	११.६१	०.००	०.००	०.००	११.६१	११.६१	११.६१	५)	Loans for other Aspects.	
६)	मत्स्यशेतीसाठी जादा प्रोत्साहन	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	६)	Additional incentive for Fish Farming	
७)	सकस आहार योजना	०.७८	०.७८	०.७८	०.००	०.००	०.००	०.७८	०.७८	०.७८	७)	Applied Nutrition Progm.	
८)	मोवदला योजना	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	८)	Remunerative Schemes	
९)	सहकारी मत्स्यव्यवसाय प्रकल्प	५१.७२	५१.७२	५१.७२	०.००	०.००	०.००	५१.७२	५१.७२	५१.७२	९)	Co-operative Fisheries Project	
१०)	महाराष्ट्र मत्स्योद्योग महामंडळाला कर्जे	५४.००	५४.००	५४.००	०.००	०.००	०.००	५४.००	५४.००	५४.००	१०)	Loans to Maharashtra Fisheries Development Corporation	
११)	हाफकीन महामंडळाला कर्जे	२.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	२.००	२.००	२.००	११)	Loans to Haffkin	
१२)	भंडारा व चंद्रपूर जिल्ह्यात मत्स्यव्यवसाय विकास यंत्रणा स्थापन करणेसाठी कर्जे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१२)	Loans for F. F. D. A. in Bhandara and Chandrapur District	
१३)	महाराष्ट्र राज्य मच्छिमर सहकारी संघास कर्जे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१३)	Loans to Maharashtra Rajya Makhimmar Sahakari Sangh	
१४)	विदर्भ विभाग मच्छिमर सहकारी संघास कर्जे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१४)	Loans to Vidharbha Vihbag Makhimmar Sahakari Sangh	
१५)	एकात्मिक जलाशय मत्स्य विकास प्रकल्प अकोला व भंडारा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१५)	Integrated F. Y. D. P. in Akola & Bhandara	
१६)	एकात्मिक जलाशय मत्स्य विकास प्रकल्प चंद्रपूर व गडचिरोली	२६.०३	२७.००	२६.५०	१.०३	०.५०	०.५०	२७.००	२६.५०	२६.००	१६)	Integrated F. Y. D. P. in Chandrapur & Gadchiroli	
१७)	रा.सा.वि.नि. अंतर्गत गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसायासाठी भाग भांडवल	२४४७.३३	२२९४.६९	२०३९.६३	१००.००	८८.८४	९२.०२	२३५८.५०	२२०२.६७	२०३०.०८	१७)	Share Capital for Inland Fisheries	
		एकूण ..	१७४४३.०३	१६६४१.४८	१०००.००	३३२.५९	७६९.७१	१७९२३.६३	१७६७३.३२	१६६०८.७४	Total		

(९) प्रपत्र-तीन APPENDIX-III

शुद्धि कर्ज / Loan Amount in Arrears (रुपये लाखात) (Rs. in Lakhs)

अ. क्र.	योजनेचे नाव	वर्षाच्या सुरुवातीस थकीत कर्ज				वर्षभरात वसूल झालेले कर्ज				वर्षभरात वसूल झालेले कर्ज				वर्षाखेरीस थकीत कर्जाची रक्कम	Sr. No.	Name of the Scheme				
		Loan amount in arrears at the beginning of the year				Loan amount due for recovery during the year				Loan recoveries during the year							Loan amount in arrears at the end of the year			
		२०२४-२५	२०२५-२६	२०२६-२७	२०२४-२५	२०२५-२६	२०२६-२७	२०२४-२५	२०२५-२६	२०२६-२७	२०२४-२५	२०२५-२६	२०२६-२७				२०२४-२५	२०२५-२६	२०२६-२७	
१)	मच्छिमर नौकांचे यांत्रिकीकरण	२६२९५.६५	१०९०२.२२	१०७२८.५६	१६७२६.५१	१६५८४.५४	१६५५१.२९	२१८.९०	२९५.५०	४१०.२०	४२७१४.६८	२७१९१.२६	२६८६९.६५	१)	Mechanisation					
२)	मासळीचे सुरक्षण, परिवहन व पणन	१५३१.०३	१४३७.८८	११३५.१५	२३८२.७८	२३०८.७२	२२०८.७२	३१.७०	१२१.७६	२२१.६६	३८८२.११	३६२४.८४	३११३.१९	२)	Preservation, Transportation and Marketing					
३)	वाढवी व दुष्काळी कर्ज	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	३)	Cyclone scarcity lone					
४)	मच्छिमर साधनांचा पुरवठा	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	०.६८	४)	Supply of Fishery Requisites					
५)	इतर बाबीसाठी कर्ज	९०.११	८०.११	७१.४९	१०.१९	१५.००	१५.००	१५.००	१५.००	१५.००	७९.९२	६५.११	५६.१९	५)	Loans for other Aspects. Fish Farming					
६)	मत्स्यशेतीसाठी जादा प्रोत्साहन	०.३९	०.३९	०.३९	०.३९	०.३९	०.३९	०.३९	०.३९	०.३९	०.३९	०.३९	०.३९	६)	Additional incentive for Fish Farming					
७)	सकस आहार योजना	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	७)	Applied Nutrition Progm.					
८)	मोबदला योजना	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	२५.८६	८)	Remunerative Schemes					
९)	सहकारी मत्स्यव्यवसाय प्रकल्प	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	९)	Co-operative Fisheries Project					
१०)	महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळाला कर्ज	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	१०)	Loans to Maharashtra Fisheries Development Corporation					
११)	हाफकीन महामंडळाला कर्ज	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	११)	Loans to Haffkin					
१२)	भंडारा व चंद्रपूर जिल्हात मत्स्यव्यवसाय विकास यंत्रणा स्थापन करणेसाठी कर्ज	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	१२)	Loans for F. F. D. A. in Bhandara and Chandrapur District					
१३)	महाराष्ट्र राज्य मच्छिमर सहकारी संघास कर्ज	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	१३)	Loans to Maharashtra Rajya Makhimmar Sahakari Sangh					
१४)	विदर्भ विभाग मच्छिमर सहकारी संघास कर्ज	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	१४)	Loans to Vidharbha Vibhag Makhimmar Sahakari Sangh					
१५)	एकात्मिक जलाशय मत्स्य विकास प्रकल्प अकोला व भंडारा	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	१५)	Integrated F. Y. D. P. in Akola & Bhandara					
१६)	एकात्मिक जलाशय मत्स्य विकास प्रकल्प चंद्रपूर व गडचिरोली	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	१६)	Integrated F. Y. D. P. in Chandrapur & Gadchiroli					
१७)	रा.स.वि.नि. अंतर्गत गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसायासाठी भाग भांडवल	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	३९४३.२९	१७)	Share Capital for Inland Fisheries					
		३१८९०.०७	१६४१७.४३	१५८४२.४६	२१२४५.७७	२०९०४.७५	२०६७२.४९	४३०.६९	५७३.९७	८५८.७८	५२७८५.१५	३६७४८.२१	३५६५६.१७	Total						

(११) महाराष्ट्र शासनाचे अर्थसहाय्य

विवरणपत्र एक

अर्थसंकल्पीय अंदाज २०११-२०१२ मधील सुस्यष्ट अर्थसहाय्य

(रुपये लाखात) (Rs. in Lakhs)

अनुक्रमांक	प्रधान/गौण/उपशीर्ष	योजनेचे नाव	अर्थसंकल्पीय अंदाज		टळक वैशिष्ट्ये
			योजनांतर्गत (४)	योजनेतर (५)	
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)
	(अर्थसंकल्पीय अंदाज भाग-दोन मधील पृष्ठ क्रमांक)				
१	सर्वसाधारण योजना (बिगर आदिवासी)				
	२४०५-मत्स्यव्यवसाय (सर्व. सा.)				
१	१०१ (दोन) (तीन) स्वयंरोजगार निर्मिती कार्यक्रमांतर्गत झिंगा संवर्धन प्रकल्प (डी-६)	झिंगा संवर्धन प्रकल्प	सागरी जिल्ह्यातील उपयुक्त खाजण जमिनीत कोळंबी संवर्धन करण्यासाठी तलावाचे बांधकाम व गोड्या पाण्यातील झिंगा संवर्धनासाठी तळ्याचे बांधकाम या दोन्ही बाबींसाठी सुशिक्षित बेरोजगार युवकांना बांधकामाच्या खर्चाच्या रकमेवर अनुदान देण्याची ही योजना आहे.
२	१०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना (०२) (०२) यांत्रिकी नौका (०२) व (०२) केंद्र पुरस्कृत (डी-९)	मच्छीमार होड्यांचे यांत्रिकीकरण व यंत्र-चलित साधनसामग्रीचा वापर सुरू करणे	होड्यांच्या यांत्रिकीकरणासाठी खालीलप्रमाणे अनुदान देण्यात येते (१) ७ अश्वशक्तीपर्यंतच्या आऊट बोर्ड मोटारवर किंमतीच्या ५० टक्के किंवा रु. १०,००० मर्यादित अनुदान देण्यात येते. तसेच आंतर ईजिन (२ सिले) करीता किंमतीच्या ५० टक्के किंवा रु. १२,००० च्या मर्यादित १०० टक्के केंद्रीय सहाय्य.
३	१०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय (०२) (०४) हायस्पीड डिझेल तेलावरील केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील प्रतीपूर्ती (डी-९) केंद्र पुरस्कृत	डिझेल तेलावरील केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील प्रतीपूर्ती	१ (केंद्र)	...	नैसर्गिक आपत्तीपासून वेळीच सावधगिरीच्या सूचना देण्यासाठी सर्व नौकांवर अत्याधुनिक यंत्रसामग्री (वायरलेस सेंटर) बसविण्यासाठी ही तरतूद प्रस्तावित आहे.
४	१०३ सागरी मत्स्यव्यवसाय १०३ (०२) (११) यांत्रिक नौकेवर अत्याधुनिक यंत्रसामग्री (बी) केंद्र पुरस्कृत (डी-९)	यांत्रिक नौकेवर अत्याधुनिक यंत्रसामग्री बसविणे	
५	१२०, मत्स्यव्यवसाय सहसंस्था (०२) (१२) मच्छीमार सहकारी संस्थांना वीज	मच्छीमार सहकारी संस्थांना विजदरात सवलत	४० पैसे प्रति युनिटप्रमाणे संस्थेस अर्थसहाय्य देण्यात येते.

विवरणपत्र एक--चालू

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)
६	१२०, मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था (०२) (०१) पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना	मच्छिमारांच्या सहकारी संस्थाचा विकास (दोन) (एक) व्यवस्थापन सहाय्य (डी-६)	नवीन मच्छीमार सहकारी संस्थांत खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात येते-- पुरस्कृत गट-- पहिली ३ वर्षे १,२०० ४ थे व ५ वे वर्षे ७०० अपुरस्कृत गट-- पहिली ३ वर्षे ५०० ४ थे वर्षे २०० ५ वे वर्षे २००
७	१२०, मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था (०२) (०४) सुरक्षण, वाहतूक व विक्री (राज्य) (डी-९)	मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व विक्री	मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व विक्रीसाठी मच्छीमार सहकारी संस्थांना खालीलप्रमाणे अनुदान देण्यात येते-- वाहन व गोदाम १५ टक्के (राज्य) बर्फाचा कारखाना १० टक्के (रा.स.वि.नि.)
८	(दोन) (पाच) सुरक्षण, वाहतूक व विक्री (रा.स.वि.वि. सहाय्य) (डी-९) २४०५, मत्स्यव्यवसाय (सर्व सा.)	मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व विक्री	
९	१२०, (०२) (०९) राष्ट्रीय कल्याण निधी योजने-अंतर्गत मच्छिमारांसाठी घरकूल योजना (डी-६)	मच्छिमारांसाठी राष्ट्रीय कल्याण निधी	५०.०० (राज्य) ५०.०० (केंद्र)	...	या केंद्र पुरस्कृत योजनेअंतर्गत मच्छीमारी खेड्यात मच्छिमारांसाठी घरबांधणी, पिण्याचे पाणी, समाज मंदिर वगैरे कल्याणकारी मूलभूत सुविधा उपलब्ध करून देण्याबाबत अर्थसहाय्य देण्यात येते.
१०	१२०, मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था (दोन) (सात) एकात्मिक जलाशयातील मत्स्यव्यवसाय विकास प्रकल्प, रा. स. वि. नि. (डी-९)	रा. स. वि. सहाय्यित एकात्मिक जलाशयातील मत्स्यव्यवसाय विकास प्रकल्प	राष्ट्रीय सहकार निगमकडून जलाशयातील मत्स्यव्यवसायासाठी १०० टक्के अर्थसहाय्य.

विवरणपत्र एक--समाप्त

(रुपये लाखात) (Rs. in Lakhs)

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)
					लहान मच्छीमार व राणकर यांना अर्थसहाय्य--
					(१) नॉयलॉन सूत .. १५ टक्के
					(२) सिंथेटिक फिलामेंट किंवा मोनोफिलामेंट १५ टक्के
					(३) कॉटन सूत .. २५ टक्के
					(४) विगर यांत्रिक .. ५० टक्के व रु. १,००,००० या पैकी जे कमी असेल ते
२४०५, मत्स्यव्यवसाय					
१२	८००, (दोन) स्वयंरोजगार निर्मिती कार्य- क्रमांतर्गत यंत्रचलित नौका बांधणी (ए) रा. यो. यो. (डी-६)	स्वयंरोजगार निर्मिती कार्यक्रमांतर्गत यंत्रचलित नौका बांधणी	सागरी जिल्ह्यातील क्रियाशील सुशिक्षित मच्छीमार युवकांना लहान आकाराच्या यंत्रचलित नौका या योजनेद्वारे उपलब्ध करून देण्यात येतील
		एकूण	.. १	...	

विवरणपत्र एक

अर्थसंकल्पीय अंदाज २०११-२०१२ मधील (अर्थसहाय्यव्यतिरिक्त) सहाय्यक अर्थसहाय्य

(रुपये लाखात) (R.s. in Lakhs)

अनुक्रमांक	प्रधान/गौण/उपशीर्ष	योजनेचे नाव	अर्थसंकल्पीय अंदाज		टळक वैशिष्ट्ये
			योजनांतर्गत	योजनेतर	
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)
२४०५-मत्स्यव्यवसाय					
१	१०१ भुजल मत्स्यव्यवसाय (०२) (०४) मत्स्यसंवर्धक विकास अभिकरण (ए) राज्य योजनांतर्गत योजना (डी-६) (बी) केंद्र पुरस्कृत योजना (डी-६)	मत्स्यसंवर्धक विकास अभिकरण	.. (राज्य) .. (केंद्र)	..	या योजनेखालील २२ जिल्ह्यांतील विंगड आदिवासी योजनेखाली मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा या स्वायत्त संस्थांना सहाय्यक अनुदानाच्या स्वरूपात अर्थसहाय्य देण्यात येते त्यातून मत्स्य कास्तकारी तळी बांधकाम व निविष्टी यासारख्या भांडवली खर्चावर प्रती हेक्टरी अनुक्रमे रु. २०,००० व रु.५,००० अनुदान देण्यात येते.
२	१०२ निमखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय (दोन) (दोन) निमखारे पाणी मत्स्यसंवर्धन विकास अभिकरण (ए) राज्य योजनांतर्गत योजना (डी-६) (बी) केंद्र पुरस्कृत (डी-६)	निमखारे पाणी मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा	.. (राज्य) .. (केंद्र)	..	होड्यांच्या यांत्रिकीकरणासाठी खालीलप्रमाणे अनुदान देण्यात येते. या योजनेखालील चार सागरी जिल्ह्यातील निमखारे पाणी मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा या स्वायत्त संस्था असून त्यांना सहाय्य अनुदानाच्या स्वरूपात अर्थसहाय्य देण्यात येते. त्यातून निमखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यशेतीसाठी वैयक्तिक अथवा सहकारी संस्थांना तळी, बांधकाम व निविष्टी यासारख्या भांडवली खर्चावर हेक्टरी अनुक्रमे रु. २५,००० व रु. ५,००० अनुदान देण्यात येते. सदर योजना केंद्र शासनाने बंद केली असून नीलक्रांती अंतर्गत सदर कार्यक्रम राबविले जात आहे.
३	१०३ (०१) (०४) नैसर्गिक आपत्तीत मृत पावलेल्या मच्छिमारांच्या वारसांना अनुदान (डी-६).	नैसर्गिक आपत्ती	..	२४.७५	मासेमार संकट निवारण निधीमधून मासेमारी करतोना मृतू/बेपत्ता झालेल्या मच्छिमारांच्या वारसांना अर्थसहाय्य देण्यात येते. दिनांक १ जून, २००८ पासून सदर अर्थसहाय्यात रु. ५०,०००/- वरून रु. १,००,०००/- अशी वाढ करण्यात आली आहे.
		एकूण	..	२४.७५	

विवरणपत्र दोन

अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ मधील (सुस्पष्ट अर्थसहाय्य आणि सहायक अनुदान याव्यतिरिक्त) अप्रकट अर्थसहाय्याचा तपशील (रुपये लाखात) (R.s. in Lakhs)

अनुक्रमांक	प्रधान/गौण/उपशीर्ष	योजनेचे नाव	परिमाणवरील अभिप्राय		परिगणित अर्थसहाय्य	
			(२)	(३)	(४)	(५)
	(अर्थसंकल्पीय अंदाज भाग-दोन मधील पृष्ठ क्रमांक)					
१	सर्वसा. योजना (बिगर आदिवासी)	मच्छिमार नौकांचे यांत्रिकीकरण	या योजनेंतर्गत योजनेखाली मच्छिमार नौकांना यांत्रिकी-करणेसाठी राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाकडून मंजूर होणाऱ्या ८० टक्के अर्थसहाय्यामध्ये ५५ टक्के कर्जे २० टक्के खा.वि.भा.भां. व ५ टक्के भागभांडवल असते. सन २०२०-२०२१ मध्ये रु. ६.०० कोटीची तरतूद भागभांडवलासाठी राखून ठेवली आहे. संबंधित संस्था अथवा मच्छिमार सभासदांकडून या रकमेवर व्याज घेतले जात नाही. मात्र राज्य शासनाला राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाकडे व्याज भरावे. (व्याज १०%)
	१ ४४०५, मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च १९१, मत्स्यव्यवसायाच्या सहकारी संस्था (दोन) पंचवार्षिक योजनेंतर्गत योजना (दोन) (तीन) यांत्रिक नौका राष्ट्रीय सहकारी विकास निगमाचा हिस्सा (डी-९)					
	४४०५--मत्स्य	..				
	६४०५-१९५--(०१)	..				
	एकूण	..				
२	४४०५, मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च	सुरक्षण वाहतूक बर्फ कारखाने शीतगृहे	या योजनेंतर्गत योजनेखाली सुरक्षण वाहतूक व बर्फ कारखाने शीतगृहासाठी राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाकडून मंजूर होणाऱ्या ८० टक्के अर्थसहाय्यामध्ये ५५ टक्के कर्जे २० टक्के खा.वि.भा.भां. व ५ टक्के भागभांडवल असते. सन २०२०-२०२१ मध्ये रुपये ५.०० कोटीची तरतूद भागभांडवलासाठी राखून ठेवली आहे. संबंधित संस्था अथवा मच्छिमार संस्थांकडून या रकमेवर व्याज घेतले जात नाही. मात्र राज्य शासनाला राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाकडे व्याज भरावे लागते. हे मच्छिमार व मच्छिमार संस्थांना अप्रकट अर्थसहाय्य आहे. (व्याज १०%)
	४४०५--मत्स्य	..				
	६४०५-१९५--(दोन) (अकरा)	..				
	एकूण	..				
	संरक्षण वाहतूक, बर्फ कारखाने शीतगृहे, राष्ट्रीय सहकार विकास निगम हिस्सा (डी-९)					
	(डी-९)					
	एकूण	..				

(१२) जनजाती क्षेत्र उपयोजना

भूजल मत्स्यव्यवसाय

सन २०२६-२७

(आदिवासी)

(१) मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र--

आदिवासी क्षेत्रातील तलावामध्ये जलद वाढणाऱ्या प्रमुख कार्प आणि सायप्रिनस या जातीच्या मत्स्यबीजांचे उत्पादन करण्याकरिता आणि मत्स्यबीज संवर्धनाकरिता मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र व मत्स्यबीज संवर्धन केंद्रे स्थापन करण्यात आलेली आहेत. तसेच आदिवासी क्षेत्रामध्ये ४ ठिकाणी पोर्टेबल हॅचरीज राष्ट्रीय कृषी विकास योजने (RKVY) अंतर्गत उभारण्यात आल्या आहेत. इटियाडोह, अमनाला आणि चारगांव मत्स्यबीज केंद्रावर वर्तुळाकार हॅचरी बांधण्यात आल्या असून मत्स्यबीज मोठ्या प्रमाणावर निर्माण करण्यात येत आहे.

(२) अवरुद्ध पाण्यात मत्स्यसंवर्धन--

जनजाती क्षेत्रामध्ये ३७,००० हेक्टर जलविस्तार क्षेत्र उपलब्ध असून या क्षेत्राकरिता मत्स्यबीजांची पुरेशा प्रमाणात साठवणूक करण्याकरिता सुमारे १० कोटी बीजांची आवश्यकता आहे. सध्या असलेल्या आदिवासी क्षेत्रातील मत्स्यबीज केंद्रावरून ही मागणी काही प्रमाणात भागविण्यात येते. अधिकची गरज इतर स्रोतातून मत्स्यबीज उपलब्ध करून मागविण्यात येते.

(३) मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा--

आदिवासी क्षेत्रातील लहान तलावांची निवड करून त्यामधून प्रती हेक्टरी मासळीचे उत्पादन वाढविणे, आदिवासी तरुणांना आधुनिक मत्स्यशेतीचे प्रशिक्षण देऊन त्यांना मत्स्यव्यवसायाच्या धंद्यात आणणे, प्रसार व प्रचार माध्यमातून मत्स्यव्यवसायाचे कार्यक्रम लोकांपर्यंत पोहोचविणे, याकरिता नागपूर जिल्ह्यात १९८१-८२ मध्ये व गडचिरोली जिल्ह्यात १९७८-७९ मध्ये मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा स्थापन करण्यात आल्या आहेत. १९९०-९१ मध्ये ठाणे जिल्ह्याकरिता व अमरावती जिल्ह्याकरिताही अशा यंत्रणांची स्थापना करण्यात आलेली आहे. या यंत्रणे अंतर्गत दरवर्षी १०० हे. जलक्षेत्र विकसित करण्यात येऊन दरवर्षी या भोवतालचा भाग क्रमशः योजनेखाली आणून हळूहळू संपूर्ण भागाचा सर्वांगीण विकास करणे या योजनेत समाविष्ट आहे. तसेच १९९२-९३ मध्ये धुळे जिल्ह्यात एक यंत्रणा स्थापन करण्यात आली आहे. या योजनेखाली केंद्र शासनाकडून अर्थसहाय्य उपलब्ध होते. सदरची योजना केंद्र शासनाने बंद केली असून त्याऐवजी नीलक्रांती अंतर्गत नवीन मत्स्यसंवर्धन तळी तयार करणे, मत्स्यसंवर्धन तळ्याचे नूतनीकरण व निविष्टा खर्चासाठी अर्थसहाय्य या योजना केंद्र शासन व लाभार्थी ५०:५० हिशाने कार्यरत होती.

(४) मासेमारी साधनांवर अर्थसहाय्य--

मत्स्यव्यवसायासाठी लागणारी जाळी तयार करण्याकरिता बरेच मच्छिमार नायलॉन सूत, मोनोफिलामेंट, शेनसूत वापरतात. तसेच काही मच्छिमार तयार जाळीही खरेदी करतात. तथापि, या साधनांच्या किमतीत बरीच वाढ होत असल्यामुळे मासेमारीसाठी ती आवश्यक असूनही त्याचा वापर करणे मच्छिमारांना अशक्य होते. यास्तव मच्छिमारांना साधनांच्या खरेदीवर अनुदान रूपाने अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्यात येते.

(५) राज्यात निमखारे पाणी मत्स्यशेतीचा विकास--

राज्यातील निमखारे पाणी मत्स्यशेतीचा विकास करण्याच्यादृष्टीने ठाणे जिल्ह्यात आसनगाव येथे केंद्रीय अर्थसहाय्याने व संयुक्त राष्ट्र विकास कार्यक्रमाच्या तांत्रिक सहाय्याने निमखारे पाणी कोळंबी पथदर्शक उभारण्यात आला आहे. या प्रकल्पात एकूण ३४ तळी बांधण्यात आलेली आहेत. सदर केंद्र खाजगीरित्या कंत्राटी पद्धतीने चालवायला देण्याचे शासनाच्या विचाराधीन आहे.

(६) मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास--

राज्यातील मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांच्या कामकाजात सुधारणा घडवून आणण्यासाठी त्यांच्या आर्थिक स्थितीस बळकटी आणणे आवश्यक आहे. त्यासाठी या योजनेतून मच्छिमार सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीय अनुदान व भागभांडवल अंशदान संस्थेच्या स्थापनेनंतर पहिली पाच वर्षे देण्यात येते. त्यापैकी भाग भांडवल पहिली पाच वर्षे दिले जाते व त्याची वसुली १० वर्षांनी ५० टक्के रक्कम व उर्वरित ५० टक्के रक्कम १५ व्या वर्षी या प्रमाणे करण्यात येते. ही योजना सन १९८८-८९ पासून मत्स्य विभागामार्फत राबविण्यात येत असून तत्पूर्वी ती सहकार विभागामार्फत राबविली जात होती.

कव्हरेंज अहवाल 2024-25 GN-2 (PMMSY) ST CRC नुसार एकत्रित विधान

(रुपये लाखात)
(Rs. in Lakhs)

अ.क्र.	योजना	बजेट कोड	निधी स्रोत	२०२१-२२		२०२२-२३		२०२३-२४		मागणी परिव्यय
				एकूण परिव्यय	वास्तविक खर्च	एकूण परिव्यय	वास्तविक खर्च	एकूण परिव्यय	अपेक्षित खर्च	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (लाभार्थी केंद्रित योजना) (ST) केंद्रीय वाटा 36%)	24057768	CSS	647.63	329.98	1184.98	1184.98	921.46	921.46	1112.24
१	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (लाभार्थी केंद्रित योजना) (ST) राज्याचा वाटा 24%)	24057777	stat	431.75	219.71	790.00	790.00	200.00	200.00	741.49
एकूण ..				1079.38	549.69	1974.98	1974.98	1121.46	1121.46	1853.73

कव्हरेंज अहवाल 2024-25 GN-2 (PMMSY) ST CRC नुसार एकत्रित विधान

(रुपये लाखात)
(Rs. in Thousands)

अ.क्र.	योजना	अर्थसंकल्प कोड	निधी स्रोत	२०२१-२२		२०२२-२३		२०२३-२४		मागणी खर्च
				एकूण परिव्यय	वास्तविक खर्च	एकूण परिव्यय	वास्तविक खर्च	एकूण परिव्यय	वास्तविक खर्च	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (लाभार्थी केंद्रित योजना) (SC) केंद्रीय वाटा 36%)	24057795	CSS	914.76	580.75	1675.00	112.25	1499.99	1499.99	3524.02
१	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (लाभार्थी केंद्रित योजना) (SC) राज्याचा वाटा 24%)	24057801	stat	462.01	387.34	1264.00	74.83	999.99	999.99	2349.34
एकूण ..				1376.77	968.09	2939.00	187.08	2499.98	2499.98	5873.36

(१२) जनजाती क्षेत्र उपयोजना

प्रास्ताविक : जनजाती क्षेत्र उपयोजनेचा प्रमुख उद्देश आदिवासी लोकांची आर्थिक व सामाजिक स्थिती सुधारून त्यांच्या स्थितीतील लोकांच्या जमातीतील विकासोन्मीदरी कमी करणे हा आहे. यासाठी जनजाती क्षेत्रात उत्पादन वाढ व रोजगारप्रणित कार्यक्रम आखण्याची आवश्यकता आहे. मत्स्यव्यवसाय विकास कार्यक्रम आखताना निपजयोग्य जलक्षेत्र व उत्तम प्रतीचे मत्स्यबीज आणि त्याच बरोबर आदिवासीना व्यावसायिक प्रशिक्षण हे निकष गृहित धरण्यात आले आहे, यादृष्टीने मत्स्यव्यवसाय विभागाने राज्याच्या जनजाती क्षेत्र गणल्या जाणाऱ्या चौदा जिल्ह्यात विकास कार्यक्रमाचे कार्यक्रम हाती घेतले आहेत. मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या कार्याचे खालील कार्यक्रमात वर्गीकरण करण्यात आले आहे.

१. शिक्षण व प्रशिक्षण
२. भूजल मत्स्यव्यवसाय

वरील कार्यक्रमाचे विश्लेषण 'समग्र कार्यक्रमात' करण्यात आले आहे.

विवरणपत्र 'अ' STATEMENT 'A'

२०२६-२०२७ च्या अर्थसंकल्पाचे अर्थशीर्ष व कार्यक्रमवार तपशील
(Figures in brackets relate to O.T.S.)
(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	प्रधान शीर्ष व कार्यक्रम Major Head and Programme	Major Head Cum Programmewise details total of Budget Estimates 2026-2027										अर्थसंकल्प २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027	
		अर्थसंकल्प २०२४-२०२५ Actuals Expenditure 2024-2025	अर्थसंकल्प २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026	सुधारित अर्थसंकल्प २०२६-२०२७ Revised Estimates 2026-2027	अनिवार्य Committed	कार्यक्रम Schemewise	एकूण Total	अनिवार्य Committed	कार्यक्रम Schemewise	एकूण Total	अनिवार्य Committed	कार्यक्रम Schemewise	एकूण Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
२४०५, मत्स्यव्यवसाय-- 2405, Fisheries--													
शिक्षण व प्रशिक्षण													
1	Education & Training
2	भूजल मत्स्यव्यवसाय
3	Inland Fisheries
3	Pradhan mantri Matsya Sampada Yojana (2405 7768)
प्रधान मंत्री मत्स्य संपदा केंद्र हिस्सा ३६% (२४०५ ७७६८)													
(Central Share 36%) (Scheme)													
31	Grants-in-aid (Non-Salary)(सहा.अनुदाने)(वेतनेतर)..
33	Subsidies (अर्थसहाय्य)	6000	6000	6000
4	Pradhan mantri Matsya Sampada Yojana (2405 7777)
प्रधान मंत्री मत्स्य संपदा राज्य हिस्सा २४% (२४०५ ७७७७)													
(State Share 24%) (Scheme)													
31	Grants-in-aid (Non-Salary)(सहा.अनुदाने)(वेतनेतर)..
33	Subsidies (अर्थसहाय्य)	4000	4000	4000
एकूण Total ..		10000	10000	10000	..	2	2	..	96648	96648	..	250000	250000
४४०५-मत्स्यव्यवसायावरील													
4405-Capital Outlay													
भंडवली खर्च --													
Inland Fisheries													
भूजल मत्स्यव्यवसाय													
एकूण Total ..													
..													
६४०५-मत्स्यव्यवसायासाठी कर्ज--													
भूजल मत्स्यव्यवसाय													
6405-Loans for Fisheries													
Inland Fisheries													
भूजल मत्स्यव्यवसाय													
एकूण Total ..													
..													
निव्वळ एकूण Grand Total..		10000	10000	10000	..	2	2	..	96648	96648	..	250000	250000

टीप : प्रत्यक्ष खर्चाची आकडेवारी संख्या मिळत नाहीत.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता : तक्ता एक (रुपये हजारत)
(ii) Financial Requirements : TABLE I (Rs. in thousands)

अ. क्र.	प्रधान शीर्ष व कार्यक्रम Details of Programme	प्रत्यक्ष रकमा २०२४-२०२५		अर्थसंकल्प २०२५-२०२६		सुधारित अर्थसंकल्प २०२५-२०२६		अर्थसंकल्प २०२६-२०२७					
		अनिवार्य Comm.	कार्यक्रम Schemewise	एकूण Total	अनिवार्य Comm.	कार्यक्रम Schemewise	एकूण Total	अनिवार्य Comm.	कार्यक्रम Schemewise	एकूण Total			
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
(अ)	कार्यनिहाय वर्गीकरण--												
(A)	Activitywise Classification--												
(अ)	मत्स्यबीज उत्पादन												
(a)	Fish Seed Production Plan (TD 060001) (State)												
(ब)	अवरुद्ध पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन												
(b)	Fish Farming in Impounded Water Plan (OTSP) (TD 060005) (State)												
(क)	मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणाची स्थापना करणे												
(c)	Setting up F. F. D. A. Plan (TD 060003) (State)												
(ड)	मासेमारी साधनांवर अर्थसहाय्य												
(d)	Assistance for purchase of Fishery Requisites (TD 060007) (State)												
(इ)	रा. से. वि. नि. च्या अर्थसहाय्याच्या पध्दती- अन्वये मासळीचे संरक्षण परिवहन व विक्री.												
(e)	Preservation, Transport and Marketing .. under the Financial Pattern of N.C.D.C.												
(फ)	राज्यात निमखारे पाणी म. व्य. चा विकास												
(f)	Brakish Water Fish Farming in the State..												
(ग)	विमा उतरविण्यासाठी मासेमारीचा अनुदान												
(g)	Ground Insurance Scheme												
(ह)	मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास												
(h)	Dev. of Fisheries Co-operatives												
(न)	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना/राज्य/केंद्र हिस्सा												
(n)	(PMMSY) Central Share 36% /s.s.-24%.. 24057768/24057777	10000	10000	10000	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Total-A (3)--Gross	10000	10000	10000	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	वजा--वसुली												
	Deduct--Recoveries												
	निव्वळ बरीज												
	Total --Net	10000	10000	10000	2	2	2	2	2	2	2	2	2

(टीप : आदिवासी उपयोजनेचा निधी सन २००९-१० पासून संबंधीत जिल्हाधिकाऱ्यांना शासनस्तरावरून परस्पर उपलब्ध करून देण्यात येतो.)

तक्ता एक--(समाप्त)
Table I—(End)

(रु. हजारत)
(Rs. in thousands)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
(ब) वित्त व्यवस्थेची साधने--	10000	10000	2	2
(B) Source of Finance--	10000	10000	2	2
मागणी क्रमांक प्रधान शीर्ष
Demand No. Major Head
टी-७-२२२५ मत्स्यव्यवसाय
T-7-2225 Fisheries
टी-९-२२२५
T-9-2225
टी-५२४०५
T-5-2405
T-9
C. O. on Fisheries
मत्स्यव्यवसायासाठी कर्जे
T-9
Loans for Fisheries
एकूण (बी) स्थूल बेरीज	..	10000	10000	..	2	2
Total (B)--Gross	..	10000	10000	..	2	2
वजा--वसुली
Deduct--Recoveries..
एकूण (बी) निव्वळ	..	10000	10000	..	2	2
Total (B)--Net	..	10000	10000	..	2	2

तक्ता एक TABLE I
सन २०२५-२६ सालचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक Year 2025-26 Performance Budget
(दोन) वित्तिय आवश्यकता (II) Financial requirement (आदिवासी Tribal)
(रु. हजार)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा District	कार्यक्रमाचा तपशील (Detail of Programs)	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२०२५ Actuals 2024-2025		अर्थसंकल्प २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		सुधारलेले अंदाज २०२५-२०२६ Revised Estimates 2025-2026		अर्थसंकल्प २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027		जिल्हा District				
			योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan					
१.	मुंबई	मत्स्यबीज उत्पादन	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	मुंबई			
२.	पुणे	Fish Seed Production	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	पुणे			
३.	नाशिक	...	०.००	०.०१	०.००	०.०१	०.००	०.०१	०.००	१०.०१	१०.०१	नाशिक			
४.	छ. संभाजी-नगर	...	०.००	००.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	छात्रापती			
५.	लातूर	...	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	साम्बाजिनगर			
६.	अमरावती	...	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	लातूर			
७.	नागपूर	...	१४७.००	०.००	१४७.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	अमरावती			
	एकूण		१४७.००	०.०१	१४७.०१	०.०१	०.०१	०.००	०.०१	१०.०१	१०.०१	नागपूर			
(ए) कार्यनिहाय वर्गीकरण (A) Activitywise Classification															
मत्स्यबीज उत्पादन Fish Seed Production सन २०२५-२६ सालचे कार्यक्रम															
अवरुद्ध पाण्यातील मत्स्यसंवर्धक (आदिवासी) Fish farming in impound water (Tribal)															
अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा District	कार्यक्रमाचा तपशील (Detail of Programs)	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२०२५ Actuals 2024-2025		अर्थसंकल्प २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		सुधारलेले अंदाज २०२५-२०२६ Revised Estimates 2025-2026		अर्थसंकल्प २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027		जिल्हा District				
			योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan					
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	
१.	मुंबई	अवरुद्ध पाण्यातील	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	मुंबई
२.	पुणे	मत्स्यसंवर्धक	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	पुणे
३.	नाशिक	Fish farming in impound	०.००	१४९.५०	१४९.५०	०.००	५०३.५०	५०३.५०	०.००	५०३.५०	५०३.५०	०.००	१०३.२०	१०३.२०	नाशिक
४.	छ. संभाजी-नगर	...	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	छात्रापती
५.	लातूर	water	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	साम्बाजिनगर
६.	अमरावती	...	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	लातूर
७.	नागपूर	...	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	अमरावती
	एकूण		०.००	१४९.५०	१४९.५०	०.००	५०३.५०	५०३.५०	०.००	५०३.५०	५०३.५०	०.००	१०३.२०	१०३.२०	नागपूर

तक्ता दोन TABLE II

सन २०२६-२७ सालचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक Year 2026-27 Performance Budget
(दोन) वित्तिय आवश्यकता (II) Financial requirement (बिगर आदिवासी)

(रु. हजार)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा District	कार्यक्रमाचा तपशील (Detail of Programs)	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२०२५ Actuals 2024-2025		अर्थसंकल्प २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		सुधारलेले अंदाज २०२५-२०२६ Revised Estimates 2025-2026		अर्थसंकल्प २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027		District					
			योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan		एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	
																4
१.	मुंबई	Mumbai
२.	पुणे	Pune
३.	नाशिक	...	0.00	1.80	1.80	0.00	302.80	302.80	0.00	100.00	100.00	0.00	340.00	340.00	340.00	Nasik
४.	अमरावती	...	3.10	358.00	361.10	4.50	571.00	675.50	0.60	526.00	526.00	13.00	677.00	690.00	690.00	Amravati
५.	छ. संभाजी- नगर	100.00	2000.00	2100.00	100.00	2000.00	2100.00	0.00	1100.00	1000.00	1000.00	Chhatrapati Sambhajimagar
६.	लातूर	...	41.60	550.00	591.60	200.00	1100.00	1300.00	0.00	500.00	500.00	250.00	10100.00	10350.00	10350.00	Latur
७.	नागपूर	...	407.10	15602.00	16009.10	1107.00	15303.00	16410.00	1107.00	15303.00	16410.00	1740.00	22750.00	24490.00	24490.00	Nagpur
			451.8	16511.80	16922.00	1411.50	19276.80	20788.30	1207.60	18429.00	19636.60	2003.00	34967.00	36870.00	36870.00	

(ए) कार्यनिहाय वर्गीकरण (A) Activitywise Classification

मत्स्यबीज उत्पादन Fish Seed Production सन २०२६-२७ सालचे कार्यक्रम

अवरुद्ध पाण्यातील मत्स्यसंवर्धक (बिगर आदिवासी) Fish farming in impound water (Non Tribal)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा District	कार्यक्रमाचा तपशील (Detail of Programs)	प्रत्यक्ष रकमा, २०२४-२०२५ Actuals 2024-2025		अर्थसंकल्प २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		सुधारलेले अंदाज २०२५-२०२६ Revised Estimates 2025-2026		अर्थसंकल्प २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027		Region					
			योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan		एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	
																4
१.	मुंबई	...	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Mumbai
२.	पुणे	...	0.00	623.53	623.53	0.00	950.00	950.00	0.00	1045.00	1045.00	0.00	2601.68	2601.68	2601.68	Pune
३.	नाशिक	...	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Nasik
४.	अमरावती	...	0.00	260.40	260.40	0.00	505.60	505.60	0.00	502.00	502.00	0.00	507.60	507.60	507.60	Amravati
५.	छ. संभाजी- नगर	...	0.00	625.10	625.10	0.00	450.00	450.00	0.00	250.00	250.00	0.00	1000.00	1000.00	1000.00	Chhatrapati Sambhajimagar
६.	लातूर	...	0.00	301.00	301.00	0.00	701.10	701.10	0.00	1.00	1.00	0.00	3011.00	3011.00	3011.00	Latur
७.	नागपूर	...	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Nagpur
			0.00	1810.00	1810.00	0.00	2606.60	2606.60	0.00	1798.00	1798.00	0.00	7120.30	7120.30	7120.30	

तक्ता दोन TABLE III
कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७ Performance Budget Year 2026-27
मत्स्यबोटकली संचयनाचा व मत्स्योत्पादनाचा तपशील (आदिवासी) Statement of stocking of fingerling and fish production (Tribal) (रु. हजार)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा District	वर्ष २०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष) Year 2024-2025 (Actuals)			वर्ष २०२५-२०२६ (अंदाजित) Year 2025-2026 (Anticipated)			वर्ष २०२६-२०२७ (अपेक्षित) Year 2026-2027 (Estimated)			District
		मत्स्यबोटकलीचे संचयन (लाखात) स्थानिकरित्या निर्मित Stocking of fry (lakhs) Indigenous	मत्स्योत्पादन टनात Fish Production (Tons)	माशाची किंमत (रु.) लाखात Value of Fish (Rs. in lakhs)	मत्स्यबोटकलीचे संचयन (लाखात) स्थानिकरित्या निर्मित Stocking of fry (lakhs) Indigenous	मत्स्योत्पादन टनात Fish Production (Tons)	माशाची किंमत (रु.) लाखात Value of Fish (Rs. in lakhs)	मत्स्यबोटकलीचे संचयन (लाखात) स्थानिकरित्या निर्मित Stocking of fry (lakhs) Indigenous	मत्स्योत्पादन टनात Fish Production (Tons)	माशाची किंमत (रु.) लाखात Value of Fish (Rs. in lakhs)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१. मुंबई	Mumbai
२. पुणे	...	39.22	313.15	250.4	32.22	257.2	205.0	43.0	516.0	412.8	Pune
३. नाशिक	...	358.63	9976.00	188062.80	395.00	10700.00	212160.00	423.00	12600.00	224680.00	Nasik
४. छ. संभाजीनगर	...	1.00	3.10	1.86	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Chhatrapati Sambhajinagar
५. लातूर	...	12.00	1500.00	45.00	12.00	1500.00	45.00	12.00	1500.00	45.00	Latur
६. अमरावती	...	5.00	26.00	7.80	15.00	100.00	30.00	15.00	100.00	30.00	Amravati
७. नागपूर	...	271.00	5591.00	3354.60	311.00	5775.00	3465.00	350.00	62900.00	4403.00	Nagpur
एकूण		686.90	17409.30	191722.5	765.20	18332.20	215905.00	843.00	21006.00	229570.80	
तक्ता दोन TABLE III कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७ Performance Budget Year 2026-27 मत्स्यबोटकली संचयनाचा व मत्स्योत्पादनाचा तपशील (बिगर आदिवासी) Statement of stocking of fingerling and fish production (Non-Tribal) (रु. हजार)											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१. मुंबई	...	35.00	36.00	17.25	18.00	40.00	25.00	17.00	18.00	12.00	Mumbai
२. पुणे	...	313.08	18996.15	5802.18	498.66	13982.20	49.68	489.25	14692.00	5302.00	Pune
३. नाशिक	...	512.50	8849.00	4507.20	532.00	9180.00	4749.00	554.00	9515.00	25242.00	Nasik
४. छ. संभाजीनगर	...	541.98	14131.36	6464.42	630.60	15749.00	8087.00	732.48	20418.00	10278.00	Chhatrapati Sambhajinagar
५. लातूर	...	878.92	21607.00	9702.06	878.92	18700.00	8541.00	889.00	22900.00	11061.00	Latur
६. अमरावती	...	576.23	11806.43	6685.40	818.60	22453.58	8208.00	830.00	22700.00	8190.00	Amravati
७. नागपूर	...	1281.00	40062.00	24037.20	1325.00	41031.00	24618.60	1385.00	42800.00	29960.00	Nagpur
एकूण		4138.71	115487.94	57215.71	4701.78	121136.18	59196.60	4896.73	133043.00	614943.00	

तक्ता चार (अ)-चालू
TABLE IV (A)-Contd

अ.क्र. Sr. No.	विभाग Region	जिल्हा District	मत्स्यबीज केंद्राचे नाव Name of the Farm	एकूण जलक्षेत्र (हेक्टर) Total water spread area	केंद्राची उत्पादन क्षमता (लाखात) Capacity (in lakhs)	२०२२-२०२३ (प्रत्यक्ष) 2022-2023 (Actuals)	२०२३-२०२४ (अपेक्षित) 2023-2024 (Anticipated)	२०२४-२०२५ (अंदाजित) 2024-2025 (Estimated)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
मत्स्यबीज संवर्धन केंद्रे (Fish seed Rearing units)								
१	नागपूर Pune	नागपूर Nagpur	वेणा Vena	१.३२	१८.००	०.५३	०.६६	१.००
1			खिंडशी Khindshi	१.१२	१८.४०	२.८२	१.१०	१.००
		वर्धा Vardha	
		भंडारा Bahndara	नागठाणा Nagthana	१.५२	१०.००	६.२०	५.६०	६.५०
			रूयाळ Ruyal	१.११	१.००	१.९६	२.४०	२.५०
		गोंदिया Gondia	अंभोरा Ambhora	१.३४	७.८७	५.२४५०८	६.००	७.८७
		चंद्रपूर Chandrapur	अड्याळ Maregaon	०.३२	१.६०
		चंद्रपूर Chandrapur	मरेगांव Maregaon	१.१७	३५.००
		चंद्रपूर Chandrapur	किन्ही संगोपन तलाव Kinhi Sangopan	०.०९	२.४०
		गडचिरोली Gadchiroli	मुखळा Murkhala	०.७२	२१.६	१०.६०	३.६६	११.००
एकूण Total				८.७१	१२३.८७	२७.३६	११.४२	२१.८७

सन २०२६-२७ सालचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक

हा तक्ता मत्स्यबीज विक्री इत्यादी बाबींवरील भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसायातील जमा रकमांची माहिती दर्शवितो
Following table indicate actual receipts realized from Sale of fish and fish seed under inland programme

अ.क्र.	विभाग	बाब	२०२४-२५	२०२५-२६	२०२६-२७
Sr. No.	Region	Particular	प्रत्यक्ष 2024-25 Actual	अंदाजित 2025-26 Estimated	अपेक्षित 2026-27 Anicipated Estimated Receipts
१	मुंबई	मत्स्य अर्धबोटुकली विक्री
२	पुणे	मत्स्य अर्धबोटुकली विक्री
३	नाशिक	मत्स्य अर्धबोटुकली विक्री
४	औरंगाबाद	मत्स्य अर्धबोटुकली विक्री
५	लातूर	मत्स्य अर्धबोटुकली विक्री	१.५	..	३४.००
६	अमरावती	मत्स्य अर्धबोटुकली विक्री
७	नागपूर	मत्स्य अर्धबोटुकली विक्री	०.५८६	६.१०	९.००
एकूण			२.०८६	६.१०	४३.००

सन २०२६-२७ सालचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक

हा तक्ता मत्स्यबीज विक्री इत्यादी बाबींवरील भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसायातील जमा रकमांची माहिती दर्शवितो
Following table indicate actual receipts realized from Sale of fish and fish seed under inland programme

अ.क्र.	विभाग	बाब	२०२४-२५	२०२५-२६	२०२६-२७
Sr. No.	Region	Particular	प्रत्यक्ष 2024-25 Actual	अंदाजित 2025-26 Estimated	अपेक्षित 2026-27 Anicipated Estimated Receipts
१	मुंबई	मत्स्य बोटुकली विक्री
२	पुणे	मत्स्य बोटुकली विक्री	९.१२६
३	नाशिक	मत्स्य बोटुकली विक्री	५.३१	२.१०	५०९.००
४	औरंगाबाद	मत्स्य बोटुकली विक्री
५	लातूर	मत्स्य बोटुकली विक्री	७.०९५	१४.८१	४३.००
६	अमरावती	मत्स्य बोटुकली विक्री	०८.१०	६.९३	२७४०.००
७	नागपूर	मत्स्य बोटुकली विक्री	४.५७६०	६.१०	९
एकूण			४४.२०६३	४९.८४००	५८९.४०

तक्ता पाच
TABLE V

मच्छिमर साधनावरील अर्थसहाय्याची माहिती (बिगर आदिवासी)
Information about physical financial assistance on Fishery Requisites (Non Tribal)

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakhs)

वर्ष	नायलॉन सूत / जाळी Nylon Twine		तयार जाळी Readymade Nets		बिगर यांत्रिक नौका Non-mechanised boats	
	किलो Kg.	अर्थसहाय्य Financial Assistance	संख्या No.	अर्थसहाय्य Financial Assistance	संख्या No.	अर्थसहाय्य Financial Assistance
1	2	3	4	5	6	7
२०२३-२०२४ (प्रत्यक्ष) 2023-2024 (Actuals)	135216.40	441.25	4780	19.00	486	73.50
२०२४-२०२५ (अंदाजित) 2024-2025 (Anticipated)	189477.24	721.61	24737	99.50	622	59.87
२०२५-२०२६ (अपेक्षित) 2025-2026 (Estimated)	186745.00	2018.03	44407	178.50	637	66.20

(१३.) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

केंद्र शासनाने प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना सन २०२०-२१ ते २०२४-२५ या पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी राबविण्यास दि.२०/०५/२०२० च्या पत्रान्वये मान्यता प्रदान केलेली असून दि. २४/०६/२०२० रोजी मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. तसेच राज्य शासनाने दि. ०५/११/२०२० रोजीच्या कॅबिनेट बैठकीमध्ये मान्यता प्रदान केली असून शासन निर्णय क्रमांक मत्स्यवि-१०२०/प्र.क्र.१००/पदुम-१४, दिनांक १७/११/२०२० अन्वये केंद्रीय क्षेत्रिय योजना, लाभार्थीभिमुख योजना व लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना राज्यामध्ये राबविण्यास मान्यता प्रदान केलेली आहे.

१. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांमध्ये नमूद केलेल्या सर्व ९५ योजना राज्यामध्ये राबविण्यास शासनाने मान्यता प्रदान केलेली आहे. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतर्गत महाराष्ट्र राज्यासाठी मंजूर नियतव्यवयाची वर्षनिहाय विगतवारी खालील प्रमाणे आहे.

(सन २०२०-२१ ते २०२४-२५)

(रु.कोटी)

वर्ष	नियतव्य टक्केवारी (%)	मंजूर केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा	एकूण प्रकल्प किंमत
२०२०-२१	१५	५२	३६	४६	१३४
२०२१-२२	२५	८६	६०	७७	२२३
२०२२-२३	२५	८६	६०	७७	२२३
२०२३-२४	२०	६९	४८	६१	१७८
२०२४-२५	१५	५२	३६	४६	१३४
एकूण	१००	३४५	२४०	३०७	८९२

- १) सदर योजना मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रात रोजगार, अन्न सुरक्षा, परकीय चलन, मिळकत आणि उत्पन्नासाठी तसेच ग्रामीण भागाच्या विकासासाठी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते. मत्स्यव्यवसाय क्षेत्र राज्यामधील सुमारे १५,१८,२८८ (As per Hand book of Fisheries statistics of India) मच्छिमार व मत्स्यशेतकरी यांना उदरनिर्वाहचे साधन उपलब्ध करून देत आहे. मासे प्रथिनांचा उत्तम असा स्रोत आहे. त्यामुळे मच्छिमारांचे उत्पन्न वाढण्यास व त्यांची आर्थिक भरभराट होण्यास या क्षेत्रामध्ये भरपूर वाव आहे.
- २) मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रात निलक्रांती घडवून आणण्यासाठी एकूण रु.२०,०५०/- कोटीची गुंतवणूक करून सदर योजना राबविली जात आहे.
- ३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतर्गत मत्स्यपालक, मासे कामगार, मासे विक्रेते, अनुसूचित जाती/जमाती/महिला/दिव्यांग व्यक्ती, बचतगट (एसएचजी)/ मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील संयुक्त उत्तरदायित्व गट (JLGs). मत्स्यव्यवसाय फेडरेशन्स, उद्योजक, खासगी कंपनी आणि मत्स्य उत्पादक संघटना/ कंपनी (एफएफपीओ/सीएस) यांना मत्स्यपालनाच्या विकासाचे उपक्रम राबविण्याकरिता आर्थिक सहाय्य दिले जाते.
- ४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतर्गत लाभार्थीभिमुख उपक्रम राबविण्यासाठी रु. १२,३४०/- कोटी रुपयांच्या गुंतवणुकीची तरतूद केली आहे.
- ५) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतर्गत लाभार्थीभिमुख उपक्रमांमध्ये हॅचरीचा विकास, प्रो-आउट आणि तलावाचे संगोपन, इनपुट कॉस्ट, री-सर्कुलॅटरी एक्वाकल्चर सिस्टम (RAS), जलाशयांमध्ये पिंजरा उभारणे, खुल्या समुद्रामध्ये पिंजरा पद्धतीने मत्स्यसंवर्धन, सिवीड कल्चर, बायवॉल्क कल्चर, ट्राउट शेतीसाठी रेसवे बांधणे, शोभीवंत व करमणुकीचे मत्स्यपालन, खोल समुद्रातील मासेमारी जहाजांना अर्थसहाय्य, सध्याच्या मासेमारी जहाजांचे अपग्रेडेशन, पारंपारीक व मोटार चालवणारे मासेमारी नौकांच्या सुरक्षेसाठी किट पुरविणे, बोटी व जाळे पुरविणे पारंपारीक मच्छिमारांसाठी संभाषण किंवा ट्रेकिंग डिव्हाइस आणि पीएफझेड डिव्हाइस खरेदीसाठी समर्थन, प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजने अंतर्गत शितगृह बांधकाम, बर्फ कारखाना, खाद्य कारखाना/किरकोळ मत्स्य विक्री केंद्र बांधकाम, किर्यांस्क, मत्स्य मूल्यवर्धित उद्योग, ई-ट्रेडिंग आणि ई-मार्केटिंगसाठी ई-प्लॅटफॉर्म पुरवणे, रोगनिदान चाचणीकरिता दर्जेदार प्रयोगशाळा उभारणी, मच्छीमारांना आणि मासेमारी करणाऱ्या जहाजांना विमा, सामाजिक आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या सक्रिय पारंपारिक मच्छीमारांसाठी जीवन निर्वाह य पौष्टिक आधार इ. गोष्टी करिता सहकार्य करण्यात येणार आहे.
- ६) मत्स्यव्यवसाय विभाग, पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय मंत्रालयाने दि. २ जून २०२० रोजी प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेच्या विस्तृत मार्गदर्शक सूचना व शासन निर्णय मराठी व इंग्रजीमध्ये खालील वेबसाइटवर उपलब्ध करून दिले आहे.
i) www.dof.gov.in ii) www.nfdb.gov.in iii) www.fisheries.maharashtra.gov.in

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेची उद्दिष्टे

१. शाश्वत, जबाबदार, सर्वसमावेशक आणि योग्य पद्धतीने मत्स्यव्यवसायाची उत्पादन क्षमता वाढविणे.
२. उपलब्ध जमीन व जलस्रोताचे विस्तारीकरण, विविधीकरण आणि पुरक वापरान्वये मत्स्योत्पादन वाढविणे.
३. मूल्य साखळीचे आधुनिकीकरण करणे तसेच मासेमारी नंतरचे व्यवस्थापन आणि गुणवत्ता सुधारणे.
४. मच्छिमार व मत्स्यकास्तकार यांचे उत्पन्न दुप्पट करणे आणि रोजगार निर्मिती वाढविणे.

५. निर्यात व कृषी उत्पादन मूल्यवर्धनामध्ये मत्स्यव्यवसायाचे योगदान वाढविणे.
६. मच्छीमार व मत्स्यसंवर्धकांचे सामाजिक, भौतिक व आर्थिक सुरक्षेचे बळकटीकरण करणे.
७. योग्य मत्स्यव्यवसाय व्यवस्थापन आणि नियामक रचना करणे.

रचना

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

१. केंद्रीय क्षेत्र योजना

२. लाभार्थीभिमुख योजना

३. लाभार्थी हिस्सा नसलेले योजना

निधी वाटप :

१. केंद्रीय क्षेत्र योजना (Central Sector)

- अ) संपूर्ण प्रकल्प/युनिटसाठी केंद्र हिस्सा (अर्थात १००% केंद्रीय निधी) वहन करेल.
- ब) लाभार्थी जिथे थेट म्हणजेच राष्ट्रीय/ मत्स्यव्यवसाय विकास मंडळासह (एनएफडीबी) केंद्र सरकारच्या प्रतिनिधीद्वारे वैयक्तिक/गट उपक्रम राबविले जातात, तिथे केंद्रीय सहाय्य सर्वसाधारण प्रवर्गासाठी युनिट / प्रकल्प खर्चाच्या ४०% आणि अनुसूचित जाती/जमाती/महिला

२. केंद्र पुरस्कृत योजना (Central Sponsored Scheme)

अ) लाभार्थीभिमुख योजना अनुदान आकृतीबंध

प्रवर्ग	% अनुदान हिस्सा		
	केंद्र हिस्सा (%)	राज्य हिस्सा (%)	लाभार्थी हिस्सा
लाभार्थीभिमुख योजना			
सर्वसाधारण	२४%	१६%	६०%
अ.जा., अ.ज. व महिला	३६%	२४%	४०%
ब) लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना अनुदान आकृतीबंध			
सदर योजनेचा आकृतीबंध खालीलप्रमाणे आहे.			
	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	
केंद्र पुरस्कृत लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना	६०%	४०%	

१.१ प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेचा लाभ खालील व्यक्ती घेऊ शकतात

१. मच्छीमार/मत्स्यशेतकरी/बेरोजगार युवक/उद्योजक.
२. मत्स्य उत्पादक.
३. मत्स्य कामगार आणि मत्स्य विक्रेते.
४. मत्स्यव्यवसाय विकास महामंडळ.
५. मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रात महिला स्वयंसहाय्यता गट/मच्छीमार स्वयंसहाय्यता गट (SHGs)/ संयुक्त दाईत्व गट (JLGs).
६. मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था/अनुसूचित जाती/जमाती सहकारी संस्था.
७. मत्स्यव्यवसाय फेडरेशन.
८. उद्योजक आणि खाजगी कंपन्या.
९. मत्स्य उत्पादक संघटना/कंपन्या (एफएफपीओ/सीएस).
१०. अनुसूचित जाती/जमाती/महिला/वेगळ्या सक्षम व्यक्ती.
११. राज्य सरकार/केंद्रशासित प्रदेश आणि त्यांची संस्था इत्यादी.
१२. राज्य मत्स्यव्यवसाय विकास मंडळ (एसएफडीबी).
१३. केंद्र सरकार आणि त्यातील घटक.

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेचा वर्षनिहाय केंद्र शासनामार्फत मंजूर कृती आराखडा

सन २०२०-२१

(रु.कोटी)

अ.क्र.	योजना	प्रकल्प किंमत	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा
१.	केंद्रीय क्षेत्र योजना (CSS)	०.००	०.००	०.००	०.००
२.					
अ)	लाभार्थीभिमुख योजना (Beneficiary Oriented)	१४८.८६	४९.४४	३२.९६	६६.४५
ब)	लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (Non-Beneficiary Oriented)	१०.०४	६.०२	४.०१	०.००
एकूण		१५८.९०	५५.४६	३६.९७	६६.४५

सन २०२१-२२

(रु. कोटी)

अ. क्र.	योजना	प्रकल्प किंमत	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा
१	केंद्रीय क्षेत्र योजना (CSS)
२ अ	लाभार्थीभिमुख योजना (Beneficiary Oriented)	२१६.३९	७२.४८	४८.३२	९५.५९
ब	लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (Non-Beneficiary Oriented)	११४.२६	५५.९८	५८.२८	..
एकूण		३३०.६५	१२८.४६	१०६.६०	९५.५९

सन २०२२-२३

(रु. कोटी)

अ. क्र.	योजना	प्रकल्प किंमत	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा
१	केंद्रीय क्षेत्र योजना (CSS)
२ अ	लाभार्थीभिमुख योजना (Beneficiary Oriented)	५३९.३२	१८८.३६	१२५.६८	२२५.२८
ब	लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (Non-Beneficiary Oriented)	६३.००	३७.८०	२५.२०	..
एकूण		६०२.३२	२२६.१६	१५०.८८	२२५.२८

सन २०२३-२४

(रु. कोटी)

अ. क्र.	योजना	प्रकल्प किंमत	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा
१	केंद्रीय क्षेत्र योजना (CSS)
२ अ	लाभार्थीभिमुख योजना (Beneficiary Oriented)	१६५.९६	५९.५८	३९.८२	६६.५६
ब	लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (Non-Beneficiary Oriented)	१०२.६६	४३.२५	५९.४१	..
एकूण		२६८.६२	१०२.८३	९९.२३	६६.५६

सन २०२४-२५

(रु. कोटी)

अ. क्र.	योजना	प्रकल्प किंमत	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा
१	केंद्रीय क्षेत्र योजना (CSS)
२ अ	लाभार्थीभिमुख योजना (Beneficiary Oriented)	८४.०७	२९.४८	१९.६५	३४.९४
ब	लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (Non-Beneficiary Oriented)	३.११	१.८७	१.२४	०.००
एकूण		८७.१८	३१.३५	२०.८९	३४.९४

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेचा वर्षनिहाय केंद्र शासनामार्फत मंजूर कृती आराखडा

(रु. कोटी)

अ. क्र.	आर्थिक वर्ष	प्रकल्प किंमत	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा	मंजुरी दिनांक	लाभार्थी संख्या
१.	सुधारित कृती आराखडा सन २०२०-२१	१५८.९	५५.४७	३६.९८	६६.४५	२५/०१/२०२३	७९७
२.	सुधारित कृती आराखडा सन २०२१-२२	२१६.३९	७२.४८	४८.३२	९५.५९	२५/०१/२०२३	११०६
३.	९ मासळी उतरविण्याचे केंद्र सन २०२१-२२	११४.२६	५५.९८	५८.२८	..	३१/०३/२०२२	..
४.	कृती आराखडा सन २०२२-२३	२०४.७	७३.३१	४८.८७	८२.५१	०३/०१/२०२३	
५.	कृत्रिम शैल भित्तीका सन २०२२-२३	५६.४२	३३.८५	२२.५७	..	१७/०२/२०२३	१४४८
६.	अतिरिक्त कृती आराखडा सन २०२२-२३	३४१.२१	११९.००	७९.४३	१४२.७७	२७/०३/२०२३	
७.	कृती आराखडा सन २०२३-२४	६.८१	३.०३	२.१२	१.६६	२०/०९/२०२३	३
८.	अतिरिक्त कृती आराखडा सन २०२३-२४	२६१.८१	९९.७९	९७.११	६४.९०४	१५/०३/२०२४	३८६
९.	अतिरिक्त कृती आराखडा सन २०२३-२४	८७.१८	३१.३५	२०.९०	३४.९३	०८/०८/२०२४	४३४
एकूण		१४४७.६७	५४४.२७	४१४.५८	४८८.८२	..	४१७४

* Note :- 4000 Beneficiaries of Livelihood nutritional support during fishing ban period Scheme.

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना राज्यामध्ये सन २०२०-२१ ते सन २०२४-२५ या कालावधीमध्ये राबविण्यात येत आहे. या योजनेतर्गत वर्षनिहाय केंद्र पुरस्कृत लाभार्थी हिस्सा घटकाअंतर्गत खालील प्रकल्प मंजूर करण्यात आलेले आहेत.

(रु. कोटी)

अ. क्र.	कालावधी	योजना संख्या	मंजूर प्रकल्प किंमत	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा	लाभार्थी संख्या
१.	सन २०२०-२१	३५	१४८.८६	४९.४४	३२.९६	६६.४५	७९७
२.	सन २०२१-२२	४२	२१६.३९	७२.४८	४८.३२	९५.५९	११०६
३.	सन २०२२-२३	२४	५३९.३२	१८८.३६	१२५.६८	२२५.२८	१४४८
४.	सन २०२३-२४	८	१६५.९६	५९.५८	३९.८२	६६.५६	३८९
५.	सन २०२४-२५	१९	८४.०७	२९.४८	१९.६५	३४.९४	४३४
एकूण			११५४.५९	३९९.३४	२६६.४३	४८८.८२	४१७४

• वरील तक्त्यामध्ये एकूण लाभार्थी संख्येपैकी सन २०२२-२३ व सन २०२३-२४ वर्षाकरिता मच्छिमारीसाठी कुटुंब संवर्धन या घटकांतर्गत प्रति वर्ष २००० लाभार्थी असे एकूण ४००० लाभार्थ्यांचा समावेश आहे. सदर लाभार्थ्यांना पावसाळी मासेमारी बंदी कालावधीमध्ये राज्य व केंद्र हिस्स्याचे अनुदान देण्याचे प्रस्तावित आहे.

• केंद्र पुरस्कृत योजनेतर्गत लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या घटकांतर्गत घटकाखाली खालीलप्रमाणे रु. २९३.०७ कोटी किंमतीचे प्रकल्प मंजूर करण्यात आलेले आहेत.

(रु. कोटी)

अ. क्र.	कालावधी	योजना संख्या	मंजूर प्रकल्प किंमत	अर्थसहाय्याचे प्रमाण		अभिप्राय
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	
१.	सन २०२०-२१	३	१०.०४	६.०२	४.०२	१ प्रजनक साठा, सागरमित्र, १ एकात्मिक जलाशय विकास.
२.	सन २०२१-२२	१	११४.२६	५५.९८	५८.२८	९ मासळी उतरविण्याचे केंद्रे
३.	सन २०२२-२३	३	६३.००	३७.८०	२५.२०	१८२ कृत्रिम शैल्य भित्तिका, सागरमित्र व १ एकात्मिक जलाशय विकास.
४.	सन २०२३-२४	३	१०२.६६	४३.२५	५९.४१	सागरमित्र, ३ मासळी बाजार व ८ प्रजनक साठा.
४.	सन २०२४-२५	१	३.११	१.८७	१.२५	सागरमित्र
एकूण		..	२९३.०७	१४४.९२	१४८.१६	..

सन २०२०-२१ ते सन २०२४-२५ या वर्षामध्ये जिल्हानिहाय मंजूर प्रकल्पाची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

(रु. लाख)

अ. क्र.	जिल्हा	मंजूर लाभार्थी संख्या	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा	एकूण प्रकल्प किंमत
अ) कोकण विभाग :-						
१.	मुंबई शहर	४९	८९१.००	५९४.००	९०२.४०	३०५७.००
२.	मुंबई उपनगर	१०३	१२६२.६७	८४१.७८	१५८७.८८	३६९२.२५
३.	ठाणे	३२	२७८.८७	१८५.९१	३२४.८६	७८९.६४
४.	पालघर	५४	५३२.४१	३५४.९४	६७४.५	१५६१.८५
५.	रायगड	८९	१०५९.०२	७०६.०२	१३१३.५३	३०७८.५७
६.	रत्नागिरी	१२७	१५९३.९७	१०६२.६५	२१४५.६७	४८०२.२९
७.	सिंधुदुर्ग	१२७	५०७.००	३३८.००	६७८.४१	१५२३.४१
एकूण (अ)		५८१	६१२४.९५	४०८३.३०	७६२७.१७	१८५०५.०१
ब) पुणे विभाग :-						
८.	पुणे	४२४	४६४३.०७	३०९५.३९	५४४९.८३	१३१८८.२९
९.	सातारा	९५	८५०.२९	५६६.८६	१०३९.०१	२४५६.१६
१०.	सांगली	१८३	२१७५.१३	१४५०.०८	२५०९.८२	६१३५.०४
११.	सोलापूर	११७	९४८.८४	६३२.५६	१०७७.७९	२६५८.५९
१२.	कोल्हापूर	१०९	१२३८.४९	८२५.६६	१४३५.८५	३५००.००
एकूण (ब)		९२८	९८५५.८२	६५७०.५५	११५११.७०	२७९३८.०८
क) नाशिक विभाग :-						
१३.	नाशिक	९१	१०४१.३९	६९४.२६	१२४४.०३	२९७९.६८
१४.	जळगाव	११	९४.५२	६३.०१	११०.२९	२६७.८२
१५.	नंदुरबार	८१	६९१.९२	४६१.२८	७६९.५५	१९२२.७५
१६.	धुळे	१२१	११९५.०२	७९६.६८	१३५०.८०	३३४२.५०
१७.	अहमदनगर	३१२	४१३६.१७	२७५७.४५	४७६७.४९	११६६१.११
एकूण (क)		६१६	७१५९.०२	४७७२.६८	८२४२.१७	२०१७३.८६
ड) छ. संभाजीनगर विभाग :-						
१८.	छ. संभाजीनगर	४०	६०२.७६	४०१.८४	७०९.४०	१७१४.००
१९.	बीड	९९	१०७४.६६	७१६.४४	१३८५.९०	३१७७.००
२०.	जालना	७७	५२०.७८	३४७.१९	६४७.३४	१५१५.३१
२१.	परभणी	३६	२३०.१०	१५३.४०	२६४.००	६४७.४९
एकूण (ड)		२५२	२४२८.३०	१६१८.८७	३००६.६३	७०५३.८०
इ) लातूर विभाग :-						
२२.	लातूर	४२	१७१.५५	११४.३७	२३०.८१	५१६.७३
२३.	धाराशिव	६६	२६८.४४	१७८.९६	३३७.९७	७८५.३७
२४.	नांदेड	२२५	२९५४.६२	१९६९.७४	३३७२.४९	८२९६.८५
२५.	हिंगोली	३५	२८८.४४	१९२.२९	३४८.०९	८२८.८२
एकूण (इ)		३६८	३६८३.०५	२४५५.३६	४२८९.३६	१०४२७.७७

(रु. लाख)

अ. क्र.	जिल्हा	मंजुर लाभार्थी संख्या	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा	एकूण प्रकल्प किंमत
ई) अमरावती विभाग :-						
२६.	अमरावती	६३	५५२.८१	३६८.५४	६४९.३५	१५७०.६९
२७.	अकोला	४७	२०१.३४	१३४.२२	२४५.३९	५८०.९५
२८.	बुलढाणा	४८	३८९.४८	२५९.६६	४४४.८१	१०९३.९५
२९.	वाशिम	३३	१०२.३४	६८.२३	१३०.१२	३००.६९
३०.	यवतमाळ	७०	८६५.६७	५७७.११	९९८.७२	२४४१.५०
एकूण (ई)		२६१	२१११.६४	१४०७.७५	२४६८.३९	५९८७.७८

उ) नागपूर विभाग :-

३१.	नागपूर	३५०	२९६७.१७	१९७८.१२	३७७१.०९	८७१६.३८
३२.	वर्धा	६९	६८७.५९	४५८.३८	८२५.६३	१९७१.६०
३३.	भंडारा	१०३	१२३.३९	८२.२५	१६७.४५	३७३.०९
३४.	गोंदिया	४४	१३७.१९	९१.४५	१६२.५६	३९१.१९
३५.	चंद्रपूर	२१४	२७१५.६४	१८१०.४३	३३१६.८०	७८४२.८७
३६.	गडचिरोली	७७	२४९.९७	१६६.६५	२९८.४७	७१५.०८
एकूण (उ)		८५७	६८८०.९४	४५८७.२८	८५४२.००	२००१०.२१
एकूण (अ+ब+क+ड+ई+उ)		३८४९	३७८४०.५०	२५२२६.९८	४५३४९.०२	१०८४१६.५२

सन २०२०-२१ ते सन २०२४-२५ या वर्षामध्ये जास्त प्रमाणात राबविण्यात आलेल्या घटकांची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

(रु. कोटी)

अ.क्र.	योजना	लाभार्थी संख्या	एकूण प्रकल्प किंमत
१.	Installation of Cages in Reservoirs	९४५	५०६.७६
२.	Biofloc culture system.	७००	१६८.३७
३.	Refrigerated/ Insulated/ Motor cycle/ Three wheeler/Live fish	८६५	१३१.२३
४.	Plant/storage १०-२०-३०-५० ton capacity	८०	७३.७४
५.	Hatcheries/ Biofloc ponds/ Rearing ponds/ Grow-out ponds/ Brackish Water/ Saline/Alkaline areas	७७१	४०.७४
६.	Fishing vessels	२०२	८३.६०
७.	Fish Feed Mills of production Capacity of २-८-२० ton/Day	९५	४५.२०
८.	RAS culture system	७२	१८.११
९.	Fish retail markets/fish kiosks/Fish Value Add/e-marketing	४९	९.४५
१०.	Recreational Fisheries/testing labs/ Extension and support Services	२९	१०.२५
११.	Open Sea cages/ Seaweed culture rafts	१३	५.१५
१२.	Ornamental fish	४२	८.३७
Total		३८६३	११००.९७

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेची ५ वर्षातील अंमलबजावणीची फलनिष्पत्ती

१. सन २०२०-२१ व २०२१-२२ या वर्षी देशात कोरोना-१९ या विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे टाळेबंदी घोषित केली होती. परिणामी या २ वर्षांच्या काळामध्ये सदर योजनेस लाभार्थींचा अल्प प्रतिसाद मिळाला होता. करिता सन २०२२-२३ मध्ये सन २०२०-२१ व २०२१-२२ चा सुधारित कृती आराखडा केंद्र शासनास सादर करण्यात आला.
२. सन २०२२-२३ या वर्षामध्ये सुधारित कृती आराखडा सन २०२०-२१, सन २०२१-२२ व कृती आराखडा सन २०२२-२३ या वर्षाकरिता केंद्र शासनाची माहे जानेवारी २०२३ व मार्च २०२३ मध्ये प्रशासकिय मान्यता प्राप्त झाली होती.
३. यावरून प्रत्यक्षात सदर योजनेची प्रत्यक्षात सन २०२३-२४ या वर्षापासून प्रभावी अंमलबजावणी सुरु आहे.
४. सन २०२२-२३ मध्ये या योजनेसाठीची प्रतिक्षा यादी "निरंक" करण्यात आली होती.
५. सन २०२०-२१ ते सन २०२४-२५ या ५ वर्षांच्या कालावधीत एकूण ४,१७४ लाभार्थ्यांचे प्रकल्प मंजूर करण्यात आलेले आहेत व लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या ६ घटकाखाली रु. २९३.०७४ कोटीचे प्रकल्प केंद्र व राज्य हिस्स्याच्या सहभागातून मंजूर करण्यात आलेले आहेत.
६. ४,१७४ लाभार्थ्यांच्या प्रकल्पापैकी एकूण २,१६५ प्रकल्प १००% पूर्ण झालेले असून २००९ प्रकल्प हे जिल्हास्तरावर प्रगतीपथावर आहेत.
७. १००% पूर्ण झालेल्या प्रकल्पांपैकी उत्पादनावर आधारित प्रकल्पातून ८,५११ टन इतके उत्पादन झाले असून, त्यापासून प्रत्यक्षरित्या १२,७४९ व अप्रत्यक्षरित्या १४,००० व्यक्तींना रोजगार प्राप्त झालेला आहे.
८. मासळी पकडल्यानंतर बाजारपेठेमध्ये जलद गतीने वाहतूक करण्यासाठी लाभार्थ्यांना इन्सुलेटेड वाहन, रेफ्रिजेरेटेड वाहन, तीन चाकी ई-रिक्षा व मोटरसायकलसह शितपेटी इत्यादींचा लाभार्थ्यांना पुरवठा केल्यामुळे, मासळीचे होणारे १०% नुकसानामध्ये बचत झालेली आहे व मासळीचा दर्जा चांगला राहिल्याने ग्राहकांना ताजे मासे मिळण्यास मदत होत आहे.
९. मागील ५ वर्षामध्ये बर्फ कारखाना व शीतगृह या घटकाखाली ४५ लाभार्थ्यांचे प्रकल्प पूर्ण झाले असून, त्यातून बर्फाचे उत्पादन ३,३०,४०९ मे. टन झाले आहे. परिणामी मासळी बाजारपेठेमध्ये आरोग्यास पोषक असणाऱ्या स्थितीमध्ये विक्रीसाठी जात आहे.
१०. गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसायाच्या विकासांतर्गत ३२ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र मंजूर करण्यात आले असून, त्यापैकी १३ मत्स्यबीज केंद्राचे काम पूर्ण झाले आहे. त्यामुळे राज्यातील मत्स्यबीजाची मागणी व निर्मिती यामध्ये असणारे अंतर (Gap) कमी होण्यास मदत झालेली आहे.
११. केंद्र शासनाकडून मंजूर १८२ कृत्रिम शैल भित्तीका यशस्वीरित्या समुद्रामध्ये स्थापित करण्यात आलेल्या आहेत. त्यामुळे आगामी काळात पारंपारीक मच्छिमारांना शाश्वत मत्स्योत्पादन मिळण्यास मदत होणार आहे.
